

REFERENDUM V JUTRANJKI: ZA KOGA ALI PROTI KOMU?

Delovni kolektiv »Jutranjke« bo hkrati z zaupnico svojemu direktorju Karlu Vehovarju dal nezaupnico vsem političnim organizacijam, ki so odklonile njegove ideje o konkretizaciji minulega dela

STRAN 4

DE

1942 - TRIDESET LET - 1972

DELAVSKA ENOTNOST

8. JANUARJA 1972 — ŠT. 1 — L. XXIX

Kranjska Iskra se s proizvodnjo avtomatskih telefonskih aparatov vedno bolj uveljavlja. Preden avtomatski telefonski aparat zapusti tovarno, je potrebna še stroga končna kontrola

PRESEDSTVO REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE JE IZOBLIKOVALO DELOVNI PROGRAM ZA LETO 1972

Načrt za ofenzivo

Dva dni pred novoletnimi prazniki in komaj dober teden po kongresu se je sestalo novoizvoljeno predsedstvo republiškega odbora Sindikata gradbenih delavcev Slovenije. K naglici je očitno spodbujala želja izogniti se mrtvemu teku v delovanju odbora. To je možno sklepati že iz tega, da je bila seji predsedstva ena sama točka dnevnega reda — oblikovanje in sprejem programa dela odbora za leto 1972.

OSEM TEMELJNIH PODROČIJ DEJAVNOSTI

Zavedajoč se dejstva, da ni mogoče za leto vnaprej do vseh podrobnosti opredeliti delovanja odbora, saj si tudi naloge ni mogoče vnaprej izmišljati, ker se pač porajajo skupaj s problemi, hkrati pa upošteva programsko osnovo, ki jo je sprejel kongres Sindikata grad-

benih delavcev Slovenije, in nekatere druge dokumente sedanjega in bodočega družbeno-ekonomskega razvoja, je predsedstvo republiškega odbora vendarle jasno določilo nekatera temeljna področja svojega delovanja. Naj na kratko tudi mi opozorimo nanje.

— UVELJAVLJANJE USTAVNIH DOPOLNIL: prizadevanja republiškega odbora bodo veljala predvsem uresničevanju tistih ustavnih dopolnil, ki opredeljujejo temeljno organizacijo združenega dela. Republiški odbor bo spodbujal iskanje tako teoretičnih rešitev uveljavljanja temeljnih organizacij združenega dela kot tudi njihovo praktično konstituiranje v delovnih organizacijah.

— SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE IN DOGOVARJANJE: naloga, ki ji bo potrebno dati prednost, je temeljita analiza samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Strokovni del te naloge bo sicer moral prevzeti biro za gradbeništvo, sindikatom pa ostaja nič manj zahtevni del naloge — družbe-

nopolitična ocena dosedanjega poteka sporazumevanja, spopad s težnjami, ki se odmikajo od prvotno dogovorjenih hotenj. Preučiti bo tudi treba, katera druga področja je še možno urejati po poti samoupravnega sporazumevanja in dogovarjanja.

— RAZVOJ ORGANIZACIJE DELA IN TEHNOLOGIJE: v republiškem odboru sodijo, da gre pri tem za eno najbolj dolgoročnih nalog, za katero pa so sindikati živo zainteresirani, saj premiki v organizaciji in tehnologiji kar najbolj neposredno vplivajo na položaj delavca. Republiški odbor bo zato dal pobudo za razpravo o teh vprašanjih tako v gospodarski zbornici kot tudi v občinah.

— ORGANIZIRANOST SINDIKATOV: da bi politika in cilji sindikata gradbenih delavcev temeljili na interesih delovnih ljudi, je potrebno v prihodnjem obdobju okrepiti predvsem osnovno sindikalno organizacijo, ugotrditi njen kadrovske sestav in zagotoviti ustrezen sistem obveščevanja. Da bi zagotovili programsko usklajeno in enotno akcijo sindikata, tudi osnovne sindikalne organizacije izoblikovati svoje delovne programe na podlagi programske usmeritve, ki jo je sprejel zadnji kongres.

— UVELJAVLJANJE RESOLUCIJE O OSNOVAH KADROVSKE POLITIKE V SLOVENIJI: posebna pozornost sindikatov bo veljala sistemizaciji delovnih mest v delovnih organizacijah, razvoju sistema izobraževanja in usposabljanja za delovne, družbenopolitične in samoupravljaljske funkcije ter politiki štipendiranja.

— DOPOLNILNO IZOBRAŽEVANJE SINDIKALNIH DELAVCEV: da bi bila organizacija v svojem bodočem delovanju bolj učinkovita, je potrebno od osnovnih organizacij navzgor razviti sistem evidentiranja kadrov za posamezne funkcije, obenem pa pripraviti programe in oblike za njihovo sistematično usposabljanje in izobraževanje. Pri programiranju iz-

obraževanja pa ne bi smeli biti ozko sindikalni, temveč bi morali zasledovati široke potrebe proizvajalca — upravljalca.

— ZAPOSLOVANJE NA TUJEM: odbor si bo tudi v prihodnje prizadeval dosledno uresničiti že sprejeta stališča sindikatov o zaposlovanju delavcev na tujem in doma, prizadeval si bo za organiziran nastop domačih gradbenih podjetij na tujih tržiščih.

— SKRB ZA VEČJO SOCIALNO VARNOST: to poglavje programa delovanja republiškega odbora je med najboljše: gre za kompleksno problematiko stanovanjske graditve, za uresničevanje določil dogovora o minimalnih standardih življenjskih razmer gradbenih delavcev, za ukrepe v zdravstvenem varstvu, za oddih in rekreacijo delavcev ter druga vprašanja.

POSODOBITI METODE DELOVANJA

Obenem z vsebino bodočega delovanja pa se je porodilo tudi vprašanje, kakšne naj bodo metode in načini delovanja. Predsedstvo je pri tem menilo, da se bo moral odbor v prihodnje še tesneje povezati z drugimi institucijami, ki delujejo na področju gradbeništva, sicer pa bo moral republiški odbor prenesti težišče svojega delovanja med članstvo. To bi lahko dosegli po dveh poteh: tako, da bi člani republiškega odbora delovali v vseh organizacijah sindikata na svojem volilnem območju, pa tudi tako, da bi se republiški odbor pri obravnavanju posameznih problemov sestajal skupaj z osnovnimi organizacijami in tudi v posameznih delovnih organizacijah, občinah in območjih.

pravi naslov za denarne zadeve
ljubljska banka

vreme ni zanesljivo
zanesljiv je

indip

**Kako izboljšati
gospodarski položaj
premogovnikov?**

Stališča republiškega odbora sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije o nadaljnjem reševanju problemov slovenskih premogovnikov

STRAN 2

Tik pred Novim letom sta v Domu sindikatov v Ljubljani predsednik RO Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije Jože Vidic in predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Leopold Krese — prvi v imenu delavcev, zaposlenih pri zasebnih, drugi pa v imenu zasebnih delodajalcev — podpisala kolektivno pogodbo. Le-ta bo poslej urejala odnose s področja delovnih razmerij med zasebnimi delodajalci in pri njih zaposlenimi delavci. S podpisom kolektivne pogodbe je bilo pravzaprav z uspehom kronano dolgoletno prizadevanje republiškega odbora Sindikata delavcev storitvenih dejavnosti Slovenije, ki je bil tudi pobudnik za sprejetje ustreznega republiškega zakona s tega področja. Svečanemu podpisu je prisostvoval tudi Tone Kropušek, predsednik slovenskih sindikatov.

NA LINIJI 323-554

MURSKA SOBOTA

Občinski sindikalni svet oziroma občinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti je sopodpisnik kolektivne pogodbe, ki ureja odnose med zasebnimi delodajalci in njihovimi delavci. Da pa bi lahko to svojo vlogo čimbolj učinkovito opravljali, je občinski sindikalni svet sklenil predlagati zaposlenim pri zasebnih delodajalcih, naj ustanove svojo osnovno sindikalno organizacijo. Predlog občinskega sindikalnega sveta je bil sprejet, delavci, zaposleni pri zasebnih delodajalcih, pa so že izvolili izvršni odbor svoje osnovne sindikalne organizacije. A. H.

POSTOJNA

Medobčinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti v Postojni je v minulem mesecu razpravljalo o organiziranju sindikalnih organizacij delavcev pri zasebnih. Take organizacije že delujejo v Postojni, Ilirski Bistrici in Sežani, medtem ko v Logatcu in Cerknici doslej še ni prišlo do njihove ustanovitve. V Postojni ugotavljajo, da v postopoma naraščajočem številu članov osnovne organizacije sindikata delavcev pri zasebnih delodajalcih, čeprav so morali nekajkrat preložiti njeno ustanovitev. E. P.

LJUBLJANA

Podprta kandidatura Milutinovića

Na podlagi novega statuta Sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije, sprejetega na IV. kongresu te organizacije v Skopju, vodilnih funkcionarjev Sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije nič več ne volijo neposredno na kongresu, ampak jih izvoli na osnovi poprejšnjega medrepubliškega dogovora šele zvezni odbor tega sindikata na svoji prvi seji. Le-ta bo sklicana v kratkem.

Izvedeli smo, da za predsednika zveznega odbora sindikata delavcev v prometu in zvezah Jugoslavije kandidira tovariš Miloško Milutinović, doslej sekretar republiškega sveta Zveze sindikatov Srbije in da je podprl njegovo kandidacijo tudi RO Sindikata delavcev v prometu in zvezah Slovenije na svoji zadnji plenarni seji.

Miloško Milutinović je bil rojen 12. oktobra 1928 v Ivanjici. Kot borec in oficir II. proletarske divizije je v NOB sodeloval od oktobra 1943 dalje. Po vojni je bil zaposlen v različnih delovnih organizacijah, med drugim v letih 1951 do 1953 tudi v Mariborski livarni. Opravljal je številne dolžnosti v mladinski in sindikalni organizaciji ter v ZK. Z uspehom je opravil šolo za kvalificirane in visokokvalificirane delavce in diplomiral na visoki šoli za politične vede v Beogradu.

RAVNE NA KOROŠKEM

O stanovanjskih vprašanjih

Na III. konferenci ravenskih sindikatov, ki bo v kratkem, bodo razpravljali o stanovanjskem gospodarstvu in problematiki na tem področju.

Na Ravnah ugotavljajo, da gradijo iz leta v leto manj stanovanj v družbenem sektorju, čeprav so potrebe vedno večje. Na občinskem sindikalnem svetu menijo, da bi morali o problemih v stanovanjskem gospodarstvu obširneje spregovoriti in sprejeti stališča, ki naj bi pripomogla k hitrejšemu reševanju problemov.

O stanovanjskem gospodarstvu so govorili že na zadnjem razširjenem posvetovanju, ki ga je pripravil OSS Ravne na Koroškem. Prevladalo je stališče, naj bi delovne organizacije tudi v prihodnje namenile najmanj 4% od osebnih dohodkov za gradnjo stanovanj, stanovanjski prispevek upokojujencev pa naj bi v prihodnje zbirali v občinah. V manjših delovnih organizacijah pa se zavzemajo za ustanovitev občinskih skladov, prav vsi pa za ponovno okrepitev samouprave na področju stanovanjskega gospodarstva. (ma)

ZIMSKE POČITNICE NA MORJU — NOVO ODKRITJE ZA VAS!

- KDAJ: kadarkoli v zimskem času
- KJE: v hotelih »Transturist«, Simonov zaliv — Izola
- ZAKAJ: ker vas časa pokrit zimski bazen z ogrevano morskovo vodo, sauna, ročna masaža, pedikura, manikura, frizerski salon, popolna oskrba in sobe s polnim komfortom
- KAJ VAM SE NUDIMO: vsak dan čajanke od 17.00 do 19.00, za penzijske goste brezplačen vstop v nočni bar s programom, pa še vsako soboto in nedeljo plesni večer v veliki restavraciji
- KAJ PA CENA? Izredno ugodna — v dvoposteljni sobah polni penzion že od 58,00 din dalje
- KDAJ IN KJE SE LAHKO PRIJAVITE: takoj, bodisi direktno hotelski recepciji (telex: 34186 Tranho, tel.: 71-340) ali pismeno — Transturist hoteli Simonov zaliv, Izola in pa v vseh turističnih poslovalnicah Transturista: Ljubljana, Subičeva 1 tel. 20-188 in 20-189, Skofja Loka, Bled in Radovljica
- DA NE POZABIMO: seznanite vaše sodelavce in prijatelje o izredni priljubljenosti zimskih počitnic, kjer vas razen ugodne penzijske cene čaka še brezplačno kopanje in vse našete zabavne prireditve

PRICAKUJEJO VAS

TRANSTURIST HOTELI
SIMONOV ZALIV — IZOLA

Kako izboljšati gospodarski položaj premogovnikov?

Pretežni del razprave na 1. razširjeni seji predsedstva republiškega odbora Sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije — bila je 28. decembra — so člani posvetili obravnavi perečih problemov slovenskih premogovnikov. Po dolgi in temeljiti razpravi je predsedstvo sprejelo nekatere sklepe in stališča, ki naj bi pripomogli k temu, da bi slednjic le začeli hitreje, predvsem pa učinkoviteje reševati probleme rudarjev v premogovnikih. Zavoljo pomembnosti „slovenskega premogovniškega vprašanja“ posredujemo dokument v celoti.

I.

NEPERSPEKTIVNI RUDNIKI PREMOGA

Doslej so se že preusmerili v druge dejavnosti naslednji rudniki premoga: Presika, Sečovelje in Liboje; v fazi preusmerjanja pa so: Laško, Kočevje in Senovo.

Finančna konstrukcija vlaganja v preusmerjanje dejavnosti rudnika premoga Senovo še ni zaključena. Potrebno bo zagotoviti sredstva za preusmeritev dejavnosti rudnika še za približno 200 zaposlenih, ker bo rudnik v nekaj letih v celoti prenehal proizvajati premog.

Neperspektivni rudniki, ki še proizvajajo premog, računajo na možnost predčasne upokojitve ostarelih rudarjev s posebnimi ugodnostmi, ki jih vsebuje poseben zakon o predčasni upokojitvi rudarjev premogovnikov. Ta zakon ni več v veljavi, zato bi ga bilo potrebno ponovno uveljaviti do vključno leta 1975.

Preusmerjanje dejavnosti neperspektivnih rudnikov premoga ne poteka dovolj organizirano in povzroča med delavci negotovost glede njihove bodočnosti. Zato je potrebno, da bi odbor za gospodarstvo pri IS SRS in Gospodarska zbornica SRS na osnovi dosedanjih izkušenj preusmerjanja premogovnikov proučila sistem preusmerjanja, ki bi odpravil socialno negotovost delavcev tudi drugih dejavnosti, ki bi se znašale v enakem položaju.

Rudnike premoga, ki se zaradi neperspektivnosti preusmerjajo v druge dejavnosti, je treba oprostiti obveznosti dejanja posojil za nezadostno razvita področja.

II.

PERSPEKTIVNI RUDNIKI PREMOGA

Cene premoga moramo formirati za vse potrošnike, v številni železnice, na taki ravni, da pri normalnem izkoriščanju proizvodnih kapacitet in ob normalni produktivnosti zagotavljajo možnost pokritja proizvodnih in poslovnih stroškov, družbenih obveznosti, osebnih dohodkov na osnovi samoupravnega sporazuma in vsaj minimalno rentabilnost vloženih sredstev.

Integracijski procesi v energetskih panogah zahtevajo sklepanje dolgoročnih pogodb o dobavi premoga termoelektrarnam na osnovi energetske bilance. To je nujno zaradi optimalnega izkoriščanja rudnikov premoga.

V srednjeročnem planu razvoja gospodarstva Slovenije in za naslednje obdobje je treba na osnovi energetske bilance zagotoviti potrebna sredstva za modernizacijo in razširitev proizvodnih kapacitet perspektivnih rudnikov premoga in s tem v zvezi premog za termoelektrarne.

V soglasju s sekretariatom za gospodarstvo je treba za rudnike premoga odpraviti davek od nadurnega dela, kadar in dokler zahteve tržišča terjajo, da rudarji delajo več kot 42 ur tedensko zaradi pomanjkanja delavcev.

Poleg družbenih ukrepov za izboljšanje materialne baze samoupravljanja v rudnikih premoga, je potrebno spremljati izvajanje notranjih akcijskih programov za izboljšanje organizacije dela, izobraževanje kadrov, izvajanje samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. To delo naj premogovniki medsebojno usklajujejo.

Republiški odbor sindikata delavcev industrije in rudarstva Slovenije se obvezuje, da bo spodbujal odgovorne družbene dejavnike k izvajanju skupno sprejetega programa sanacije naših rudnikov premoga (Gospodarska zbornica SRS, Sklad skupnih rezerv SRS, banke, Izvršni svet Skupščine SRS in druge).

REPUBLIŠKI ODBOR
SINDIKATA
DELAVCEV INDUSTRIJE
IN RUDARSTVA SLOVENIJE

Kako je s samoupravnimi sporazumi?

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta Velenje in medobčinski odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti Velenje-Mozirje o usklajevanju samoupravnih aktov z določili sporazumov ● Premalo sredstev, da bi lahko uresničili določbe sporazumov

V Velenju sta se minuli mesec sešla na skupno sejo predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta Velenje in medobčinski odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Velenje-Mozirje. Člani obeh organov so obravnavali uresničevanje samoupravnih sporazumov o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov ter nagrajevanje zaposlenih v družbenih službah v letu 1972, pa tudi uresničevanje nalog, sprejetih na kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

VEČINA NIMA DENARJA, DA BI IZPLAČALA OSEBNE DOHODKE PO SPORAZUMU!

Razprava je med drugim opozorila, da v večini delovnih organizacij družbenih dejavnosti v občinah Velenje in Mozirje nimajo dovolj sredstev, da bi zaposlenim izplačali osebne dohodke v višini, kot jo dovoljujejo sprejeti samoupravni sporazumi. Zato so se dogovorili, da bodo začeli z akcijo, da bi v občinah zbrali manjkajoča sredstva.

Tako predsedstvo OSS Velenje kot medobčinski odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti

dikata delavcev družbenih dejavnosti Velenje-Mozirje sta sklenila priporočiti vsem osnovnim organizacijam sindikata, da storijo vse, kar je v njihovi moči, da začnejo v delovnih organizacijah z usklajevanjem samoupravnih aktov z določbami sprejetih samoupravnih sporazumov. S predlogi novih oziroma dopoljenih samoupravnih aktov naj bi seznanili vse zaposlene v delovnih organizacijah, spremembe pa bi morale zasledovati nadaljnji napredek delitve dohodka po delu, izboljševanje organizacije ter kvalitete dela. Na podlagi ankete bodo pripravili tudi posebno analizo o tem, kako v delovnih organizacijah uresničujejo določbe samoupravnih sporazumov. Analizo bodo posredovali skupščinam občin Velenje in Mozirje, da bi zagotovili zaposlenim v družbenih dejavnostih kolikor toliko usklajene osebne dohodke.

SAMOUPRAVNI SPORAZUMI — OSNOVA ZA VREDNOTENJE DELA V L. 1972

Predsedstvo OSS Velenje in medobčinski odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti

Velenje-Mozirje sta na zadnji skupni seji tudi podprla prizadevanja republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, naj bodo samoupravni sporazumi osnova za vrednotenje dela zaposlenih v družbenih dejavnostih tudi v letu 1972. Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije in Republiškem odboru Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije

prosto Velenjčani sklenili predlagati, da naj storita vse, da bi zavod za statistiko uvedel drugačno metodologijo zajemanja podatkov o osebnih dohodkih, da bi tako omogočili njihovo medsebojno primerljivost. Podatke o osebnih dohodkih naj bi zbirali za 42-urni delovni teden, prav tako pa tudi za nekatere najbolj značilne kvalifikacije. (vs)

VPRAŠANJE:

Ko je umrl oče, sem zaprosila delovno organizacijo, kjer delam, za izredni dopust, do katerega je v takšnem primeru upravičen delavec. Prejela pa sem odgovor, da gre po pravilniku podjetja takšen izredni dopust le v primeru smrti zakonca ali otroka, medtem ko za smrt staršev delavec nima pravice niti do enega dneva izrednega dopusta. Ker zavoljo tega ne bi mogla niti na pogreb, sem kljub temu en dan izostala z dela. Ali je določilo pravilnika, na katerega se sklicuje podjetje, zakonito, ali me lahko podjetje kaznuje, ker sem kljub vsemu le izostala z dela? M. N. — LJUBLJANA

ODGOVOR:

Delavec ima pravico izostati z dela do osem delovnih dni v posameznem koledarskem letu. Zakon določa, da delovna skupnost omogoči to pravico delavcu ob sklenitvi zakonske zveze, ob porodu v ožji družini, ob smrti v ožji družini ob strokovnem izpitu ter v drugih podobnih primerih, ki jih določi statut. Zakon torej zagotavlja pravico do tako imenovanega izrednega dopusta za primer smrti v ožji družini. Te pravice delovna organizacija tudi ne

Pravna posvetovalnica DE

more delavcu odvzeti niti s svojim samoupravnim aktom niti z morebitnim sklepom. Prav tako ne more delovna organizacija samovoljno spreminjati kriterijev, kdo sodi v ožjo družino; prav gotovo pa so starši delavca v ožji družini. Ne glede na pravilnik vaše delovne organizacije ste torej z dela upravičeno izostali in bi bil kakršnokoli ukrep delovne organizacije proti vam nezakonit in tudi nehuman. Delovna organizacija bi vam morala odobriti izredni dopust ob smrti očeta; koliko časa pa lahko traja odsotnost z dela v takšnem primeru, pa bi morala določiti sama v svojem samoupravnem aktu. Vsekakor bi morali imeti vsaj en dan izrednega dopusta. M. LIPUŽIČ

KUPON DE — Pravna
posvetovalnica

Dopolnitev akcijskega programa sindikatov

O predlogu za dopolnitev akcijskega programa bodo sektorski posveti s sindikalnimi aktivni, na katere bodo vabljeni tudi sekretarji ZK ● Pri RS ZSS bo ustanovljena posebna služba za spremljanje izvajanja samoupravnih sporazumov ● Priprave na ustanovitev republiške sindikalne šole ● Sofinanciranje gradnje delavske univerze solidarnosti v Banjaluki ● Sklep o začasnem financiranju dela RS ZSS v januarju in februarju

Zadnja seja predsedstva RS ZSS v letu 1971 je bila v sredo, 29. decembra popoldne, posvečena pa je bila predvsem razpravi o uresničevanju akcijskega programa, ki so ga slovenski sindikati sprejeli ob lanskem polletju, in o izhodiščih za dopolnitev tega programa v duhu zadnjih sej ZKJ in ZKS ter zadnje seje predsedstva ZSJ, na kateri je govoril tudi predsednik Tito.

Predsednik RS ZSS Tone Kropušek je v svoji uvodni besedi za to razpravo dejal, da zaključujemo leto, ki je bilo bogato po delu, problemih, uspehih pa tudi neuspehih. Po navadi si ob takih priložnostih čestitamo in si zaželimo uspehov v prihodnjem letu — toda vedeti moramo, za kaj si lahko čestitamo, za kaj pa ne. Zato pa je potrebno, da pregledamo, kako smo izpolnjevali naš akcijski program, kaj smo že storili, kaj nam še ostane za naslednje leto, hkrati pa si moramo določiti nove naloge.

Razmere v katerih živimo, je nadaljeval tov. Kropušek — nam ustvarjajo pogoje in zahtevajo od nas, da se borimo za povečanje vpliva delavcev na politiko na vseh ravneh odločanja in na reprodukcijo družbe v celoti. Ta vpliv moramo povečati — in to v boju proti vsem tistim, ki poskušajo osiromašiti vlogo delavskega razreda in ga potisniti v mezni položaj. V tem smislu moramo v sindikatih tudi ocenjevati izvajanje našega akcijskega programa in razmišljati o njegovih dopolnitvah.

Tone Kropušek je nato podrobno razčlenil oziroma ocenil, kaj je RS ZSS že uresničil, kaj pa še mora uresničiti v zvezi s svojim akcijskim programom. Sledila je razprava, ki je njegove ocene še dopolnila in konkretizirala.

VSE SINDIKALNE ORGANIZACIJE MORAJO BUDNO SPREMLJATI URESNIČEVANJE SAMOUPRAVNIH SPORAZUMOV O DELITVI

V razpravi so člani predsedstva posvetili posebno pozornost uresničevanju samoupravnih sporazumov, ki mora — tako je bilo poudarjeno — biti sestavni del aktivnosti vseh sindikalnih organizacij. Videti moramo, kako delovne organizacije spoštujejo samoupravne sporazume, potrebna pa bo tudi njihova ocena s stališča ustavnih dopolnil in seveda tudi s stališča njihovih ekonomskih

rezultatov. V naši družbi je namreč res doseženo soglasje o potrebnosti družbenega in samoupravnega dogovarjanja o usmerjanju delitve dohodka in osebnih dohodkov, o metodah tega usmerjanja pa še ni enotnosti. Sedaj smo v obdobju, ki terja tudi medsebojno usklajevanje samoupravnih sporazumov. Nekatere razlike med njimi bodo verjetno odpravljene normalno, brez posebnih težav, bodo pa verjetno tudi takšne razlike, ki jih ne bo lahko uskladiti. Sindikati bi morali zato analizirati neskladja teh sporazumov in tako spodbuditi tudi druge dejavnike, predvsem pa svoja partnerja v družbenem dogovoru (Izvršni svet SRS in Gospodarsko zbornico Slovenije), da se zavzamejo za potrebne spremembe.

Poudarjeno je bilo tudi dejstvo, da so sindikati zavestno posvečali posebno pozornost delavcem, ki prejemajo nizke osebne dohodke (akcija 1000 din!) in poskušali v vse republiške predpise vnesti elemente socialne skrbi, skladno z gibanjem osebnih dohodkov. Sindikati se bodo zavzemali za to, da bo ta skrb upoštevana tudi v delovnih organizacijah. Na seji je bilo tudi ponovno poudarjeno, da moramo slednjič čisto konkretno določiti, kaj je eksistenčni minimum ne samo za delavce, temveč tudi za njihove družine.

Še eno področje je bilo v razpravi posebej poudarjeno: področje razreševanja stanovanjskih problemov. Tu čakajo sindikate predvsem naslednje naloge: ustanovitev stanovanjskih interesnih skupnosti, izdelava načrtov za stanovanjsko gradnjo v občinah in takojšnja proučitev novih najemnin, ki bodo v marcu odmrznjene.

Na koncu razprave so bili sprejeti naslednji zaključki:

— da se pri RS ZSS formira posebna služba, ki bo spremljala izvajanje samoupravnih sporazumov;

— da posebna skupina (R. Bregar, T. Blaha, B. Kavčič, J. Marolt, V. Vodopivec, M. Lah, I. Tavčar, M. Svab, dr. Benko, V. Kastelic in F. Kramer) izdela predlog o konkretni ideji o ustanovitvi republiške sindikalne šole za izobraževanje mladih kadrov za vodilne funkcije v organih samoupravljanja in v sindikalnih vodstvih pa tudi za ustanovitev posebne katedre za samoupravljanje pri fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo — za začetek vsaj na prvi stopnji;

— da posebna skupina (A. Grahor, inž. Kukovec, J. Marolt, S. Ožbolt in I. Tavčar) pripravi osnovno gradivo za razprave o dopolnitvah akcijskega programa slovenskih sindikatov. Te razprave bodo na sektorskih posvetovanjih s sindikalnim aktivom, vanje pa bodo zaradi usklajevanja akcij vabljeni tudi sekretarji ZK.

FINANČNA VPRAŠANJA

Predsedstvo je nato sprejelo sklep o razdelitvi obveznosti sofinanciranja gradnje „Univerze delavske solidarnosti“ v Banjaluki v letih 1971 do 1973; slovenske sindikalne organizacije bodo v ta namen vplačale skupaj 3.105.500 din, v treh letnih obrokih po 537.250 din. Ta odločitev predsedstva pa je bila pogojena s poprejšnjim podpisom dogovora med vodstvi jugoslovanskih sindikalnih organizacij o načinu in konkretnih obveznostih tega sofinanciranja. Dokler ta dogovor ne bo podpisan oziroma dokler ne bo znano, kdo je kaj dal, bodo slovenske sindikalne organizacije — po dogovorjenem ključu — izločile sredstva za ta namen na poseben račun.

Glede začasnega financiranja RS ZSS — do sprejema finančnega načrta za leto 1972 — je predsedstvo sklenilo, da se dejavnost organov in služb RS ZSS v januarju in februarju 1972. leta financira po dvanajstih porabljenih sredstev v letu 1971, sicer pa mora biti predlog proračuna RS ZSS za leto 1972 predložen prvi plenarni seji tega foruma v tekočem letu.

Enak sklep je predsedstvo sprejelo glede sofinanciranja Delavske enotnosti v januarju in februarju tekočega leta. Hkrati s tem pa je predsedstvo imenovalo posebno skupino (Kavčič, Grčar, Grahor, Marolt, Pogačnik, Polak, Rebolj, Sladič, Sintič, Vodopivec), da izdela predlog za ureditev celotnega obveščanja o sindikatih in v sindikatih in v tem okviru tudi o vlogi in nalogah Delavske enotnosti.

Na koncu seje je predsedstvo razpravljalo tudi o pismih direktorja sevniške „Jutranjke“ Karla Vehovarja in delavskega sveta tega kolektiva v zvezi s predlogom pravilnika o minulem delu, ki ga je izdelal Karl Vehovar in v zvezi z dogajanjem ob predlogu. Predsedstvo je o tem zavzelo svoja stališča, več o tem pa berite na 4. strani naše današnje številke.

M. P.

diferencirana
uporabnost
baterij

ZMAJ

vam omogoča
optimalno
izkoriščanje energije

super

zlata — za zahtevne aparate

extra

srebrna — za navadne aparate

normal

črna — za razsvetljavo

OBČINSKI SINDIKALNI SVET RAVNE NA KOROŠKEM

OBČINSKA KONFERENCA ZKS RAVNE NA KOROŠKEM

OBČINSKA KONFERENCA SZDL RAVNE NA KOROŠKEM

OBČINSKA KONFERENCA ZMS RAVNE NA KOROŠKEM

DELAVSKA UNIVERZA RAVNE NA KOROŠKEM

ŽELIJO VSEM DELOVNIM LJUDEM USPEŠNO

IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1972!

IZKUŠNJE DRUGIH ● IZKUŠNJE DRUGIH ● IZKUŠNJE DRUGIH ●

Sporazumevanje v Srbiji

V Banji Koviljači pri Loznici je v drugi polovici decembra nadaljevala delo II. konferenca zveze sindikatov Srbije. Na dnevnem redu je bil splošni družbeni dogovor o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gospodarstvu ter enak dogovor za negospodarstvo. Seja konference je bila zaključek večmesečnih razprav v sindikalnih organizacijah.

Ker vlada med slovenskimi delavci veliko zanimanje, kako poteka samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v drugih republikah, bomo v nadaljevanju povzeli nekatere glavne značilnosti sporazumevanja v socialistični republici Srbiji.

V SR Srbiji je bil sprejet zakon o družbenem dogovarjanju in samoupravnem sporazumevanju o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v juliju minulega leta. Oba splošna družbena dogovora sta bila podpisana ob koncu leta, samoupravni sporazumi pa bodo sprejeti do konca junija letos. Nekatere izjeme bodo še nekaj časa možne, vendar bodo vse delovne organizacije morale imeti delitev izvedeno po sporazumu ali po družbenem dogovoru najkasneje z bilanco 1973. leta.

Družbeni dogovor za gospodarstvo velja tudi za banke in zavarovalnice, družbeni dogovor za družbene službe pa posebej predvideva posebne družbene dogovore za ureditev osebnih dohodkov v upravi, pravosodju in nekaterih drugih organih, ki ne delijo dohodka.

Oba splošna družbena dogovora izhajata iz delitve dohodka, pri čemer služi kot orientacija poprečni dohodek na delavca v minulem letu in popreč-

na delitev na osebne dohodke in sklade v minulem letu. Predpisana je enotna formula delitve, ki zagotavlja ob trikrat večjem dohodku dvakrat večja sredstva za osebne dohodke, pa tudi približno desetkrat večje sklade. Najnižji dohodek po dogovoru je na ravni 63 % poprečnega dohodka; ta dohodek naj bi zagotavljal 80 % poprečnega osebnega dohodka gospodarstva ob delitvi 96 % osebni dohodki in 4 % skladi. Delovna organizacija, ki bi ustvarjala še manjši dohodek, bi izplačevala osebne dohodke na tej najnižji ravni, obenem pa bi se takoj začel postopek za sanacijo. Za delovne organizacije, ki bi ustvarile višji dohodek na delavca, kot pa je v družbenem dogovoru najvišji predvideni dohodek — to je več kot 209 % poprečnega — je predpisana dodatna formula, ki zagotavlja še novo progresivno delitve v korist skladov.

Zaradi težav mnogih dejavnosti, da bi delile po enotni formuli, je predvideno odstopanje, ki ga lahko predpišejo samoupravni sporazumi in to do 3 indeksne točke v škodo skladov; v primerih višje sile pa je to odstopanje lahko tudi večje.

Zaradi ugotavljanja števila tako imenovanih „pogojnih delavcev“ je predvidenih deset

kvalifikacijskih skupin. Razpon je 1:3,8. Zanimivo je, da so praktično izenačeni KV delavci s srednješolsko izobrazbo, VKV delavci pa z višješolsko izobrazbo. Družbeni dogovor izrecno predvideva priznavanje internih polkvalifikacij, samoupravnih sporazumom pa prepušča priznavanje internih kvalifikacij visokih kvalifikacij in internih šol.

Za težje delovne razmere, ki jih družbeni dogovor navaja le primeroma, je predvideno premeščanje delovnih mest za eno skupino navzgor po „lestvici“ kvalifikacijskih skupin za izračun „pogojnega delavca“.

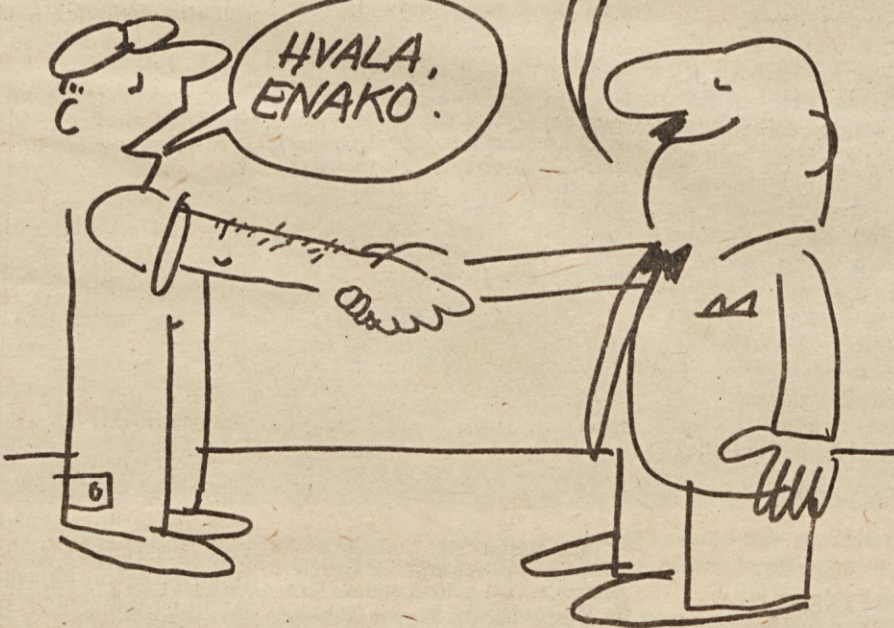
Družbeni dogovor za družbene dejavnosti je v bistvu enak gospodarskemu, le da predvideva bistveno manjše sklade in z minimumom 2 %, ter zato nekoliko drugačen minimum in maksimum dohodka na delavca in osebnega dohodka na delavca. Formula delitve pa je skoraj enaka.

Po zakonu SR Srbije služba družbenega knjigovodstva „vrne delovni organizaciji nalog za izplačilo... če ugotovi, da leta ni v skladu z določili samoupravnega sporazuma oziroma posebnega družbenega dogovora...“; davčnih predpisov pa ob takem absolutnem limitiranju seveda ni. Osebnih prejemki iz skladov skupne porabe in iz materialnih stroškov so bili prvotno prepuščeni samoupravnim sporazumom, na izrecno zahtevo javne razprave pa oba splošna družbena dogovora sedaj navajata najvišje dopustne zneske dnevnic, kilometrine, dodatkov za ločeno življenje itd.

ANDREJ GRAHOR

SREČNO NOVO LETO.

HVALA, ENAKO.

BREZ DEMAGOGIJE

BREŠT
POHIŠTVO

Manipuliranje z delovnim kolektivom »Jutranjke«

Referendum v sevniški »Jutranjki« naj bi odločil o zaupnici direktorju Karlu Vehovarju, ki je dal ostavko ne zato, ker bi jo kdorkoli od njega zahteval, temveč iz užaljenosti, ker je njegov predlog »pravilnika o minulem delu« nalezl na kritiko družbenopolitičnih organizacij. Delovni kolektiv »Jutranjke« je torej objektivno zmanipuliran v položaj, ko bo hkrati z zaupnico svojemu direktorju dal nezaupnico vsem političnim organizacijam, ki so odklonile Vehovarjeve ideje o konkretizaciji minulega dela — med drugim tudi predsedstvu republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije

Ko pišem te vrstice (sreda, 5. januarja), je položaj v Sevnici približno naslednji:

Glavni direktor »Jutranjke« Karel Vehovar sedi doma in čaka na rezultate referenduma v tem kolektivu, ki bo jutri, 6. januarja in ki naj bi mu dal popolno zaupnico. Ostavko na mesto direktorja je dal 24. decembra lani — po lastni izjavi zaradi napada družbenopolitičnih delavcev nanj zavoljo njegovega predloga pravilnika o minulem delu in zaradi »zrežirane konference sevniške Zveze komunistov«, ki je ta predlog prav tako zavrnila.

Zaradi tega je Karel Vehovar tako užaljen, da pripoveduje naokrog, da se v »Jutranjki« ne bi več vrnil, četudi bi mu plačali vso Evropo. V »uradni« izjavi o svojem odstopu pa je bil o tem drugačnega mnenja:

„Referendum v kolektivu ni moja zahteva, če pa se je kolektiv že odločil, smatram to kolektivno oceno v tej situaciji za odločujočo pa naj bo izid tak ali drugačen. Če bo kolektiv dal pozitivno oceno, je bilo moje delo in ravnanje še vedno pozitivno.“

Medtem da po Sevnici krožijo glasovi, da je vse dogajanje v zvezi z Vehovarjem stvar osebnih obračunov, da ga politične organizacije preganjajo zato, ker je veren, da »Jutranjki« po njegovem odstopu grozi polom, ker imajo njeni inozemski poslovni partnerji zaupanje samo v Vehovarja itd., itd. Skratka, na različne načine se ustvarja vzdušje, ki Karla Vehovarja prikazuje kot nedolžno žrtev različnih spletk, ki pobude družbenopolitičnih organizacij, predvsem ZK in sindikatov slika v najbolj črnih barvah in ki povzroča hudo zaskrbljenost za jutrišnji dan ne samo v kolektivu »Jutranjke«, temveč tudi v sevniški občini.

V resnici pa je vse skupaj precej drugače in nič ne bomo pogrešili, če takoj pribijemo, da je vso stvar »zakuhal« Karel Vehovar sam — s svojim skrajno žaljivim odbijanjem vsakega mnenja in argumenta, ki nasprotuje njegovim idejam o konkretizaciji ustavne ideje o delitvi osebnih dohodkov ne samo na podlagi tekočega, temveč tudi minulega dela. Zaradi takšnega njegovega ravnanja je razprava o tem njegovem predlogu, ki bi sicer lahko bila ustvarjalna, strpna in dostojanstvena, prerasla najprej v osebne žalitve na rovaš posameznikov, ki se s tem predlogom niso strinjali, nato pa tudi v politični problem, čigar razsežnosti so začele prerasčati meje sevniške občine in na določen način do bile vseslovenski pomen.

KAKO SE JE ZAČELO?

Glavni direktor »Jutranjke« Karel Vehovar je 31. avgusta lani razložil delavskemu svetu svojega kolektiva teze o zvezi »pravilnika o minulem delu«, ki naj bi ga v »Jutranjki« sprejeli do 15. decembra lani. Takrat je ostalo pri tem, da naj direktor nadaljuje s pripravljanim tega pravilnika, kar je Vehovar tudi storil in 1. oktobra obvestil delavski svet, da bo do 25. oktobra izdelal dve varianti tega predloga, kar je tudi storil. O nobeni od teh variant pa ni razpravljaj noben organ samoupravljanja, saj so vsi imeli polne roke dela s pripravljanim novega

pravilnika o nagrajevanju, katerega je zahteval pristop »Jutranjke« k samoupravnemu sporazumu konfeksionarjev.

V novembru je k predsedniku ObSS Sevnica Francu Pipanu prišlo nekaj delavk iz »Jutranjke«, zaskrbljenih zaradi »Pravilnika o minulem delu«, ki so mu potožile še marsikaj, s prošnjo, da ne pove njihovega imena. Tov. Pipan je takrat poslal predlog tega pravilnika republiškem svetu sindikatov oziroma njegovi komisiji za samoupravljanje s prošnjo, da ga oceni. Tej njegovi želji je bilo ugodeno, sprejeta pa je bila tudi pobuda, da se o tem predlogu razpravlja na skupni seji komisij za samoupravljanje in družbenoekonomske odnose pri občinskem komiteju ZK in ObSS. Na tej skupni seji sprejeta kritična stališča do Vehovarjevih idej so bila prvi povod za njegovo nestrpno, skrajno nekorrektno reagiranje. O tej seji so poročali seveda tudi novinarji, pri čemer je res prišlo do nekaterih netočnosti, ki pa prav gotovo niso bile namerne.

da je »taka metoda in praksa za državljane Jugoslavije nevzdržna, ker jo lahko izdrži edino še žival« in da »zunanji posamezniki poskušajo ustvariti peto kolono“.

Podobne »cvetke« iz Vehovarjevega besednjaka bi lahko še naštevali, verjetno pa že navedene zadostujejo za oceno, kako je z njimi povzdignil ugled podjetja, ki ga vodi, predvsem pa seveda svoj lastni ugled.

KAKO JE PREDSEDSTVO RS ZSS OCENILO VEHOVARJEV »PRAVILNIK O MINULEM DELU«

O Vehovarjevem pismu v zvezi z njegovim predlogom »Pra-

vilnika o minulem delu« in o pismu delavskega sveta »Jutranjke« o isti zadevi je na svoji seji 29. XII. 1971 razpravljalo tudi predsedstvo RS ZSS. Sklenilo je, da Vehovarju osebno ne odgovori — med drugim zaradi žaljivk, s katerimi obklada tovariša Auerja in Pipana — delavskemu svetu »Jutranjke« pa je sporočilo, kakšna stališča je zavzel do omenjenega predloga.

Predsedstvo je poudarilo, da ta predlog odklanja — ne morda zaradi nekakšnih »intrig«, temveč preprosto zato, ker je zasnovan na slabih in nesprejemljivih izhodiščih. Ta predlog namreč:

— ni skladen s težnjami ustavnih dopolnil, ki zahtevajo, da je vsak delavec nagrajevan skladno s svojim sedanjim in minulim delom. Po prvi varianti tega predloga pa je ta pravica v desetletju 1971–81 omejena na 152 delavcev, čeprav šteje kolektiv »Jutranjke« več kot 900 zaposlenih, po drugi varianti pa sicer zajema večje število delavcev — 680 — kar pa seveda še vedno ni celoten kolektiv;

— predvideva za leto 1972 udeležbo na minulem delu na podlagi že doseženih rezultatov poslovanja podjetja, za naprej pa samo na podlagi napovedi razvoja »Jutranjke«, ki niso z ničemer utemeljene, mimo tega pa se še med seboj razlikujejo. Na vsak način pa sindikati ne morejo sprejeti zamisli, da bi prvi udeleženci delitve dohodka na podlagi minulega dela (po prvi varianti štirje, po drugi pa 23) delili že ustvarjene rezultate dela, vsi drugi člani kolektiva pa bi pravico do minulega dela imeli samo na podlagi napovedi teh rezultatov, brez razvojnega programa podjetja in brez ekonomskih utemeljitev;

— po prvi varianti predvi-

deva, da štirje udeleženci te delitve dobijo iz sklada osebnih dohodkov 18 milijonov starih dinarjev, razdeljenih na štiri letne obroke, mimo tega pa še približno 3 milijone dinarjev obresti pri čemer pa ne bi vsak dobil enake vsote denarja (4,5 milijona starih dinarjev in ustrezen del omenjenih obresti), temveč bi bila ta vsota različna, odvisna od višine osebnega dohodka vsakogar izmed njih. To pa bi po mnenju predsedstva v veliki meri prispevalo k neutemeljenemu socialnemu razlikovanju, s čimer se sindikati nikakor ne morejo strinjati! Po drugi varianti predloga se skupna vsota sredstev za delitev na podlagi minulega dela poveča, na posameznika pa zaradi večjega števila udeležencev zmanjša —

pravljali o razmerah v »Jutranjki« po odstopu direktorja in pred razpisom referenduma. Hkrati s tem so razpravljali tudi o suspenzi člana ZK iz »Jutranjke« Franca Dobovška, ki je bil z odločbo, ki jo je podpisal vodja splošnega sektorja Franc Hrušvar (tudi član ZK) — začasno odstranjen z delovnega mesta, ker ga je 27. decembra hotela nasilno odstraniti iz podjetja skupina delavk zato, ker je na konferenci Zveze komunistov kritiziral samoupravne odnose v podjetju ...

Res, kaj sedaj? Omenjeni suspenz Franca Dobovška je seveda nevzdržen, kaže pa na odnose v »Jutranjki«, v mladem kolektivu, ki gotovo trdo dela, ki je »zadovoljen« tudi s skorjo kruha, ki si je zategoval pasove, da bi podjetju zagotovil na-

delitva na velika odrekanja ne bi bil možen? Kot že rečeno, delavski svet je zavrnil odstop direktorja in zato referendum ni potreben, saj mu je s tem kot najvišji organ samoupravljanja v podjetju že dal zaupnico. Ali pa naj morda referendum pomeni pritisk in nezaupnico občinskimi političnim vodstvom zato, ker se ne strinjajo z Vehovarjevimi idejami o minulem delu?

Najbrž bo res slednje, saj tudi delavski svet v svoji že omenjeni pismeni oceni položaja zahteva, da »se zadeva ponovno obravnava v družbeno-političnih organizacijah in da se glavnemu direktorju da ustrezno priznanje in popravilo storjena krivica“.

Ali je to preprostost, ki ji ni primere, ali pa kaj drugega?

S tem, da je Vehovar napadel občinsko Zvezo komunistov in sindikate je vede, ali nevede, napadel tudi naš samoupravni socialistični si-

REFERENDUM V »JUTRANJKI«: ZA KOGA ALI PROTI KOMU?

kar pa na stvari pravzaprav nič ne spremeni, saj bi tudi ta sredstva šla iz sklada osebnih dohodkov.

Hkrati s tem pa je predsedstvo poudarilo (na podlagi podatkov SDK in dokumentacije samoupravnega sporazuma):

da je »Jutranjka« izrazit primer podjetja, ki je lahko poslovalo rentabilno le zato, ker so bili osebni dohodki zaposlenih izredno nizki; da bi moral po samoupravnem sporazumu konfeksionarjev znašati povprečni kalkulativni osebni dohodek v »Jutranjki« 140 tisoč starih dinarjev, da pa so v resnici povprečni osebni dohodki v obdobju januar-september 1971 znašali le 105.000 starih dinarjev, zaradi česar bi morala o razmerah v tem podjetju (tudi leta 1970 so osebni dohodki v Jutranjki bili med najnižjimi v konfeksionarski industriji in industriji Slovenije nasploh) že razpravljati občinska skupščina — v snislu sanacije podjetja.

Po mnenju predsedstva RS ZSS torej glavni problem »Jutranjke« ni delitev dohodkov na podlagi minulega dela, temveč uresničitev samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov. Zatorej predsedstvo predlaga, da se v »Jutranjki« usmerijo v uresničitev tega sporazuma, sicer pa naj v podjetju imenuje odbor, ki si bo prizadeval uresničiti vsebino vseh ustavnih dopolnil, ne pa samo odbor za izdelavo predloga pravilnika o minulem delu.

IN KAJ SEDAJ?

Tako so se vpraševali udeleženci razširjene seje občinskega komiteja ZK Sevnica, ki so v ponedeljek (4. januarja) raz-

daljni razvoj, ki pa politično ni osveščen in v katerem je odpovedala tako osnovna organizacija komunistov (teh je v več kot devetstočlanskem kolektivu samo devet!), kakor tudi organizacija sindikatov in mladine. Kako postaviti ta kolektiv na lastne noge, kako ga usposobiti za resnično samoupravljanje, kako mu odpreti oči, da bo sam odločal o svojih resničnih interesih, ne pa se pustil manipulirati posameznikom?

Delavski svet »Jutranjke« je v svoji pismeni oceni položaja v podjetju po odstopu Karla Vehovarja, ki jo je podal 27. decembra, povedal nekaj dejstev, ki držijo: da je podjetje v težkem položaju, ker je razvojni koncept le delno izpeljan — nedograjeno so obrati v Brežicah, Hrastniku in Sevnici, neurejena je ostala družbena prehrana, otroško varstvo, stanovanjski standard — in da se je pri vsem tem glavni izvajalec razvojnega programa Karel Vehovar v zadnjem mesecu »fizično in duševno« ukvarjal skoraj v celoti le z dogodki okoli pravilnika o minulem delu.

Tudi zadnji ukrepi ZIS — pravi delavski svet v omenjeni oceni — zahtevajo polno angažiranost strokovnih služb glede prilagajanja gospodarstva v »Jutranjki« novim razmeram na trgu; to zahteva tudi program povečanega izvoza, ki prav tako ni do konca izpeljan ...

Toda — namesto da bi delavski svet pozval direktorja Karla Vehovarja, naj neha igrati človeka, globoko užaljenega zaradi zavračanja zamisli o konkretiziranju minulega dela in se raje posveti razreševanju resničnih problemov svoje delovne organizacije, ki mu je baje tako pri srcu, razpiše referendum, ki naj po njegovem pokaže, da je:

... kolektiv življenjsko zainteresiran samo za nadaljevanje takšnega vodenja, kot je bilo doslej, saj direktor z vsem svojim dosedanjim delom zasluži zaupnico brez rezerv. Edino logični, predvsem pa pošteni izhod referenduma je, da se bomo brez pridržkov izjasnili, da nam je direktor potreben za naš razvoj.“

Tako delavski svet »Jutranjke« — in upam si prerokovati, da bo referendum res dal polno zaupnico Karlu Vehovarju. Za kaj — ali proti komu? Za njegovo delo v »Jutranjki«, ki je gotovo prispevalo k njenemu razvoju in katerega mu nihče ne oporeka — čeprav je seveda jasno, da ta razvoj brez pripravljenosti ko-

stem, katerega sestavni del sta tudi Zveza komunistov in sindikati. Vse njegovo ravnanje v zadnjih mesecih pomeni norčevanje iz samoupravljanja — o tem pa bi morala povedati svojo besedo tudi sevniška občinska skupščina, ki ni samo najvišji organ oblasti v tej občini, temveč tudi najvišji organ samoupravljanja.

V »Jutranjki« lahko po referendumu pričakajo Karla Vehovarja belooblečene deklice z oljčnimi vejicami v rokah — če se bo seveda hotel vrniti. Trenutno je namreč gospodar položaja: lahko se vrne v podjetje, lahko pa tudi ne in odide iz Sevnice — v obeh primerih z občutkom, da je zmagal ...

Prav gotovo pa nikomur ne bo uspelo »zmleti« občinskih vodstev v Sevnici in sevniška podjetja spremeniti v »državo v državi«. Družbeno premoženje pri nas ni premoženje, s katerim delovni kolektivi lahko upravljajo povsem po svoji volji, saj ne smejo gledati samo na svoj, temveč tudi na družbeni interes. V interesu naše družbe pa ni, da se rezultati minulega dela delijo tako, kot si je zamislil Karel Vehovar — niti v »Jutranjki«, kije rečna, niti v mnogih drugih podjetjih, ki so mnogo bolj premožna in ki bi — po Vehovarjevem receptu — lahko podelila (večinoma sicer ne po lastni zaslugi) po deset, ali dvajset »plač«, ne da bi jih zabolala glava — in to ne posameznikom, temveč celotnemu kolektivu ...

Najbrž zadnja beseda o »Jutranjki« in v »Jutranjki« še ni izrečena. Referendum o zaupnici Vehovarju je le komedija, ostaja pa še mnogo, mnogo dela, da se bo ta kolektiv, njegove politične organizacije in njegovi organi upravljanja postavili na lastne noge, pri čemer mu gotovo ne bo odrekla pomoč nobena družbenopolitična organizacija.

MILAN POGAČNIK

Od tod in tam

RUŠE

V tovarni dušika v Rušah so proslavili pomemben delovni jubilej. Pred kratkim je v novem obratu, ki je veljal nekaj manj kot 40 milijonov dinarjev, začela obratovati nova peč za proizvodnjo ferrosilicija. Peč ima zmogljivost 16.500 kilovolt-amperev in bo lahko proizvedla do 12 tisoč ton ferrosilicija, ki je izredno dragocena surovina za proizvodnjo plemenitih jekel. Od

povečane proizvodnje bo tovarna dušika v Rušah lahko iztržila z izvozom 1,5 milijona konvertibilnih dolarjev letno, s tem pa še povečala vrednost svojega letnega izvoza za 30 odstotkov. Nova peč za proizvodnjo ferrosilicija pa pomeni novost tudi v tehnološkem pogledu, saj bo omogočila zelo visoko storilnost ter zagotovila racionalno izkoriščanje surovin in energije. Izdelalo jo je podjetje Demag iz Zahodne Nemčije, pri ureditvi pa so sodelovala številna domača podjetja. D. P.

MARIBOR

Iz mariborske Metalne so pred kratkim odpremili največjo tovorno kompozicijo v 50-letni zgodovini te gospodarske organizacije. Na 27 vagonov so naložili skupaj 850 ton elementov, ki jih bodo vgradili na svojem delovišču v ladjedelnici 3. maj na Reki. Material, namenjen za gradnjo enega največjih žerjavov v Evropi, bo imel nosilnost 300 ton in bo omogočal gradnjo največjih ladij na svetu. Obratovati naj bi začel novi žerjav predvidoma februarja letos. D. P.

TRGOVSKO PODJETJE NAMA LJUBLJANA JE PROSLAVILO 25. OBLETNICO USTANOVITVE

Nama tudi v Velenju

Nova veleblagovnica Nama v Velenju, ki je naj sodobnejša blagovna hiša tega ljubljanskega podjetja, ima več kot 3000 kvadratnih metrov prodajnih in več kot 1500 kvadratnih metrov skladiščnih površin, zaposlovala pa bo 130 delavcev

Srebrni jubilej, 25-letnico obstoja, je proslavilo eno najstarejših trgovskih podjetij na Slovenskem, trgovsko podjetje NAMA iz Ljubljane, s pomembno pridobitvijo. V torek, 21. decembra, so namreč odprli vrata nove veleblagovnice NAMA v Velenju. To je, kot je bilo poudarjeno ob otvoritvi, naj sodobnejša veleblagovnica tega trgovskega podjetja.

V zadnjih petih letih je ljubljanska NAMA dogradila matično veleblagovnico v Ljubljani, preuredila specializirano blagovnico za stanovanjsko opremo v Ljubljani ter zgradila novi blagovnici v škofji Loki — lani so jo že razširili — in v Kočevju. Tako so prodajne površine in obseg poslovanja poddeseterili, saj v NAMI ocenjujejo, da je lanska realizacija že preseгла 330 milijonov dinarjev.

Trgovsko podjetje NAMA Ljubljana se je zaradi hitrega razvoja gospodarstva na območju velenjske občine in zastajanja trgovine za razvojem na drugih področjih odločilo za gradnjo veleblagovnice tudi v Velenju. Za novo veleblagovnico, ki arhitektonsko lepo dopolnjuje podobo središča Šaleške doline, so izdelali načrte v Projektivnem biroju Velenje, zgradilo pa jo je v rekordnem času — v pičlih 180 delovnih dneh — SGP Vegrad Velenje. Večino opreme za novo veleblagovnico pa so izdelali ozi-

roma dobavili kooperanti podjetja Slovenija-les.

Ljubljanska NAMA je v novo veleblagovnico v Velenju vložila približno 30 milijonov dinarjev, vrednost blaga, ki je v veleblagovnici, pa presega 10 milijonov dinarjev. Kupcem bo na dobrih 3.000 kvadratnih metrih

prodajne površine na voljo več kot 20.000 artiklov, velika skladišča — ta merijo več kot 1.500 kvadratnih metrov — pa bodo omogočala hitro in trajno dopolnjevanje izbire blaga. V novi veleblagovnici NAMA v Velenju pa so tudi večji restavracijski prostori. (vš)

Kjer je volja, so tudi uspehi

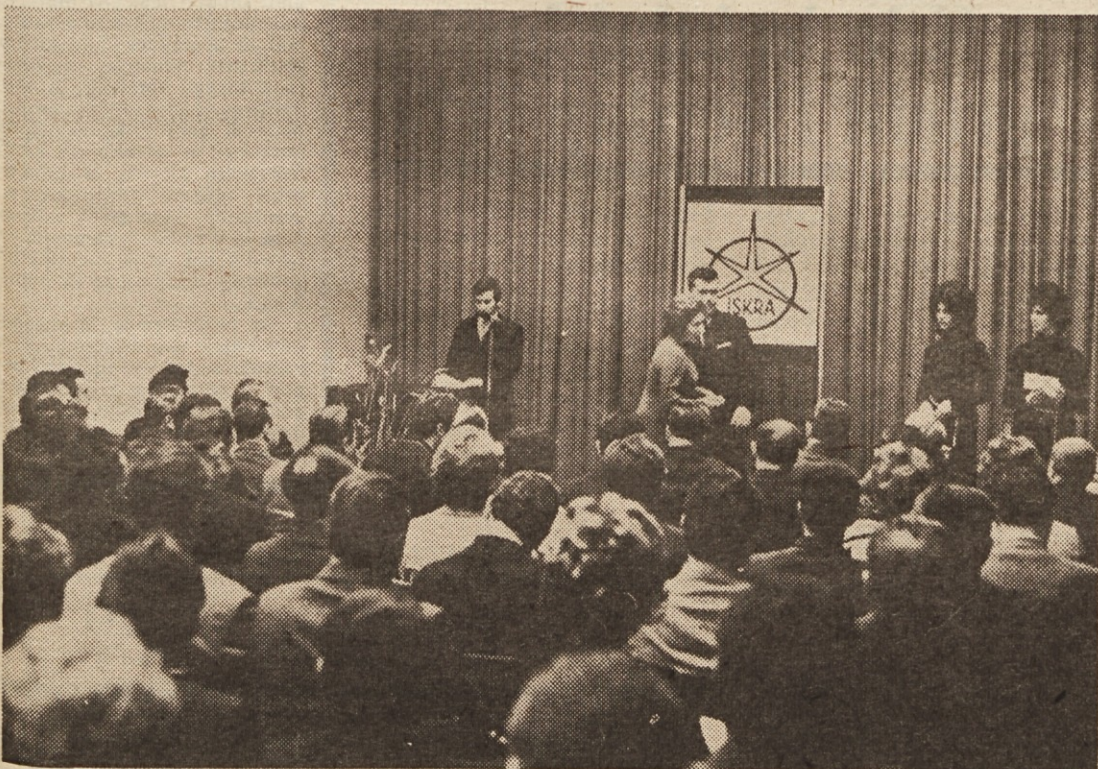
Ljubljansko gradbeno industrijsko podjetje Gradis ima svojo enoto tudi na Jesenicah. V povprečju zaposluje ta enota od 500 do 550 ljudi, v poletnih mesecih nekaj več, pozimi, ko vremenske razmere pogosto preprečujejo učinkovito delo na gradbiščih, pa nekoliko manj.

Važnejše kot to pa je, da Gradisovci na Jesenicah dobro gospodarijo. Bore se za vsako delo, nič jim ni pretežko. Povsem brez pretiravanja lahko zapišemo, da šteje jeseniška enota med najuspešnejše enote podjetja Gradis. Iz leta v leto namreč visoko povečuje svojo realizacijo, ne da bi pri tem bistveno naraščalo število zaposlenih.

Lanska realizacija jeseniške enote Gradisa je znašala več kot 90 milijonov novih dinarjev ali za polnih 30 milijonov dinarjev več kot leto poprej.

„Tudi za letos ne kaže najslabše...“, nam je povedal Franc Vovk, direktor jeseniškega Gradisa. „Podpisali smo že za približno 70 milijonov dinarjev pogodb. Spet bomo gradili stanovanja, dokončali bomo Kompasov hotel A kategorije v Kranjski gori, gradili bomo na Bledu, v Kranju in drugje. Torej, dela bomo imeli tudi v prihodnje dovolj. Res pa je, da nam pogodbe ne padaja kar iz neba in da se za delom pošteno pehamo, kot temu pravimo...“

-a.

Nekaj dni pred novim letom je imel delavski svet Iskra-Commerce slavnostno sejo, na kateri je direktor podjetja Metod Rotar spregovoril o prehojeni poti v minulem letu, o težavah in predvsem o uspehih, ki jih prav v letu 1971 ni bilo malo.

Na seji je član izvršnega sveta Slovenije tovariš Boris Vadnjal v imenu predsednika republike podelil številnim delavcem Iskra-Commerce odlikovanja za njihovo delo, sekretar občinskega komiteja občine Ljubljana-Center Roman Albreht pa zlate spominske značke ZK najzaslužnejšim komunistom v podjetju, nekdanjim borcev pa je Franc Kresc-Coban razdelil spominske značke Zveze borcev.

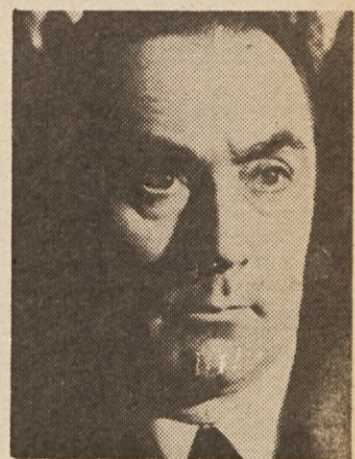
V torek, 4. januarja so na Gospodarski zbornici v Ljubljani podelili letošnje nagrade Borisa Kraigherja. Letošnje nagrade za izjemne gospodarske dosežke trajne vrednosti v slovenskem gospodarstvu je ob prisotnosti uglednih družbenopolitičnih delavcev naše republike podelil predsednik Gospodarske zbornice Slovenije Leopold Kresc Antonu Debevcu, direktorju Industrije usnja Vrhnika, Marku Drnovšku, direktorju Elektrokovine iz Maribora, Jožetu Knezu, direktorju Novolesa iz Novega mesta in Vladimiru Logarju, generalnemu direktorju Združenega podjetja „Iskra“.

V uvodnih besedah se je tovariš Kresc med drugim spomnil besed Borisa Kraigherja, ki je rekel, da bomo gospodarsko reformo morali izpeljati in da, če ne bo šlo prvič, bomo morali še poskusiti v drugo in v tretje. Tovariš Kresc je pri tem poudaril, da so te besede danes bolj aktualne kot kdajkoli prej.

NAGRADE BORISA KRAIGHERJA 1972

ANTON DEBEVC — DIREKTOR INDUSTRIJE USNJA VRHNIKA

Nagrajenec ANTON DEBEVC je prevzel mesto direktorja podjetja februarja 1962. leta, ko so bile gospodarske razmere v podjetju zelo težke in je grozila podjetju celo likvidacija. S treznimi gospodarskimi zamislimi, prizadevnostjo in požrtvovalnostjo, z načrtno izbiro sposobnih sodelavcev, s stalno skrbjo za zaposlovanje strokovnih kadrov, z razmahom samoupravljanja, z modernizacijo proizvodnje in tehnoloških postopkov, povečevanjem produktivnosti, z razširitvijo in selekcijo sortimenta proizvodnje ter z uvedbo njene finalizacije, še zlasti pa z izboljšanjem kvalitete in močno usmeritvijo v izvoz na konvertibilna območja je uspelo kolektivu pod vodstvom nagrajenca že v nekaj letih uspešno prebroditi kritično obdobje in prerasti v zelo solidno delovno organizacijo. Obseg proizvodnje se je v tem času več kot podvojil, izvoz na konvertibilno območje pa povečal za skoraj desetkrat. Po finančnih rezultatih je danes Industrija usnja Vrhnika največje in najuspešnejše usnjarsko-predelovalno podjetje v Jugoslaviji.

MARKO DRNOVŠEK — DIREKTOR ELEKTROKOVINE MARIBOR

Nagrajenec MARKO DRNOVŠEK je od leta 1965, ko je postal direktor podjetja, zasnoval koncept perspektivnega razvoja Elektrokovine, po katerem se je podjetje dejansko razvijalo vse do danes. Prva etapa rekonstrukcije je prav z njegovimi osebnimi prizadevanji tudi uspela. Ob zastavljanju programa razvoja podjetja so se samoupravni organi, nagrajenec in njegovi sodelavci jasno zavedali, da se mora podjetje zanašati skoraj izključno na lastne sile in vlagati lastna sredstva tako za modernizacijo opreme, zgraditev novih obratov kot tudi za financiranje razvojnega dela. Čeprav je podjetje zlasti v zadnjih letih zelo hitro povečalo proizvodnjo, skoraj podvojilo svoje kapacitete in je sedaj v njem že več kot 2.300 zaposlenih, izkorišča znatno manj kreditov in drugih tujih sredstev kot sorodna podjetja. Veliko pozornost je nagrajenec ves čas svojega dela posvečal uvajanju sodobne tehnologije in enakopravnemu sodelovanju ter kooperaciji z nekaterimi vodilnimi svetovnimi proizvajalci, saj je bilo le na ta način možno uspeti ob konkurenci na domačem in tujem trgu.

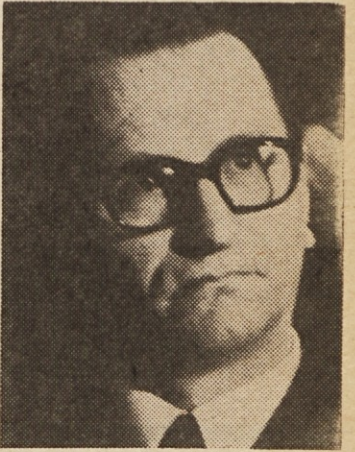
JOŽE KNEZ — DIREKTOR NOVOLESA IZ NOVEGA MESTA

Nagrajenec JOŽE KNEZ je vodil podjetje dobrih trideset let. V zadnjih petnajstih letih se je v kombinatu število zaposlenih potrojilo, proizvodnja povečala za osemkrat, finalna pa celo za trinajstkrat. Iz pretežnega proizvajalca primarnih lesnih izdelkov se je podjetje pod vplivom nagrajenca preusmerilo v pomembnega proizvajalca zahtevnih finalnih izdelkov. Kombinatu stalno prodaja na konvertibilni trg dobro polovico svoje proizvodnje, po velikosti izvoza je drugi največji izvoznik v slovenski lesni industriji in na osemnajstem mestu v celotni slovenski industriji. Nagrajenec Jože Knez je bil vsa leta idejni nosilec razvojnega koncepta kombinata. Pravilnost usmeritve razvoja kombinata je potrdila tudi Mednarodna banka za obnovo in razvoj, ki je leta 1968 odobrila podjetju kredit za rekonstrukcijo. Tudi bodoči razvoj kombinata je zasnovan na naj sodobnejši svetovni tehnologiji, uveljavitvi zelo gibčnega proizvodnega programa, ki bo hitro prilagodljiv spremembam na tržišču.

VLADIMIR LOGAR — GENERALNI DIREKTOR ISKRE

Nagrajenec VLADIMIR LOGAR je bil imenovan za prvega generalnega direktorja ZP ISKRE v novi organizacijski obliki leta 1966. Ob njegovem nastopu je bila ISKRA v zelo težkem položaju, saj se je bilo treba odločiti bodisi za njeno razbitje na nekdanje samostojne tovarne ali pa za bistveno spremembo organizacije in načina poslovanja. Nagrajenec je jasno postavil nov koncept decentraliziranega vodenja in upravljanja, v katerem se na organizacije v sestavi združenega podjetja prenašajo velike pristojnosti, hkrati pa tudi zagotavlja njihova polna materialna odgovornost za poslovanje in obveznosti. S tem je bila podana osnova za konsolidacijo podjetja, razčiščenje materialnih obveznosti znotraj in zunaj podjetja in za odpravo dezintegracijskih težav. Nagrajencu gre posebna zasluga tudi za najnovejšo statutarno ureditev združenega podjetja, ki v skladu z ustavnimi spremembami krepi tesnejšo povezavo med enotami, zlasti na programskem, investicijskem, finančnem in kadrovskem področju. V zadnjih petih letih je proizvodnja naraščala pri 17.000 zaposlenih za skoraj 30% letno, izvoz pa od 6 na dobrih 17 milijonov dolarjev.

... v jugoslovanskih sindikatih

PO POTI
DOGOVARJANJA

SRBIJA

Za osnutek splošnega družbenega dogovora o usklajevanju delitve dohodka in osebnih dohodkov v gospodarskih organizacijah vlada v javnosti veliko zanimanje, še zlasti pa med prosvetnimi delavci, saj le-ti vidijo v tem dokumentu možnost, da bo posledaj njihovo delo bolj realno ovrednoteno. Glavni namen tega dogovora je zagotoviti tako politiko pri delitvi dohodka na sklade in osebne dohodke, da bi delovnim kolektivom družbenih dejavnosti zagotovili tudi akumulacijo, povečala pa bi se tudi socialna varnost delovnih ljudi v teh dejavnostih. S posebnimi družbenimi dogovori pa naj bi urejali tudi posebnosti delitve dohodka po posameznih grupacijah.

V javni razpravi o osnutku tega dogovora sta se izkristalizirali dve alternativni: po prvi naj bi osnutek služil kot podlaga za hitrejšje urejanje pogojev za pridobivanje dohodka, se pravi, da naj bi z njim določili predvsem cene storitev, po drugi alternativni pa naj bi ta dogovor služil predvsem za usmerjanje interne delitve. Obe alternativni sta imeli svoje zagovornike tudi na nedavni seji predsedstva skupščine sindikata delavcev družbenih dejavnosti Srbije. Kakšen bo dokončni odgovor na to vprašanje, za zdaj še ni znano. Zapišemo pa že lahko, da je v dosedanji razpravi prevladalo mnenje, naj osebnih dohodkov posameznih poklicev, kot denimo v novinarstvu, med umetniki in drugje, nabi podrejali formalnim kvalifikacijam, temveč naj bi položaj teh delavcev uredili s posebnim družbenim dogovorom.

Načrti Makedonije

Po družbenem planu Makedonije naj bi znašal narodni dohodek na prebivalca v letu 1975 700 dolarjev. Letni porast družbenega proizvoda naj bi bil 9,3 %, zaposlenosti 3,7 %, produktivnosti 6,5 %, izvoza pa 12,5 %. V petih letih bodo zgradili 45.000 stanovanj. Makedonsko gospodarstvo bo za tak razvoj zagotovilo 50 % investicij, iz sklada za nerazvite pri-

čakujejo 30 % sredstev, preostalih 20 % pa bi bila inozemska sredstva in sredstva iz drugih republik.

Zakaj neenoten boj
proti socialnim razlikam?

Kaže, da bomo v Sloveniji najnižje postavili mejo neobdavčenega osebnega dohodka ● Spet stopamo v novo leto s starim davčnim sistemom, čeprav že dolga leta negodujemo zavoljo njegovih pomanjkljivosti

O vse večjih socialnih razlikah v naši družbi ne razpravljamo le v Sloveniji, temveč so začeli nanje opozarjati tudi v drugih predelih države. Takšna politična aktivnost je tudi razumljiva, saj vsi v Jugoslaviji živimo v skupnem družbenem prostoru pa tudi gospodarske tokove uravnavajo relativno enotne tržne zakonitosti. Če bi se odpravljala nepravilnih socialnih razlik lotili na enem samem koncu države, bi bila takšna akcija obsojena na neuspeh, saj bi posamezni sloji prebivalstva v drugih republikah še naprej živeli relativno bolje kot v tisti, ki se je odločila pomesti s pomanjkljivostmi družbenega razvoja.

Ob tem spoznanju pa presenečajo vesti o tem, kako bodo v nekaterih republikah obdavčili lanske osebne dohodke občanov. Namesto da bi bile osnove za obdavčevanje vsaj približno enake, so dokaj različne, po pravilu višje tam, kjer je življenje dražje. Čeprav smo zaradi neurejenosti sedanjega davčnega sistema prešli že litre črnila, gremo v novo leto spet s starim davčnim sistemom. To sicer ne pomeni, da ne bo sprememb v obdavčevanju skupnega dohodka občanov, toda če spremembe že bodo, ne bodo bistvene.

Značilno je, da v Sloveniji, republikli z relativno najvišjimi dohodki, zadržujemo relativno nizek neobdavčen cenzus, ki znaša 25.000 din. Na Hrvaškem bo verjetno meja neobdavčenega dohodka nekje med 34.000 din in 35.000 din, medtem ko je za minulo leto znašala 27.840

din. Neobdavčen cenzus bo znašal v Bosni in Hercegovini 32.000 din (dosledaj pa je znašal 27.000 din), v Makedoniji pa 30.000 namesto dosedanjih 25.000 din. Srbija je prepustila občanom, naj samostojno odločajo o davčni meji, stopnjah itd. Zaradi tega so razlike v tej republiki glede obdavčevanja znatno večje. V Novem Sadu, denimo, razmišljajo, da bi dosedanjo neobdavčeno vsoto povečali od 30.000 na 36.000 din, to je za 20 % medtem ko bo v Beogradu neobdavčen dohodek predvidoma znašal 35.000 N dinarjev v primerjavi z dosedanjim cenzusom 30.000 dinarjev.

Statistični podatki govorijo, da so se med-republiške razlike med osebnimi dohodki zadnje čase zelo zblížale, saj v času vsesplošne nelikvidnosti osebni dohodki niso vedno odvisni od produktivnosti dela. Kljub temu pa imajo plačevalci davkov v posameznih republikah občutno večje ugodnosti kot v drugih – in to v času, ko se v besedah dokaj ognjevito zavzemamo za odpravo nepravilnih socialnih razlik in za takšen davčni sistem, ki ne bi več prizanašal zaslužkom, ki ne temelje na delu. Če se bomo tako lotevali problemov socialnega razlikovanja, kot se zdaj – razvojenelo in neenotno – obdavčevanja osebnih dohodkov, ne bomo uresničili nalog v dokumentih Zveze komunistov. In spet bomo recitirali tisto znano: preveč besed, premalo dejanj!

V. K.

TE DNI
SO REKLI

Predsednik Tito v svojem novoletnem voščilu Jugoslovonom:

Zahvaljujoč požrtvovalnemu delu naših delovnih ljudi smo v minulemu letu nadaljevali z uspešnim razvojem naše države. Vidno in ostro pojavljanje različnih gospodarskih problemov pogosto zasenčuje tiste zares velike rezultate, ki jih dosegamo iz leta v leto. Kaj ne pomeni velikega uspeha, da smo letos povečali industrijsko proizvodnjo za 10 %, produktivnost dela pa za približno 5 %, da smo na novo zaposlili skoraj četrto milijona delavcev, da se mnogi naši delavci vračajo iz inozemstva na delo v domovino, da je začelo obratovati veliko novih tovarn, da smo izboljšali tehnologijo, zgradili nekaj desetstisoč stanovanj, mnogo drugih objektov itd. Vse to bo prispevalo k stalnemu izboljševanju življenjskih razmer naših delovnih ljudi.

Znano je, da smo te rezultate dosegli v boju z velikimi težavami in problemi. Prišlo je do močne inflacije, ki najbolj prizadeva ljudi z nizkimi dohodki in ki ustvarja vse večje nepravilne socialne razlike. Naš velik problem je nelikvidnost, povsod je prisotna nerealna, pretirana poraba. Z mnogimi omejenimi problemi se borijo tudi druge države, celo najbolj razvite, kar povzroča nestabilnost in globoke monetarne pretrese. Vse to sicer ocenjujejo kot nujno zlo dinamičnega razvoja, vendar pa se mi s tem ne moremo sprijazniti. Naš cilj mora biti, da se razvijamo ne samo hitro, s čimvečjo stopnjo rasti, temveč tudi stabilno, ob čim manjši inflaciji. Zato si tudi tako zelo prizadevamo, da bi zagotovili stabilnost našega gospodarstva. V tem okviru in povezano s spremembo paritete najpomembnejših svetovnih valut smo bili prisiljeni izvesti tudi devalvacijo dinarja kot spodbudo za konkurenčnost našega gospodarstva. Če pa hočemo ohraniti pozitivne učinke devalvacije, je izrednega pomena, da ne pride do frontalnega naraščanja cen, o čemer že imamo slabe izkušnje. Še naprej bomo nadaljevali z gospodarsko reformo, da bi tako zagotovili racionalno in produktivno gospodarjenje, doseganje čim večjega dohodka in vse širše povezovanje z inozemskim trgov.

S sprejemom političnih odločitev smo ustvarili pogoje za ureditev nerešenih sistemskih vprašanj in za sprejem srednjeročnega plana. Naši delovni ljudje s polno pravico pričakujejo, da bomo ta vprašanja rešili ne samo hitro, temveč tudi v duhu krepitve položaja delavskega razreda in zagotovitve vsestranskega napredka naše enakopravne skupnosti.

Iz novoletnega voščila B. Križerja, S. Kavčiča, F. Popita, J. Vipotnika, T. Kropuška, J. Rudolfa in Ž. Preglja tovarišu Titu:

V desetletjih, kar vodi organizacijo jugoslovanskih komunistov in jugoslovansko skupnost narodov in narodnosti, je globoko v zavest in akcijo delovnih ljudi prdirila temeljna misel in smer politike, za katero se zavzemaš, da je graditev socialističnih družbenih odnosov, reševanje nacionalnega vprašanja in uveljavljanje demokratičnih pravic delovnih ljudi vselej neločljivo povezano in odvisno od moči delavskega razreda in sposobnosti njegove revolucionarne avantgarde. Zato gre v vsakem času in v različnih razmerjih za razredni boj, ki ne dopušča lagodnosti, omahovanja in popušcanja.

Na tvoje besede in dejanja odgovarjajo naši delovni ljudje z vsakodnevnimi ustvarjalnimi naporji, z zaupanjem in ljubeznijo, predvsem pa z željo, da bi še dolgo in uspešno vodil socialistično samoupravno Jugoslavijo.

Vedno
manj
delavcev

Na zadnji seji predsedstva sindikatov Jugoslavije so glede udeležbe delavcev v samoupravnih organih omenili naslednje podatke. V delavskih svetih je bilo leta 1960 76,2 % delavcev, leta 1970 pa 10 % manj oziroma 67,6 %. Število delavcev v upravnih odborih se je od leta 1960 do 1970 zmanjšalo od 67,2 % na 44,2 %. Zlasti pa se je zmanjšalo število delavcev v republiških skupščinah in v zvezni skupščini, kjer jih je bilo tudi že prej malo: njihovo število med poslanci republiških skupščin se je od 1958. do 1970. zmanjšalo od 9 odstotkov na 1 odstotek!

Očitno prevladuje pojmovanje, da je „mesto delavca za strojem“, tam, kjer se sredstva ustvarjajo, da pa morajo drugi, „izvoljeni“ odločati in oblikovati politiko v njegovem imenu.

Programska usmeritev sklada
ZSJ za znanstveno raziskovalno delo

Na podlagi sklepa sveta ZSJ o ustanovitvi sklada Zveze sindikatov Jugoslavije za znanstveno-raziskovalno delo ter upoštevanje statusa tega sklada je upravni odbor sklada sprejel na zadnji lanski seji svojo programsko usmeritev. Sklad Zveze sindikatov Jugoslavije za znanstveno-raziskovalno delo bo tako bodisi financiral ali pa sodeloval pri financiranju znanstvenih raziskav o mestu in vlogi sindikatov v sodobni jugoslovanski družbi ter drugih raziskav, ki so pomembne za sindikate, sodeloval pa bo tudi pri objavljanju izsledkov teh raziskav.

Tako bo sklad Zveze sindikatov Jugoslavije za znanstveno raziskoval-

no delo bodisi financiral ali pa sodeloval pri financiranju znanstvenih raziskav z naslednjih področij:

1. Položaj delavskega razreda v sodobni jugoslovanski družbi in njegova vloga v procesu uresničevanja samoupravnega socialističnega družbenega sistema. Socialni položaj delavskega razreda in njegova vloga pri lastnem ekonomskem osvobajanju. Delavski razred kot dejavnik uresničevanja samoupravljanja. Delavski razred in družbenopolitični sistem. Socialna varnost (zaposlitev, osebni dohodek, socialno in zdravstveno varstvo, stanovanjske razmere, delovne razmere itd.) delavskega razreda in njegov vpliv na krepitev lastnega družbeno-ekonomskega položaja. Ekonomska emigracija delavcev in njihovi problemi, ki so na delu v tujini.

2. Mesto in vloga sindikatov v družbeno-ekonomskem, političnem in samoupravnem sistemu ter v procesu graditve samoupravne socialistične družbe v Jugoslaviji. Protislovja sodobne jugoslovanske družbe, ki odločilno vplivajo na opredelitev družbene vloge sindikatov ter na vlogo in funkcijo sindikatov pri razreševanju teh protislovij. Spob-

sobnost sindikatov ter njihovo nadaljnje usposabljanje za opravljanje družbene vloge razredne organizacije delavskega razreda. Razredni značaj delavskega gibanja v sodobni jugoslovanski družbi ter samoupravljanje in sindikati. Jugoslovanski sindikati ter mednarodno sindikalno gibanje.

3. Zgodovina delavskega in sindikalnega gibanja v Jugoslaviji.

4. Publiciranje znanstvenih izsledkov raziskav, ki jih vsebuje programska usmeritev sklada.

Pri razdeljevanju sredstev, ki so na voljo, bo upravni odbor sklada upošteval predvsem aktualnost problemov ter pomen in uporabnost rezultatov raziskav pri uveljavljanju družbene vloge sindikatov v boju za uveljavitev interesov delavskega razreda – samoupravnega družbenega sistema. Pogoje za financiranje ter sodelovanje pri financiranju navedenih tematskih področij, kriterije za razdelitev sredstev sklada, medsebojne pogodbene obveznosti ureja poseben pravilnik upravnega odbora sklada Zveze sindikatov Jugoslavije za znanstveno-raziskovalno delo.

Kdo in kdaj bo
gradil Djerdap II?

Za izkoriščanje energetske zmogljivosti Donave so strokovnjaki projektirali zgraditev treh elektrarn. Za Djerdap II so zainteresirane Romunija in Bolgarija, je pa ne morejo zgraditi pred dograditvijo Djerdapa II. Po dolgotrajnih razgovorih so gospodarske organizacije Romunije in Jugoslavije našle skupni interes in rešitev, na podlagi katerih bi Djerdap II gradila in financirala romunska stran – torej našo in svojo polovico. Stroške graditve našega dela Djerdapa II bi jugoslov-

banke. Država, pravzaprav federacija, se pojavlja samo v vlogi podpisnika meddržavnega sporazuma, s katerim bo možno uresničiti ta projekt, ker se Djerdap II gradi na jugoslovansko romunski meji.

Do podpisa dokumentov in začetka gradnje Djerdapa II pa bi lahko prišlo že na pomlad letos.

PROSVETNI DELAVCI NA HRVAŠKEM:

Za tretjino več?

Po predlogu Republiške skupnosti za financiranje osnovnega izobraževanja Hrvaške naj bi bili osebni dohodki prosvetnih delavcev v tej republiki v letu 1972 višji za 30 %. Profesorji naj bi prejeli povprečno 2.250 dinarjev, predmetni učitelji 1.950, učitelji s srednjo

izobrazbo pa 1.700 dinarjev. S takšnim predlogom so seznanili vse občinske izobraževalne skupnosti, ki zdaj razpravljajo o kriterijih za obračunavanje dopolnilnih sredstev za obvezno izobraževanje v prihodnjem letu.

Merca- torjevo srečanje

„Poglej, poglej, pa to si vendar ti! Tristo zelenih, saj si vsak dan mlajša!“ „Ti falot, še vedno si isti, kot včasih. Saj ti ne verjamem, kot ti nikoli nisem. Se pa vseeno lepo sliši. Pa ti? Kako kaj živiš, ali še vedno...“

Tako in podobno so se pozdravljali nekaj dni pred novim letom upokojenci Mercatorja, ki so se, kot vsako leto doslej, zbrali na tovariško srečanje. Več kot 200 jih je prišlo v Dom JLA v Ljubljani.

Prihajali so v lepo okrašeno dvorano. Vsi upokojenci Mercatorja. Zvedavo so se ozirali po znancih. Poznajo se med seboj, saj se vsako leto srečajo, pogovorijo in povesejijo. Tako je bilo tudi letos. Najprej kozarček in pozdravljanje, pa klepet z znanci in zraven beseda direktorja Adija Osterca: „Danes se lahko veselimo uspehov Mercatorja vsi, tudi vi, saj ste zelo veliko pripomogli s svojim delom k takemu razvoju in ugledu podjetja.“

Veseli so bili vsi, ko so slišali za dosežke v zadnjih letih in s ploskanjem so pritrtili tudi besedam pred-

sednika sindikata tovariša Ota Aljančiča: „... Vidimo, da se razveselite, ko se spet in spet prepričate, da je bilo vredno pustiti dober del delovne dobe v takem podjetju, med takim kolektivom, ki si prizadeva, da bi nadaljeval in še obogatil to, kar je ustvaril prejšnji rod.“

Potem so se še v pozno popoldne povesejili, zaplesali in popili kozarček ali dva na svoje zdravje in na uspehe podjetja, ki so mu pripadali in ki skrbi, da mu pripadajo še naprej.

„Srečno, srečno, predvsem pa zdravo,“ so si zaželeli ob slovesu in pa seveda, da bi se ob letu zopet srečali – vsi.

A. AGNČIČ

Pred kratkim je ljubljansko turistično in avtobusno podjetje Kompas proslavilo dvajset let delovanja. Na proslavi v novem hotelu RADIN v Radencih se je kolektivu predstavil tudi novi direktor dr. Miha Hlade, ki je imel ob tej priložnosti slavnostni govor, v katerem je opisal razvoj Kompassa od njegovih začetkov do danes. Proslave so se udeležili tudi številni gostje, med njimi predstavniki mnogih turističnih agencij iz tujine, s katerimi posluje Kompas že od vsega začetka.

RUDARSKA SOLIDARNOST

Pred novim letom so se velenjski rudarji spomnili otrok ponesrečenih stanovskih tovarišev ter bolnih sodelavcev

Rudarji iz Velenja skrbno varujejo in negujejo solidarnost. Pri tem namenjajo še posebno pozornost skrbi za otroke smrtno ponesrečenih rudarjev. Ne samo, da z gledno skrbijo za šolanje in poklicno usposabljanje otrok ponesrečenih rudarjev, oziroma jim pomagajo tudi sicer, kolikor je v njihovi moči, pač pa jih vsako leto, zadnje dni v decembru, povabijo tudi na že tradicionalno srečanje.

Rudniški odbor sindikata velenjskega premogovnika je tako pripravil zadnje decembrsko nedeljo v letu 1971 srečanje otrok smrtno ponesrečenih velenjskih rudarjev. Skupaj z mamicami so se otroci zbrali v prostorih velenjske Delavske univerze, kjer so jih predstavniki sindikalne organizacije velenjskih rudarjev najprej obdarili, zatem pa so pripravili zanje tudi zakusko.

Predstavniki vodstva, samoupravnih organov in rudniškega odbora sindikata Rudnika lignita Velenje so se zanimali za življenje in učne uspehe otrok

smrtno ponesrečenih stanovskih tovarišev, govorili pa so tudi o tem, kaj bi lahko velenjski rudarji še storili, da bi otroci kar najmanj občutili izgubo svojih očetov.

Tak je bil rudarski dedek Mraz zadnje dni decembra 1971 v Velenju. Dan zatem, ko so pripravili srečanje z otroki smrtno ponesrečenih velenjskih rudarjev, pa so predstavniki rudniškega odbora sindikata obiskali blizu 50 stanovskih tovarišev, ki so v bolnicah, oziroma bolehajo že več kot dva meseca. V novem, 1972. letu, so jim zaželeli več zdravja in jih obdarili. (vš)

AS DESIGN 72

Kot nadaljevanje lanskoletne akcije – natečaja in razstave „As design 71“, ki se je pokazala kot zelo uspešna in je prinesla nekaj svežih rešitev na področju industrijskega oblikovanja, razpisuje Akcijski sekretariat za industrijsko oblikovanje Jugoslavije že drugi natečaj, ki se ga bodo to pot udeležili tudi inozemski obiskovalci. Pokazalo se je namreč, da je potreb in povpraševanja po oblikovanju v naši industriji več, kot ga zmorejo uspešno rešiti domači oblikovalci.

Z natečajem „As design 72“ naj bi pospešili razvoj oblikovanja, dosegli višjo likovno kvaliteto industrijskih izdelkov in s tem boljši poslovni uspeh na domačem kot tudi na tujem tržišču.

Natečajna dela bo ocenila žirija, ki jo sestavljajo mednarodni strokovnjaki s področja industrijskega oblikovanja. Po zaključku natečaja, predvidoma v oktobru 1972, bodo vsa nagrajena dela razstavljena najprej v Ljubljani, nato pa še v ostalih republiških središčih.

M. KUNČIČ

SKLEPI V ZVEZI S PROBLEMATIKO ZAPOSLOVANJA DELAVCEV V TUJINI

Na skupni seji, ki je bila sredi decembra in o kateri smo poročali v 50. št. DE, sta predsedstvo republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije in predsedstvo ter izvršni odbor republiške konference SZDL Slovenije po vsestranski razpravi o problemih zaposlovanja naših delavcev v tujini sprejela naslednje sklepe:

I.

1. SZDL in sindikati bodo kot pobudniki političnega dogovarjanja in usklajevanja dejavnosti na področju zaposlovanja v tujini skupaj z vsemi zainteresiranimi dejavniki in na osnovi njihovih programov stalno spremljali procese na tem področju in po svojih možnostih storili vse za uresničevanje skupno dogovorjene politike.

2. Med posebnimi nalogami, ki jih je treba takoj izvesti, je zagotavljanje neposredne materialne in strokovne pomoči kulturno-prosvetni, rekreativni in informativni dejavnosti naših delavcev v tujini na temelju družbenega dogovora med vsemi zainteresiranimi dejavniki, ustanovami in organizacijami v SR Sloveniji. To pomoč bi najuspešneje uresničili s posebnim skladom, ki ga je treba čimprej ustanoviti.

3. V zveznih organih se bomo zavzeli za usklajen nastop v odnosu do problematike jugoslovanskih delavcev v tujini. Priprani smo, da bomo probleme na tem področju najuspešneje reševali ob upoštevanju specifičnosti ekonomske migracije vsake republike in na osnovi dogovora med republikami.

4. Skupščini SR Slovenije predlagamo, da pregleda uresničevanje meddržavnih in mednarodnih sporazumov o zaposlovanju, o socialni in zdravstveni zaščiti, o zavarovanju v času brezposelnosti in vseh drugih sporazumih, ki zadevajo našo delovno silo v tujini. Skupščina SR Slovenije naj s svojimi zakonskimi predpisi čimprej odpravi vse dosedanje nepravilnosti in pomanjkljivosti pri zaposlovanju naših delavcev v tujini.

Vztrajali bomo pri strokovnem in učinkovitem delovanju diplomatsko-konzularne službe in njenih kadrov v tujini, da bodo stalno

spremljali izvajanje vseh sporazumov za neposredno zaščito pravic naših delavcev. Prizadevali si bomo za večjo povezanost diplomatsko-konzularnih predstavništva z republiškimi političnimi in strokovnimi institucijami, da bi tako skupno lahko učinkoviteje delovali.

5. V svoji mednarodni dejavnosti si bosta obe organizaciji prizadevali za krepitev sodelovanja z vsemi tistimi družbenimi činitelji v državah, kjer delajo naši delavci, ki lahko vplivajo na izboljšanje oziroma urejanje položaja naših delavcev. V odnosih z njimi bomo vztrajali pri doslednem in učinkovitem urejanju položaja naših delavcev v smislu izenačevanja njihovega položaja z domačimi delavci.

Izhajajoč iz ugotovitev, da so sindikati, zlasti pa strokovni sindikati, v državah imigracije tisti, ki lahko v pogledu urejanja položaja naših delavcev najbolj učinkovito vplivajo na izboljšanje njihovega položaja, si bodo naši sindikati v svoji mednarodni dejavnosti prizadevali krepiti sodelovanje predvsem z njimi.

S članstvom in aktivnostjo v tujih sindikatih ne bodo naši delavci samo objekt zaščite posameznih organov in organizacij, temveč bodo postali aktivni dejavnik v uresničevanju njihovih pravic in interesov.

6. Obračamo se na skupščino SR Slovenije in njen izvršni svet, da v najkrajšem možnem času zagotovita finančna sredstva za slovenske učitelje, ki bi jih morali čimprej poslati v tujino, kjer so večje koncentracije slovenskih delavcev in njihovih družin. Menimo, da je rešitev tega problema nujna, ker so ti otroci izpostavljeni nevarnosti rahljanja vezi z matičnim narodom. Prvenstvena dolžnost SR Slovenije je, da organizira celoten sistem dopolnilnega izobraževanja za otroke slovenskih delavcev v tujini.

Priporočamo Zvezi delavskih in ljudskih univerz Slovenije, da v dogovoru z izvršnimi organi družbenopolitičnih organizacij in upravnimi organi koordinira sodelovanje z ustreznimi izobraževalnimi institucijami v tujini glede splošnega in strokovnega izobraževanja. S tem v zvezi je treba čimprej tudi urediti vprašanje nostrifi-

kacije spričeval, kar je doslej v mnogočem preprečevalo vračanje tistih, ki so v tujini dosegli določeno strokovno kvalifikacijo.

7. Med najbolj zgočimi socialnimi posledicami odhajanja na delo v tujino so tudi problemi zapuščenih otrok in svojcev. Predlagamo izvršnemu svetu skupščine SR Slovenije, da skupaj z odgovornimi ugotovi stanje na tem področju in sprejme ustrezne ukrepe za odpravo teh problemov. Pomembno bi bilo že ob odhodu delavcev v tujino zagotoviti izpolnjevanje njihovih obveznosti do neprekrbljenih otrok in svojcev. Ob tem pa bi bilo potrebno preučiti tudi druge obveznosti delavcev v tujini do reševanja problemov skupnosti, v katerih živijo njihove družine.

8. Zbornice, občine, posebej pa še delovne organizacije in strokovna združenja naj bi upoštevale tudi povezovanje s strokovnimi kadri v tujini in jim omogočile vrnitev v domovino. Izkoristiti moramo sleherno možnost za navezavo delovnih stikov s slovenskimi strokovnjaki, ki delajo v raznih znanstvenih institucijah v tujini.

II.

Samoorganiziranje je del življenja naših zdomcev, ki omogoča ohranjanje narodnostnih vezi in stikov z domovino prek najrazličnejših oblik dejavnosti, zlasti še kulturno-zabavnih, športnih in rekreacijskih. Organiziranje življenja v prostem času in v društvenih omogoča reševanje nekaterih skupnih socialno-ekonomskih problemov. Delavec v tujini naj bo nosilec samoorganiziranja. Osnova samoorganiziranja je interes delavcev samih in iz tega naj izhajajo tudi oblike samoorganiziranja. Smo za vse oblike organiziranja ne glede na večnacionalno, nacionalno ali regionalno pripadnost. Obe organizaciji podpirata samoorganiziranje delavcev v tujini, potrebni pa bodo še dogovori o načinu pomoči za njihovo vsestransko delovanje v okviru društev in klubov. Ob tem pa poudarjamo, da odločno odklanjamo vsakršno združevanje, ki bi bilo sovražno do socialistične federativne republike Jugoslavije in njene samoupravne socialistične ureditve.

PRED JAVNOST S SKUPNIM PROGRAMOM

Letošnji program delovnih nalog Izobraževalne skupnosti SRS obsega med drugim tudi vrsto nalog, ki sta jih v svojem akcijskem programu zapisala lani Centralni komitei ZKS in Republiška konferenca SZDL. Posebna značilnost letošnjega programa Izobraževalne skupnosti SRS pa je tudi v tem, da iz 56 konkretnih delovnih nalog posebej izdaja 18 nalog, katerih vključitev predlagajo v skupni program štirih institucij: Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo, Zavoda za šolstvo SRS, Pedagoškega inštituta in Izobraževalne skupnosti SRS.

Iz določenih nalog delovnih programov vseh štirih imenovanih institucij bo namreč po dogovoru sestavljen skupni program za leto 1972. V ta program se kot nosilci določenih nalog ob sodelovanju ostalih vključuje Izobraževalna skupnost SRS zlasti s tistimi nalogami, ki naj bi odprle možnosti, da pridemo v doglednem času do strokovnih mnenj, analiz in zaključkov

glede perspektiv vsega slovenskega šolstva. Prav pri tem delu pa je nujno, da se Izobraževalna skupnost SRS povezuje z ustvarjalno akcijo ostalih najpomembnejših institucij za vzgojo in izobraževanje na Slovenskem in da se torej že na samem začetku poveže z njihovimi delovnimi programi. Naj nekatere teh najpomembnejših nalog naštejemo: proučitev potreb po učiteljih in vzgojiteljih in akcijski program za reševanje kadrovskih vprašanj, operativni program za uravnavanje pogojev za vzgojo in izobraževanje, ukrepi za nadaljnji razvoj znanstveno-raziskovalnega dela na področju vzgoje in izobraževanja, opredelitev vsebine in različnih oblik permanentnega izobraževanja, program razvoja šolske televizije in drugo.

Ko so na zadnji seji izvršnega odbora Izobraževalne skupnosti SRS obravnavali predlog programa nalog, lastnih in skupnih, so poudarili, da morajo sestavljenci skupnega programa javnosti pokazati, katerim

vprašanjem vzgoje in izobraževanja je potrebno dati absolutno prednost in ob njih reševanju združiti napore. Tako so člani izvršnega odbora v razpravi še posebej naglasili, da imamo sicer precej proučeno stanje v gimnazijah, v kmetijskem šolstvu in da so omenjene institucije ob sodelovanju Zavoda za zaposlovanje Skupščini SRS že predložile akcijski program poklicnega usmerjanja. Bolj sistematično pa bi morali proučiti vsaj stanje vseh srednjih šol v Sloveniji, njihove kapacitete, opremljenost, če ne že tudi možnosti za razvoj in za modernizacijo.

Upoštevat bi morali ugotovitve slovenskih planerjev, da v preostalem času izvrševanja srednjeročnega programa razvoja ni nikakršnih možnosti, da bi planiranih 70 % mladine vključili v srednje šole. Znani so podatki o tem, koliko mladine srednje šole vsako leto odklonijo zaradi premajhnih kapacitet oziroma odločajo o tem premajhne kapacitete dijaških domov. Z vsi res-

nostjo bi se morali lotiti tudi vprašanja, kako najbolje izkoristiti kapacitete v že obstoječi šolski mreži. Gimnazije v Mariboru in Ljubljani, zlasti tiste, ki imajo v določenem dnevnem času še proste učilnice, bi morale le-te odstopiti poklicnemu šolstvu. Glede tega pa bi seveda morali prej opraviti z različnimi odprti in podcenjevanjem poklicnega šolstva.

Mnogi so tudi menili, da bi morali proučiti suficitarnost in deficitarnost posameznih poklicev. Seveda je vprašanje, kako se te naloge lotiti, in ali je osnova za tako „fotografijo“ čvrsta. Ker potrebe po kadrih pri nas planiramo zelo kratkoročno, imamo kar naprej opravka z neuglasenostjo: trdimo, da imamo preveč ekonomskih tehnikov, drugo leto pa nam jih že primanjkuje, enako se nam n. pr. dogaja s pravniki. Skratka, nekatere naloge, ki bodo prišle v skupni program, bodo, kot kaže, izredno zahtevne.

SONJA GAŠPERSIČ

Znanje in natančnost

SVEŽ VETER

Kulturna skupnost Slovenije in njen odbor za književnost, založništvo in knjižničarstvo sta oblikovala osnove meril za pospeševanje založništva v letu 1972. Kaže, da se našim literatom obetajo boljši časi. Pri pospeševanju založniške dejavnosti na Slovenskem si bosta namreč kulturna skupnost in odbor prizadevala uveljaviti širši interes v zvezi s knjigo in v prvi vrsti podpirati tista področja, ki so za kulturni razvoj slovenskega naroda nujno potrebna. To je predvsem leposlovje, kjer bo kulturna skupnost sofinancirala kvalitetno izvirno slovensko leposlovje; znanstvena literatura, kjer bodo imela prednost dela, ki so za razvoj nacionalne kulture izrednega pomena; poljudnoznanstvena, pripovedno poučna in strokovna knjiga; založniška dejavnost italijanske in madžarske narodnosti; glasbene edicije; revije. Poleg tega si bosta kulturna skupnost Slovenije in njen odbor za književnost, založništvo in knjižničarstvo prizadevala, da bi v založniški dejavnosti dosegli čimvečjo usklajenost in da bi založbe lahko čimbolj uskladile gospodarski značaj dejavnosti s svojim kulturnim poslanstvom.

OBISK V RUDARSKEM ŠOLSLEM CENTRU VELENJE

Gospodarstvo potrebuje — zato...

● Ker je gospodarstvo Šaleške doline živo zainteresirano za nove strokovnjake, računajo v Rudarskem šolskem centru v Velenju, da bo podprlo akcijo za gradnjo novega šolskega poslopja

V razdobju od leta 1958 do leta 1971 je velenjski Rudarski šolski center strokovno usposobil za delo blizu 2300 fantov in deklet. Torej je pomembno vplival na gospodarsko rast posameznih delovnih organizacij v Šaleški dolini, kot tudi občine Velenje, prav gotovo pa tudi na rast delovnih organizacij v sosednjih občinah.

V tem šolskem letu deluje v okviru Rudarskega šolskega centra Velenje 5 šol z blizu 1100 učenci. V Velenju sta zdaj

tehniški šoli rudarske in elektro stroke ter poklicne šole elektro stroke (z oddelkom za šibki in jaki tok), kovinske stroke in rudarske stroke.

GOSPODARSTVO TERJA NOVE ŠOLE

Spričo vse večjih zahtev gospodarstva Šaleške doline po novih strokovnjakih računajo v Velenju, da bodo odprli več novih šol. Prihodnje leto bo tako že začela z delom tehnič-

na šola strojne stroke, sicer pa se na Rudarskem šolskem centru Velenje pripravljajo tudi na organizacijo stopenjskega študija. Računajo na začetek prvostopenjskega študija elektro oziroma strojne smeri, ali pa celo obeh. Velenje se je tako že začelo razvijati v novo središče srednjega in višjega šolstva na Slovenskem.

Načrtov za nadaljnji razvoj Rudarskega šolskega centra Velenje, ki naj bi se preoblikoval v Šolski center, v okvir katerega bi prišla tudi Gimnazija Velenje, pa je še več. Računajo, da bo v okviru centra leta 1975 v več kot 80 oddelkih nad 2000 učencev, dijakov in študentov.

KRITIČNO POMANJKANJE ŠOLSKIH PROSTOROV

Osnovni problem v zvezi z delom in razvojem Rudarskega šolskega centra Velenje je pomanjkanje šolskih prostorov.

Obstoječi šolski prostori so zasidani od 7. ure zjutraj do 21. ure zvečer, v popoldanskih urah pa gostujejo gojenci RŠC tudi v prostorih gimnazije.

Če hočejo Velenjčani v prihodnjem šolskem letu odpreti nove šole oziroma preprečiti omejevanje vpisa v obstoječe šole, morajo do prihodnje jeseni zgraditi še eno šolsko poslopje. Po prvih izračunih bi veljala gradnja šole s telovadnico okrog 13 milijonov dinarjev. Tretjino potrebnega denarja bo v obliki postojna zagotovila Republiška izobraževalna skupnost, preostali dve tretjini denarja za to investicijo pa bo treba zbrati v občini. In ker je gospodarstvo Šaleške doline živo zainteresirano za pridobitev novih strokovnjakov, računajo v Rudarskem šolskem centru Velenje, da bo tudi gmotno podprlo akcijo za postavitve nove šole!

(vš)

Kvalificiranih voznikov motornih vozil zlasti v transportnih podjetjih primanjkuje. Zve pred dvema letoma je delavska univerza v Postojni organizirala šolanje za kvalificirane voznike V zadnjih dveh letih si je ta naziv pridobilo 143 šoferjev, v glavnem iz postojnske občine. V kratkem namerava DU Postojna začeti šolanje še četrte skupine, v kateri bo okrog 30 ljudi. Ta šola sodi pod matično šolo za poklicne voznike motornih vozil v Ljubljani na Ježici. V to skupino se bodo vključili tudi tisti, ki si hočejo pridobiti višjo kategorijo, ker je višja kategorija odslej vezana tudi na kvalifikacijo. Pred novim letom pa se je končal pri DU Postojna tečaj, v katerega je bilo vpisanih 44 slušateljev za kvalificirane voznike motornih vozil. Slušatelji so bili iz Transavto Postojna, iz GG Nanoša ter iz podjetij Gradnje in Primorje. Uspešno je opravilo zaključne izpite 31 slušateljev. Tako so avtovozniška podjetja dobila nove kvalificirane voznike motornih vozil, kar se bo gotovo poznalo pri njihovem delu.

E. P.

IZKUŠNJE OD DRUGOD ● IZKUŠNJE OD DRUGOD ● IZKUŠNJE OD DRUGOD ● IZKUŠNJE OD DRUGOD ● IZKUŠNJE OD

OLIVETTI IN RENAULT: ZAMISEL IN IZPELJAVA

Usposabljanje in izobraževanje višjih tehničnih kadrov v Italiji in Franciji

Za temo poslednjega svojih prispevkov o strokovnem izobraževanju in usposabljanju v Italiji in Franciji sem izbral izobraževanje in usposabljanje višjih tehničnih kadrov (inženirjev). Ustanov, ki tovrstno izobraževanje razvijajo v obeh deželah, je mnogo, bržkone pa sta tehnološki inštitut družbe Olivetti (Istituto tecnologico Olivetti) v Italiji in Center za visoki industrijski študij (Centre d'Etudes Supérieures Industrielles) v okolici Pariza, v mestu Boulogne-sur-Seine, najbolj zanimiva za naše razmere.

Tehnološki inštitut Olivetti je del sistema poklicnega in tehničnega izobraževanja družbe Olivetti. Zavod pa ne pripravlja samo višje tehnike za tovarne Olivetti, marveč skrbi tudi za stalno izobraževanje in izpopolnjevanje znanj tehničnih kadrov v teh tovarnah. Šolanje višjih tehničnih kadrov traja dve leti. Prvo leto morajo slušatelji predelati šestnajst predmetov v 1125 urah. V drugem letu študija je samo del programa obvezen, in sicer 11 predmetov s 493 urami, medtem ko je danih na izbiro sedemnajst predmetov, ki pomenijo širjenje strokovnih in družbeno-ekonomskih znanj. Predmeti, ki so dani na izbiro, so oblika stalnega izpopolnjevanja tudi drugih kadrov Olivettija.

Zanimivo je, da Institut vabi kot predavatelje za neobvezne predmete tudi strokovnjake iz Francije, ZDA, Anglije, Nemčije. Stalno izpopolnjevanje znanj organizira Institut v obliki občasnih tečajev.

Študij za višje tehnike je organiziran tako, da 35 do 40 kandidatov obiskuje redna predavanja. Pogoj za vpis je ustreznost strokovna izobrazba in štiriletna praksa v podjetju. Družba Olivetti kandidatom zagotavlja ustrezno nadomestilo plače in vse ugodnosti

za študij. Samo okolje, v katerem je zavod, nudi vse možnosti za kar najboljši študij, saj je zgradba izven mesta in izven vsakega naselja.

Center za visoki industrijski študij v bližini Pariza s petimi enotami v drugih francoskih regijah je bil ustanovljen leta 1957 predvsem za potrebe družbe Renault. Sedaj Center izobražuje tehnične kadre za 450 francoskih podjetij.

Center usposablja „obratne“ inženirje iz vrst delovodij, tehničnih risarjev in drugih srednjetehtničnih kadrov, ki jih na študij napotijo podjetja ali posamezniki. Gre za usposabljanje kadrov, ki bodo sposobni voditi proizvodnjo, obrate in gradbišča, uveljavljati sodobno tehniko, tehnološke postopke in metode organizacije dela. Visoke šole in fakultete namreč s svojimi klasičnimi znanji tovrstnih kadrov ne zagotavljajo oziroma so znanja, ki jih posredujejo, preobsežna za inženirsko delo v obratu.

Center pripravlja tudi tehnične in inženirske kadre za odgovornejša delovna mesta, usposablja strokovne kadre, ki so se izkazali pri delu in ustrezno napredovali, pa nimajo zadostnih strokovnih in splošnih znanj in tudi inženirske kadre za prevzem zahtevnejših delovnih mest.

Izobraževanje strokovnih kadrov je uspešno, ker se povezuje teorija in praksa. Ne glede na to, da kadri prihajajo iz prakse, se njihovo usposabljanje vedno povezuje z delom na predvidenih delovnih mestih (teorija, praksa, teorija, stažiranje, teorija, delovne pismene naloge).

ANTON KUKOVICA

IMPOL

INDUSTRIJA METALNIH POLIZDELKOV
SLOVENSKA BISTRICA

izdelujemo iz aluminija in aluminijevih legur: pločevino, trakove, rondole, rondice, palice, cevi, profile, žico, vrvi in vrvi z jeklenim vložkom. Vsem delovnim ljudem in občanom občine Slovenska Bistrica čestitamo za njihov občinski praznik. Hkrati jim želimo srečno in zadovoljno novo leto!

Šoštanj 3 v zaključni fazi

● Sredi januarja bo, kot računajo, začela poskusno obratovati tretja faza šoštanjske termoelektrarne

Dela pri gradnji največjega slovenskega termoelektrarnega objekta — nove Termoelektrarne Šoštanj 3, so v zaključni fazi. Graditelji si prizadevajo, da bi čimprej prišle iz Šoštanja še nove, dodatne kilovadne ure električne energije.

Prvič se je 23. decembra 1971 tudi že pokadilo iz nad 150 metrov visokega dimnika nove Termoelektrarne Šoštanj 3. Tako se je začela zaključna faza preizkušanja kotla, ki je zraven pregleda vključevala tudi čiščenje in izpihovanje kotla pod pritiskom. Sledilo je preizkušanje krogotokov ter demontaža pomožnih naprav za izpihovanje. Izpihovanje je trajalo do konca preteklega leta, zdaj pa so že začeli tudi s preizkušanjem turbine in s sinhronizacijo naprav.

Upravičeno je mogoče pričakovati, da bodo prišle prve kilovadne ure električne energije iz nove Termoelektrarne Šoštanj 3 sredi januarja letos. Tako bo Šoštanj, z instalirano skupno močjo 410 MW, največji slovenski proizvajalec električne energije in bo letno pošiljal v omrežje okrog 2,5 milijarde kWh električne energije.

(vš)

Poudarek kmetijstvu

● V srednjeročnem programu razvoja celjske občine je dobilo pomembno mesto tudi kmetijstvo

Kmetijski potencial celjske občine je takšen, kot v povprečni slovenski občini. S kmetijstvom se ukvarja 9,1 % prebivalstva ali z drugimi besedami povedano 5.400 prebivalcev obdeluje 10.224 ha kmetijskih površin. Od tega je 8 % površin v družbeni lastnini. V zasebni kmetijski proizvodnji prevladuje živinoreja, in sicer z 78 %, v družbeni proizvodnji pa hmeljarstvo s 84 %.

Do leta 1975 nameravajo povečati predvsem število govejih pitancev v kooperaciji. Tako naj bi od sedanjih 500 glav na leto to število povečali na 800 glav. Ob tem pa se bo povečala tudi proizvodnja mleka za 25 %, kar je za industrijsko središče Celje pomembno.

Obseg zemljišč se ne bo širil, povečana proizvodnja pa bo zahtevala intenzifikacijo kmetijstva. Ker so v rastlinski proizvodnji zemljišča že specializirana, imajo možnosti razvoja še v povečani živinorejski proizvodnji mesa v zaključni fazi pitanja. To bodo razvili — usklajeno s kooperacijsko proizvodnjo in predelavo. Program srednjeročnega razvoja celjske občine predvideva, da se bo v naslednjih letih paslo to več goveje živine, kot doslej.

M. B.

Ob 25. obletnici Megrada

Strma, vendar uspešno prehojena pot

Megrad, podjetje, ki je nastalo iz manjših zasebnih nacionaliziranih gradbenih podjetij, je te dni slavilo 25-letnico obstoja. Pred 25. leti ga je ustanovil bivši Mestni ljudski odbor Ljubljane. Tako ustanovljeno podjetje pa je dobilo ime Mestno gradbeno podjetje Megrad.

SODOBNO GRADBENO PODJETJE

Kolektiv novega podjetja se je takoj začel spoprijemati z mnogimi problemi. Oprema, ki je podjetje nasledilo od nacionaliziranih privatnikov, je bila več kot skromna, izrabljena in zastarela. Betonski mešalnik ni bil, bob dvigalo je takrat predstavljalo že kar zelo spoštovan in ugleden stroj: star 3-tonski tovornjak, na katerega so mon-

tirali ročno napravo za zvrčanje, je bil v primerjavi s „furmami“ zelo sodobno transportno sredstvo. Manjkalo je le mladih delavcev in mladih strokovnjakov.

Podjetje ni imelo niti lastne upravne stavbe, tako da so bile pisarne raztresene na več krajih v Ljubljani. In, če upoštevamo, da tudi tedanji Mestni ljudski odbor ni imel najbolj radodarnih rok, si lahko predstavljamo, da je bil začetek več kot težak in da tudi nadaljnja pot kolektiva, ki je sicer vodila strmo navzgor, ni bila posuta z rožicami.

Opremo si je podjetje do uvedbe delavskega samoupravljanja izpopolnjevalo z veliko težavo, saj ni imelo na voljo potrebnih sredstev. Šele ko je bila

PO USPELEM REFERENDUMU O ZDRUŽITVI TOVARNE KOVANIH IZDELKOV FECRO SLOVENJ GRADEC S TOVARNO GOSPODINJSKE OPREME GORENJE VELENJE

VSI SO PRIŠLI NA VOLIŠČE!

Na nedavnem referendumu je v Tovarni kovinskih izdelkov Fecro Slovenj Gradec glasovalo za združitev s TGO Gorenje Velenje 95,8 % zaposlenih ● Osnova za hitrejši razvoj kovinsko predelovalne industrije v Mislinjski dolini

Tovarna kovanih izdelkov Fecro Slovenj Gradec je že nekaj časa poslovala na meji rentabilnosti. Težave so se pojavile po letu 1968, ko so rekonstruirali in povečali zmogljivosti kosarne, vendar zaradi razmer na svetovnem tržišču — v Slovenjem Gradcu so računali, da bodo večino proizvodnje kosarne izvozili — povečanih proizvodnih zmogljivosti niso izkoriščali. Proizvajali so le petino toliko kos, kot so bili računali, zato se je močno zmanjšala akumulativnost, težave pa so bile — razumljivo — tudi pri odplačevanju anuitet za najeta posojila.

Ker iz lastnih sredstev tovarna ne bi mogla zamenjati dotrajane opreme v obratih oziroma modernizirati strojnega

parka, so že dalj časa preučevali možnost, da bi se s preusmeritvijo proizvodnje in s tesnejšo povezanostjo z večjo sorodno delovno organizacijo rešili težav in si zagotovili uspešnejši razvoj v prihodnje. Tako so tekli pogovori z Železarno Ravne na Koroškem in s Kovaško industrijo Zreče, vendar so se končali prej, preden naj bi o sodelovanju odločali samoupravni organi in delovni kolektiv.

Pred meseci pa so se v tovarni kovanih izdelkov Fecro odločili, da naj bi zanje v TGO Gorenje Velenje izdelali predlog programa nadaljnjega razvoja. Velenjčani so predlog sprejeli in po preučitvi položaja delovne organizacije predlagali, da naj bi v Fecro vpeljali novo proizvodno nekaterih izdelkov za

potrebe Gorenja, zlasti še pomivalnih korit, obdržali pa bi proizvodnjo nerjaveče klavniške opreme in opreme za mesarsko predelovalno industrijo. Povsem pa bi opustili proizvodnjo v kovačnici in kosarni. Združitev pa je bila povezana z zagotovitvijo potrebnega denarja (okrog 21,5 milijona din) za preusmeritev proizvodnje.

Ker so republiški sklad skupnih rezerv, Ljubljanska banka — podružnica Slovenj Gradec, TGO Gorenje Velenje in Fecro Slovenj Gradec zagotovili potrebna sredstva za preusmeritev proizvodnje, je bil 24. decembra v slovenjgraški Tovarni kovanih izdelkov Fecro referendum o združitvi s TGO Gorenje Velenje. Na volišča je prišlo vseh 265 zaposlenih, 95,8 %

volivcev pa se je odločilo za združitev Fecra s TGO Gorenje Velenje.

V letošnjem letu bo Fecro ustvaril petkrat večji celotni dohodek, kot ga je leta 1971, do leta 1975 pa bodo, kot računajo, povečali celotni dohodek že na okrog 250 milijonov dinarjev. Povečali bodo tudi osebne dohodke, ki naj bi v tem letu znašali v poprečju že več kot 1700 din na zaposlenega na mesec. Omenimo naj, da je od 1. 1. 1972 naprej Tovarna kovanih izdelkov Fecro Slovenj Gradec organizacija združenega dela v okviru TGO Gorenje Velenje z lastnim žiro računom.

Oslonitev Tovarne kovanih izdelkov Fecro Slovenj Gradec na velenjsko Tovarno gospodinjstva opreme Gorenje predstavlja tudi osnovo za hitrejši razvoj kovinsko predelovalne industrije v Mislinjski dolini.

BONITETE

Neka naša firma, ker ne pišemo o vsej zadevi zlonamerno, bomo njeno ime raje zamolčali, se je dogovorila z Američani za poslovno tehnično sodelovanje.

Nedvomno gre pri vsej stvari za pametno odločitev. Američani so namreč poslali v Jugoslavijo poleg strojev tudi svoje strokovnjake, ki nam jih pri nas brez dvoma še presneto primanjkuje.

Rečeno, storjeno. Američani so držali dano besedo. Prišli so k nam in se nadvse resno lotili svojega dela.

Samoupravni organi naše tovarne danes zadovoljno poudarjajo, da imajo ameriški strokovnjaki pravico na vseh sestankih enakopravno razpravljati. Poudarjajo tudi, da lahko Američani diskutirajo o vprašanih, o katerih doslej niso imeli možnosti, kar pomeni zanje nedvomno veliko prednost.

„V zameno za to, kar nas bodo naučili...“, pravijo predstavniki samoupravnih organov naše tovarne, „bodo Američani lahko študirali principe samoupravljanja...“

In kar je nedvomno najmanj tako pomembno:

„Ameriški sodelavci ne bodo člani našega sindikata, bodo pa lahko uživali vse ugodnosti, ki jih ta organizacija nudi svojim članom...“, smo zvedeli v tovarni.

Te dni že lahko kupite prve radialne avto gume iz kranjske tovarne Sava. Konec leta jih bodo proizvedli že nad 1000 dnevno. Leta 1974 pa bodo tudi že proizvajali radialne pnevmatike za tovorna vozila. Na fotografiji je stroj za izdelavo „klasične“ pnevmatike, ki bo še vnaprej zavzemala več kot polovico proizvodnje kranjske Save.

BREZ KADROV NI ŠLO

Že na samem začetku je moral kolektiv Megrada reševati vprašanje kadrov z lastnimi silami, saj se je krepko zavedal, da brez dobrih strokovnjakov ne bo kos nalogam, ki jih je terjala obnova domovine. Podjetje je zato organiziralo dve interni šoli: prvo za pridobitev splošnega osnovnošolskega znanja in drugo vajensko — gradbene stroke.

Še v času delovanja obeh šol, zlasti pa potlej, ko je začela delovati centralna vajenska šola gradbene smeri v Ljubljani, je podjetje redno organiziralo v zimskem času vrsto strokovnih tečajev, na katerih so se delavci Megrada izučili za zidarje, tesarje, železokrivce, strojnike

itd. Potrebno znanje si je pridobilo preko 1.600 delavcev, to je dvakrat toliko, kolikor šteje danes ves kolektiv. Trenutno podjetje redno šola 60 vajencev, vrsto članov kolektiva pa študentov in jim tako omogoča šolanje na delovodskih in srednjih tehničnih šolah ter fakultetah. Za vzgojo kadrov potrošijo letno več kot 600.000 dinarjev.

ZGRAJENIH 970 OBJEKTOV

S tako pridobljenim strokovnim kadrom, lastnim projektnim birojem in sodobno opremo prevzema kolektiv Megrada težje in zahtevnejše gradnje. Od ustanovitve do danes je Megrad zgradil preko 970 objektov, zlasti stanovanjskih in šolskih pa tudi več zdravstvenih, kulturnih, gostinskih,

trgovskih, upravnih in industrijskih.

Megrad ima razvito tudi samoupravljanje, saj je bilo podjetje med prvimi, ki je leta 1950 izvolilo lastne organe upravljanja, slabih 10 let za tem pa spet med prvimi, ki je samoupravljanje razširilo na delovne enote. Aktivno delo samoupravnih organov je zanesljivo eden glavnih razlogov, da je podjetje znalo prebresti tudi kritične trenutke v svoji rasti.

Megradovci gospodarijo tako, da nenehno večajo in razvijajo lastne zmogljivosti in izpopolnjujejo opremo ter uvajajo sodobnejše metode dela. Zato tudi realizacija podjetja stalno raste in je v minulem letu znašala že blizu 80 milijonov dinarjev v primerjavi s petinpetdesetimi milijoni dinarjev v letu 1970.

K. J.

Muhasto novo leto

Ponavadi je vreme za novo leto zelo muhasto. Le redkokdaj prijetno sije sonce na belo zimsko pokrajino. Tudi letošnje praznike vreme ni bilo najbolj naklonjeno ljubiteljem rekreacije na planem. Ponekod je celo deževalo, kar se za novo leto res ni spodobilo. No, ne glede na vreme, ne glede na nevarne ceste in kolone komaj se premikajočih avtomobilov, je bilo na naših smučiščih za praznike živahno kot že dolgo ne. Na smolo več kot 100.000 slovenskih smučarjev snega ni bilo povsod dovolj. Premalo ga je bilo v nižinah in pretanka je bila snežna odeja visoko v gorah, kjer je izpod snega molelo ostro kamenje.

Nedvomno pa so prišli na svoj račun smučarji v Kranjski gorici. Če le vrste ne bi bile tako dolge! Sicer pa so se Kranjskogorci to pot zelo potrudili. Žičnice so obratovalne, stroj za teptanje snega pa je pridno gladil in utrjeval številna smučišča. Včasih tudi ponoči. Skratka, smučarji, ki so se za praznike napotili v Kranjsko goro, so imeli dovolj priložnosti, da so se na snegu pošteno razvedrili. Le malce potrpljenja je bilo potrebno včasih. A. Ul.

Na republiškem svetu zveze sindikatov Slovenije potekajo razgovori o ustanovitvi odbora za telesno kulturo, šport in rekreacijo pri republiškem svetu.

V „Političnih ciljih in nalogah slovenskih sindikatov“ smo namreč zapisali, da je

nih dni; številni podatki kažejo, da življenjska doba raste, zdravstveno stanje prebivalstva pa se ne izboljšuje.

Ne moremo sicer zanikati, da si v marsikateri delovni organizaciji že leta in leta razmeroma uspešno prizadevajo, da bi postala skrb za oddih in

ženja in s tem njegove delovne sposobnosti – brez prave vrednosti.

Vemo namreč, da beležimo na tem področju rezultate le na osnovi strokovnega, načrtnega in neprekinjenega dela. To pa so stvari, ki jih pri dosežanih prizadevanjih po aktiv-

sanja telesnokulturne dejavnosti delavcev, ki bi bil sposoben in voljan strokovno kreirati politiko na tem področju.

Nedvomno bi lahko odbor v okviru republiškega sveta, v katerem bi delali telesnokulturni strokovnjaki, organizatorji športne rekreacije v ko-

Za dolgoročno politiko

rekreacija zaposlenih pomembna komponenta delovne storilnosti. K temu smo še dodali, da se sindikati zavzemajo za razvijanje vseh oblik športne rekreacije.

Razlogov, ki govorijo v prid strokovni in kontinuirani skrbi za zdravo razvedrilo zaposlenih, je veliko. Mimgrede si oglejmo le nekatere: v Sloveniji hitreje narašča invalidnost kot pa prebivalstvo; v Jugoslaviji beležimo letno po nekaj sto tisoč poškodb pri delu. Pred dvema letoma jih je bilo 290 tisoč, pri tem je bilo izgubljenih 4,5 milijona delov-

aktivno razvedrilo zaposlenih, to je skrb za premišljeno in kontinuirano dnevno in tedensko športno udejstvovanje delavcev, del njihove razvojne politike. Ugotavljamo pa, da je še vedno v večini kolektivov prepuščena skrb za telesnokulturno dejavnost zaposlenih posameznikom, ki ob vsej svoji dobri volji ne zmorejo kaj več, kot organizacijo občasnih športnih srečanj. V večini primerov gre torej le za kampanjsko delo, ki je, gledano skozi prizmo človekovega počutja, zdravja, psihofizične kondicije, splošnega razpolo-

ni rekreaciji zaposlenih najbolj pogrešamo.

Zato slovenski sindikati želijo, da bi se delovne organizacije načrtnije lotile urejanja vprašanj aktivne rekreacije zaposlenih. S tem v zvezi se zavzemajo, da bi ustanovili poseben odbor, ki naj bi usmerjal, koordiniral in nudil tudi strokovno pomoč delovnim organizacijam pri njihovem prizadevanju na področju rekreacije zaposlenih.

Dejstvo je namreč, da v Sloveniji danes nimamo organizacije niti odbora, ki bi kompleksne spremljal vpra-

lektivih itd., v marsičem pripomogel k enotnejšim pogledom, bolj strokovnim prijemom in s tem k učinkovitejši rekreaciji zaposlenih. Možnosti njegovega dela bi bile vsekakor široke, saj iz prakse vemo, da bi marsikje radi delali boljše, če bi le vedeli – kako.

Osnovni moto novoustanovljenega odbora naj bi bil v tem, da bi si prizadevali uvesti strokovnost, premišljenost in kontinuiteto dela na tem področju. Za njegovo delo bi seveda morala biti značilna dolgoročna politika.

U.

● LJUBLJANA

Koordinacijski odbor za splošni ljudski odpor pri SZDL občine Ljubljana-Siška je priredil na strelišču SD „Proleter“ strelsko tekmovanje v počastitev dneva JLA. Nastopilo je 5 pionirskih in 4 članske ekipe krajevnih skupnosti s standardno zračno puško.

Rezultati: člani, ekipno: 1. KS Gameljne 758 krogov, 2. KS Gornja Šiška 748 krogov, 3. KS „Hinko Smrekar“ 687 krogov. Člani posamezno: 1. Kos Martin (KS Gameljne) 167 krogov, 2. Lukančič Martin (KS Zg. Šiška) 160 krogov, 3. Krško Franjo (KS Gor. Šiška) 159 krogov. Pionirji, ekipno: 1. KS „Hinko Smrekar“ 1.432 krogov, 2. KS Gameljne 365 krogov, 3. KS Medvode 358 krogov; pionirji posamezno: 1. Gregor Janez (KS „Hinko Smrekar“) 149 krogov, 2. Podgoršek Franc (KS Gameljne) 117 krogov, 3. Debevc Roman (KS „Hinko Smrekar“) 104 kroge.

● CELJE

Komisija za rekreacijo in oddih pri Občinskem sindikalnem svetu v Celju je pripravila seminar za vse vodje rekreacije v delovnih organizacijah.

Na seminarju so govorili o programiranju rekreacije v osnovnih organizacijah sindikata. Razpravljali so tudi o „športu za vsakogar“, o znački TRIM in športni znački TRIM. Pogovorili pa so se tudi o sindikalnih športnih igrah.

● SLOVENJ GRADEC

V okviru jesenskega dela delavsko-sportnih iger sindikalnih podružnic občine je bil odigran hitropotezni ekipni šahovski turnir. Med 12 ekipami je zmagala Tovarna meril z 18 točkami. Sledijo Gradbeno podjetje 17,5, ekipa mešanega sindikata 16 točk itd. Najuspešnejši igralec na prvi deski je bil ing. A. Šmon, ki je dobil vseh 11 partij.

DVAJSET LET SD KAJUH TAM

Strelska družina Kajuh TAM proslavlja 20. obletnico svojega delovanja. V tem obdobju so strelci dosegli precej vidnih

uspehov na tekmovanjih kot pri vzgoji mladih strelcev. Med največje uspehe štejejo zmago na ekipnem prvenstvu Slovenije za

članice, naslov drž. prvaka z vojaško puško, katerega je osvojil Mlinarič, številne zmage na okrajnih in republiških tekmovanjih za posameznike in ekipe. Družina redno skrbi za vzgojo mladega kadra strelcev, ki ga črpa pri ŠC IKŠ, kjer so stalni treningi za pionirje in mladince.

Ob svojem jubileju je organiziralo društvo strelsko tekmovanje za ekipe članov. Tekmovanje je bilo na strelišču v TAM z zračno puško. Nastopilo je 7 ekip, med katerimi je zmagala SD B. Kidrič-Stavbar z 862 krogi pred Železničarjem 770, Kajuhom TAM 770, Miličnikom 764, Elko 757, Kajuhom II 736 in Swaty 733 krogi. J. R.

Nova sankška proga

Člani sankške sekcije TVD „Partizan“ so te dni zaključili obsežna dela na novi sankški progi. Po načrtih bi morala biti proga nared že do prvega snega, vendar so se dela zavlekla zaradi izredno težkega skalnatega terena, ko je na pomoč moral priskočiti buldožer. Člani sekcije so opravili nad 1000 ur prostovoljnega dela, z denarjem pa jim je pomagala ObZTK Ljubljana-Siška. Polumetna proga je speljana po strminah Brsnika nad vasjo Sora ter je dolga 700 metrov s 14% padcem in 13 zavoji. Proga je povsem pripravljena. Člani tehnične komisije Sankaške zveze Slovenije so že opravili pregled proge, s katero so zadovoljni.

Imeli so le pripombe glede varnosti nastopajočih.

Obnova in Aero

Z jesenskim delom tekmovanja v kegljanju se je končalo še zadnje tekmovanje v okviru sindikalnih športnih iger OSS Celje.

V spomladanskem in jesenskem delu je nastopilo 42 sindikalnih organizacij v moški in 17 v ženski konkurenci, kar pomeni udeležbo več kot 500 kegljark in kegljačev!

Vrstni red po obeh delih: Člani: 1. Obnova 1625, 2. Elek-

tro 1621, 3. Ingrad 1609, 4. Aero 1493, 5. Železarna 1487, 6. Kovinotehna 1487, 7. Klima 1486, 8. PTT 1478, 9. Žična 1457, 10. Libela 1422, 11. Cinkarna 1399, 12. Mesnine 1392, 13. Cetus 1379, 14. Emo 1342, 15. Toper 1337, 16. Zlatarna 1330, 17. Občina 1319 itd.

Članice: 1. Aero 984, 2. Železarna 952, 3. Ingrad 859, 4. Toper 784, 5. SDK 745, 6. Savinja 705, 7. Obnova 674, 8. Tehnomercator 669, 9. Tkanina 643, 10. Prosveta 636, 11. KZSZ 626, 12. Bolnišnica 596, 13. Kovinotehna 533, 14. Etol 296 (1. del), 15. Opekarna 276 (1. del), 16. Stanov. podjetje 268 (2. del), 17. Cinkarna 234 (1. del).

T. GORŠIČ

Povsem neorganizirano

V občini Škofja Loka so anketirali vse delovne organizacije, anketi se jih je odzvala večina, da bi ugotovili, kako skrbijo kolektivi za športno rekreacijo zaposlenih.

Rezultati ankete niso kdove kako razveseljivi. Vse delovne organizacije so namreč praktično brez potrebnih rekreacijskih površin, prav tako nimajo najosnovnejših športnih rekvizitov.

Tudi statuti škofjeloških delovnih organizacij ne govorijo o skrbi za aktivno razvedrilo zaposlenih. Velika večina delovnih organizacij torej nima organizirane športne dejavnosti, zato se delavci ukvarjajo s športom le samoiniciativno in priložnostno.

Največ zaposlenih smuča, keglja

S PROSTOVOLJNIM DELOM DO NOVIH ŠPORTNIH NAPRAV

Marljivi dobovški smučarji

Zasavska smučarska društva, v njih deluje veliko, pravzaprav čedalje večje število delavcev iz raznih podjetij, postajajo nedvomno najbolj marljive društvene organizacije. Samoiniciativnost pa je med bistvenimi sestavinami njihovega delovanja. Lotevajo se akcij, ki se zde na prvi pogled neuresničljive, pa jih vendar vselej realizirajo.

Med zelo aktivna društva se uvrščajo tudi smučarji na Dobovcu nad Trbovljami. Društvo deluje že 22 let; v njem so od-

rasli, mladi delavci, uslužbenci, dijaki, študenti in šolarji pa vajenci in drugi. Pravzaprav je vsak peti prebivalec Dobovca član smučarskega društva, tolikšno je zanimanje za to športno panogo v tem velikem naselju. Dobovški smučarji pa so reske tri discipline: skoke, teke in alpsko smučanje. Skakalnice so si dogradili že pred petnajstimi leti, s prostovoljnimi delom, seve, predlani pa so se lotili še gradnje vlečnice.

Te dni so jo izročili svojemu namenu. Dolga je blizu 200 metrov, prihodnje leto pa jo bodo podaljšali še za 120 metrov in s tem uresničili eno svojih najpomembnejših akcij zadnjega časa. Vrednost te naprave je nedvomno velika, še posebno vrednost pa ji daje dejstvo, da so jo dogradili v glavnem s prostovoljnimi delom in deloma s prispevki nekaterih trboveljskih delovnih kolektivov, ki dobro vedo, da s tem podpirajo in pomagajo krepiti in širiti rekreacijo svojih zaposlenih ljudi.

Nova smučarska vlečnica na Dobovcu, tretja te vrste v Zasavju, bo nedvomno prispevala k bolj množičnemu udejstvovanju na tem športnem področju. Društvo bo namreč zdaj lažje prirejalo tečaje za pionirje, mladino in odrasle, organiziralo pa bo seveda tudi vrsto tekmovanj, društvenih, meddruštvenih in drugih. Včasih je bil smučarski šport v Trbovljah samo za izbrance, samo za nekatere; zadnji čas pa temu ni več tako. Vse več delovnih ljudi spoznava, da je rekreacija pozimi prav tako potrebna, kot v drugih letnih časih. Zato smučarski šport ni več samo sobotna in nedeljska potreba, marveč vsakdanja.

Se bi lahko premlevali posamezne podatke, ki jih je odkrila škofjeloška anketa, vendar bi prišli vedno do povsem enakega zaključka: organizirane, kontinuirane in strokovno vodene aktivne oddihe v delovnih organizacijah praktično ne poznajo. Samoupravni organi se še ne zavedajo pomena tovrstne skrbi za človeka, zato je tudi vse skupaj prepuščeno stihiji in redkim posameznikom, ki so pripravljene žrtvovati svoj prosti čas za druge.

Ali ne bi bil že čas, da bi tudi v Škofji Loki na tem področju kaj storili, kot so na primer na področju šolske telesne vzgoje, ki se ponaša s številnimi uspehi in zavidanja vrednimi rezultati?

-m-

»Gimnastika« bo še izhajala

Zadnje dni decembra je po daljšem premoru znova izšla v Ljubljani „Gimnastika“, glasilo Gimnastične zveze Slovenije. Najnovejša številka „Gimnastike“ po vsebini malce zaostaja za prejšnjimi glasili gimnastične zveze, saj najdemo to pot v njej v glavnem le statistične prikaze dosežkov slovenskih telovadcev. Vzrok za okrnjeno vsebino je nedvomno en sam: pomanjkanje potrebnih sredstev. Kljub temu pa bo nova „Gimnastika“ v izdatno pomoč vsem tistim, ki delajo na tem področju in zbirajo dokumentacijo iz gimnastičnega sveta.

„Mnogo je bilo dilem, ali naj bi „Gimnastika“ v prihodnje še izhajala...“ piše v reviji njen odgovorni urednik, Milan Živkovič. „Prišli smo do skupnega zaključka, da bo v letošnjem olimpijskem letu „Gimnastika“ še izhajala. Spet bo imela barvni ovitek, spet bo tako pestra in bogata kot je bila pred časom. Izdali naj bi tri dvojne številke. Prva bo izšla v kratkem in bo posvečena zaključku kariere v tekmovalni areni telovadcev Mira Cerarja, Tineta Šrota in Avgusta Kuessla ter telovadke Marlenke Kovač. Ostali številki bosta v znamenju olimpijskih iger v Muenchnu. Seveda bomo ob vsem tem pridno spremljali tudi domača tekmovanja...“

KOVINARSKA VRHNIKA

želi vsem poslovnim prijateljem
uspešno in zadovoljno novo leto 1972!

Uspeh naših kemikov

V tovarni kemičnih izdelkov so razširili obrat elektrolize na osnovi načrtov in analiz svojih inženirjev in tehnikov ter s pomočjo nekaterih jugoslovanskih kemikov ● Dve novi celici so izdelali v mariborski Hidromontaži ● S tem so prihranili nekaj milijonov dinarjev

Ob rekonstrukciji tovarne kemičnih izdelkov Hrastnik pred 10. leti so modernizirali tudi obrat elektrolize. Tedaj so opremo kupili v Italiji. Kasneje pa so domači strokovnjaki zaradi vse večjega povpraševanja po natrijevem hidroksidu s svojimi zamislimi in načrti povečali zmogljivost tega obrata za 16 %, čeprav italijanski dobavitelji naprav niso pričakovali, da bo mogoče povečati obseg proizvodnje.

Lani je ljubljanska Belinka, kot eden največjih potrošnikov natrijevega hidroksida, predlagala hrastniški tovarni kemičnih izdelkov, naj preuči možnosti za nadaljnje povečanje proizvodnje v obratu elektrolize in izrazila pripravljenost vložiti svoja sredstva za to. Vodstvo hrastniške tovarne je naročilo načrte za povečanje obrata v Italiji, ker pa se je pokazalo, da bi bili stroški previsoki, so se inženirji in tehniki tovarne kemičnih izdelkov sami odločili za načrtovanje razširitve obrata. Ni treba posebej poudarjati, da gre za izredno zahtevno delo, saj so morali med drugim ugotoviti, ali obstoje možnosti za priključitev še dveh dodatnih celic. Za pomoč in sodelovanje so pridobili tudi nekatere zagrebške kemike, ki so pripravili nekaj načrtov, vse drugo pa so izdelali hrastniški strokovnjaki sami. Le celice so izdelali v mariborski hidromontaži.

Vsa dela so v Hrastniku opravili v zelo kratkem času, komaj pet mesecev so potrebovali za to. Načrti in študije so se izkazali za ustrezne. Obrat elektrolize brezhibno deluje s povečano zmogljivostjo. S tem so prihranili veliko denarja, pravzaprav deviznih sredstev, hkrati pa so v hrastniški tovarni kemičnih izdelkov dokazali, da so sposobni s svojimi strokovnjaki modernizirati in povečati proizvodnjo tudi v takem obratu, kot je elektroliza.

-m-

Občinska konferenca ZKS Slovenska Bistrica
Občinski sindikalni svet Slovenska Bistrica
Občinska konferenca SZDL Slovenska Bistrica
Občinska konferenca ZMS Slovenska Bistrica
Občinski odbor ZB NOV Slovenska Bistrica
Skupščina občine Slovenska Bistrica

čestitajo
vsem občanom za občinski praznik
ter jim želijo še veliko
delovnih uspehov!

Med iskrami, ki včasih nevarno švigajo naokrog, prebijejo svoj delovni dan elektrovarilci. Foto: A. Agnič

Skupnost slovenskih občin bo v dogovoru z republikim sekretariatom za urbanizem založila in izdala priročnik

»METODOLOŠKE OSNOVE PROGRAMIRANJA STANOVANJSKE GRADNJE V DELOVNI ORGANIZACIJI«

in poseben obrazec
STANOVANJSKI ANKETNI LIST

Vse temeljne organizacije združenega dela bodo potrebovale to gradivo za sestavljanje svojih programov stanovanjske gradnje, ki bo izhodišče za sestavljanje programov stanovanjske graditve v občini. Stanovanjski anketni list bodo potrebovale vse temeljne organizacije združenega dela za vsakega zaposlenega.

To gradivo bo izšlo v naslednjih dneh.

Prednaročila pošljite na naslov: Skupnost slovenskih občin, 61001 Ljubljana, Cankarjeva cesta št. 5, p. predal 386.

OBVESTILO IN OPOZORILO

Posvetovanje skupnosti slovenskih občin z naslovom »Republika kot država in samoupravna skupnost«, ki je bilo 11. in 12. novembra v Kranju, je dalo številne pobude za naslednjo fazo ustavnih sprememb. Zato bo skupnost slovenskih občin založila in izdala celotno gradivo s posvetovanja (uvodno besedo predsednika Skupščine SR Slovenije Sergeja Kraigherja, avtorizirane stenografske zapiske udeležencev v razpravi).

To gradivo bo potrebno vsakemu posamezniku kot tudi organizacijam združenega dela, samoupravnim interesnim skupnostim, krajevnim skupnostim, članom družbeno-političnih organizacij za aktivno udeležbo pri oblikovanju bodoče ustave Socialistične republike Slovenije.

Gradivo bo izšlo v obliki knjižice. Prednaročila pošljite na naslov:

SKUPNOST SLOVENSkih OBČIN,
Ljubljana, Cankarjeva 5,
61001 Ljubljana

Napredek, kot so ga pričakovali le največji optimisti

Delovni ljudje v občinah Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem so z velikim zadovoljstvom pričakali novo leto 1972

Ko so pred dobrim letom dni v občinah Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem nazdravljali letu, ki se je izteklo, so izrekli kar največ želja, da bi bilo 365 dni, ki so za nami, kar najbolj uspešnih na vseh področjih ustvarjanja in življenja. Načrtov je bilo kar precej, mnogi pa so zatrjevali, da so naloge prezahtevne. Ob izteku starega, 1971. leta, pa je mogoče ugotavljati, da je bil v Šaleški, Mislinjski, Dravski in Mežiški dolini dosežen napredek, kot so ga — resnično — pričakovali le največji optimisti. Gospodarstvo Šaleške doline, ki je znano zaradi hitrega razvoja, je začelo dobivati posnemovalce tudi v Mislinjski, Dravski in Mežiški dolini. Pojavljajo

se novi nosilci gospodarskega razvoja in prav v letu 1971 so v večjem številu delovnih organizacij sprejeli načrte za razvoj v prihodnjih letih. Velenjski Gorenje se je razvilo v enega največjih proizvajalcev strojev in opreme za gospodinjstva v Evropi, ki bo doseglo skorajda že petino realizacije z izvozom. V začetku tega leta bo začela obratovati nova Termoelektrarna Šoštanj 3, velenjski premo govnik je začel odpirati nova polja ter graditi nov izvažalni jašek. Lesno industrijsko podjetje Slovenj Gradec, ki je na Prevaljah postavilo tovarno za proizvodnjo suhomontažnih vrat, je začelo v Otiškem vrhu pri Dravogradu z izgradnjo tovarne ivernih plošč, ki naj bi

predstavljala osnovo za hitrejši razvoj lesnopredelovalne industrije na Koroškem. Gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec se z izgradnjo turističnega središča Zahodno Pohorje pojavlja kot pospeševalec turističnega gospodarstva na Koroškem. Nadaljnji razmah proizvodne tvornosti zaznamujejo tudi v največji delovni organizaciji na Koroškem — v ravenski železarni. V zadnjem letu dni se je znatno povečal tudi izvoz, posebej še po zaslugi TGO Gorenje Velenje, Tovarne usnja Slovenj Gradec, Lesnoindustrijskega podjetja Slovenj Gradec, Tovarne meril TRISO Slovenj Gradec, Tekstilne industrije Otiški vrh, Železarne Ravne na Koroškem in Rudnikov svinca

ter topilnice Mežica. Napredek, ki ga je doseglo gospodarstvo, je tudi posledica vse tesnejšega poslovno-tehničnega sodelovanja in povezovanja. Podoben razvoj, kot so ga dosegli v občinah Velenje, Slovenj Gradec, Dravograd in Ravne na Koroškem, zaznamujejo v letu 1971 tudi pri nadaljnji krepitvi družbenega standarda. Zgrajenih je bilo blizu 1000 novih stanovanj in družbenem sektorju, nove šole in vzgojnovarstvene ustanove ter več drugih prepotrebni objektov, rešenih pa je bila — ob sodelovanju občanov samih — tudi vrsta perečih komunalnih problemov. In kar je nedvomno najpomembnejše: v Šaleški, Mislinj-

ski, Dravski in Mežiški dolini so zabeležili v letu, ki se je pred dnevi izteklo, tudi pomemben napredek pri nadaljnji krepitvi in uveljavljanju samoupravljanja, tako v občinah kot v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih.

Delovni ljudje iz Šaleške, Mislinjske, Dravske in Mežiške doline so zato z zadovoljstvom proslavljali zaključek 1971. leta ter polni načrtov za nadaljnje delo nazdravljali novemu, 1972. letu.

(vš)

Veletrgovina

KOLONIALE MARIBOR PE PLANIKA Slovenska Bistrica

čestita vsem občanom občine Slovenska Bistrica za občinski praznik ter jim želi srečno novo leto!

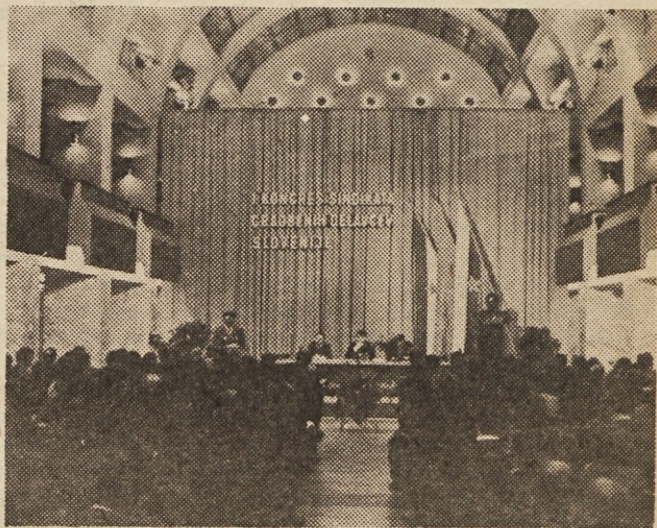
DELA VSKA ENOTNOST

Glasilo ZVEZE SINDIKATOV SLOVENIJE, izdaja ČZP Delavska enotnost v Ljubljani. List je bil ustanovljen 20. novembra 1942. Ureja ga uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik MILA POGACNIK. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova ul. 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 323-554. Račun pri Narodni banki v Ljubljani, št. NB 501-1-991, deviz. račun pri Ljubljanski banki, št. 501-620-7-12100 — Posamezna številka stane 50 N-par — 50 S-din — Naročnina je četrtletna 6,50 N-din — 650 S-din — polletna 13 N-din — 1300 S-din in letna 26 N-din — 2600 S-din — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tiska ČZP »Ljudska pravica« Ljubljana

DE

DELAVSKA ENOTNOST

POSEBNA IZDAJA
8. JANUARJA 1972

SPREJEMAMO SOODGOVORNOST ZA RAZVOJ PANOGE

● REFERAT PREDSEDNIKA REPUBLI- ŠKEGA ODBORA JANEZA TRŠANA NA I. KONGRESU SINDIKATA GRADBE- NIH DELAVCEV SLOVENIJE

„Slab začetek, dober konec“ — taka je vera med ljudstvom. Nam pa se izrek v vsakdanji politični praksi rad sprevrže na glavo: dober začetek — slab konec. Napaka bo najbrž v tem, da se še vedno prepuščamo upanju ob zadevah, kjer bi morali do dobrega konca vztrajati z energijo, ki smo jo imeli na začetku.

Naj mi bo oproščeno, če sem ta nenavadni moto postavil na začetek mojega uvodnega referata, v katerem želim opozoriti, katera so po moji presoji, poglobljena področja dela, ki jim bomo morali v prihodnji mandatni dobi posvetiti posebno pozornost...

Sedanji gospodarsko-družbeni razvoj naše družbe vsekakor tudi nam neposredno postavlja nekatere povsem določene naloge. Dinamičen razvoj naše družbe namreč pogojuje tudi mnoga nerešena vprašanja, narekuje mnogo neposrednih nalog — preveč, da bi jih lahko reševali kar tako, kot nastajajo. Potrebna je pozornost, strokovnost in tudi velika mera poslušanja, predvsem pa stopnjevana aktivnost vseh naših delavcev, da bi res poiskali cilje in zasnovali tak program dela, ki nam bo zagotavljal največ koristi.

V široko zasnovani predkongresni aktivnosti so bile že dokaj jasno opredeljene na-

loge, ki jih bomo morali rešiti v prihodnji mandatni dobi.

Ko smo snovali in opredeljevali naše cilje, smo bili zvesti svojemu prepričanju, da opravičuje svoj smisel le tak program dela, ki je akcijski in konkreten. Hoteli smo biti tudi dovolj samokritični; svoje probleme hočemo v celoti objektivno reševati, ne pa jih naslavljati na druge.

Celo več; več dela prevzemamo nase, kakor bi ga nujno morali. Vemo, da bomo tako hitreje napredovali. Verjetno bodo nekateri presenečeni nad tako zasnovano politiko, saj to gotovo ni prijetno in bo to še manj, ko bomo morali zadolžitve izpolnjevati. Nekaj pa je jasno: če zares hočemo tudi dejanja in ne le besede, potem je program na tej podlagi poroštvo, da bomo napredovali.

Zelel bi tudi povedati, da se ne borimo za popolno avtonomnost naše panoge. V organizirani družbi si sploh ne moremo zamisliti popolnoma avtonomnega subjekta. Zato se zavzemamo za tako metodo dela, za take družbeno-ekonomske odnose, ki bodo omogočali več, ki bodo stimulirali celovit družbenoekonomski razvoj naše družbe, s tem pa tudi ustrezen razvoj naše panoge.

Da bi naš kongres ocenil delo našega sindikata do danes in tudi določil cilje ter vlogo našega sindikata za prihodnja štiri leta, moramo pri tej oceni izhajati iz mesta in vloge sindikata v organizaciji sindikata republike in zveze pa tudi iz vloge, ki jo ima sindikat v naši socialistični — samoupravni družbi. Tako menim, da moramo biti pri določanju nalog in ciljev zelo previdni, zlasti v tem smislu, da ne bi reševali le trenutnih problemov našega članstva ali celo samo problemov njegovega manjšega dela, ki nemalokrat izenačuje lastne interese z interesi svojih delovnih organizacij ali celo z interesi družbe.

Izhajati moramo iz dejstva, da smo sindikat socialistične-samoupravne družbe, ki zastopa in se bori za interese delovnih ljudi, za cilje, ki smo si jih sami in na demokratičen način zastavili. To je prvo dejstvo. Drugo dejstvo pa je, da je naš sindikat gradbincev, torej sindikat, ki na osnovi družbene delitve dela združuje v svoji organizaciji delovne ljudi, ki delajo v tej gospodarski panogi. Vendar to ne pomeni, da bo naš sindikat le operativni izvajalec akcij, ki jih bodo začrtale delovne organizacije naše panoge.

Menim, da mora naš sindikat delovati v

širšem smislu. Z našimi delovnimi kolektivi bomo morali skupno programirati cilje, vendar jih tudi družbeno preverjati. Mislim, da ne bi bilo prav, če bi družbi kot celoti na kakršenkoli način vsiljevali naše cilje.

Prepričan sem, da je prav v tem specifična naloga našega sindikata — namreč v dejstvu, da ne zastopa le ozkih interesov svojega članstva, temveč da zastopa interese članstva, ki so družbeno verificirani na enakopraven samoupravni način. Naš socialistični sindikat je integralni del enotne, brezrazredne samoupravne družbe, ki deluje v smislu svojih programov dela, prevzema pa tudi soodgovornost za celovit družbeno-ekonomski razvoj naše družbe. Delo našega sindikata in sindikatov nasploh pa je že pokazalo, da je taka metoda dela pravilna.

Naj omenim samo samoupravne dogovore, kjer smo sindikati odločno postavili svoje zahteve in tudi dosegli, da te zahteve normirajo v samoupravnih sporazumih in smo tako tudi neposredno programirali tak razvoj podjetij, ki bo moral slediti našim zahtevam. S tem mislim tako na določila glede minimalnih standardov delavskih naselij, na določila nagrajevanja dela v podaljšanem delovnem času kot tudi na določila o nadomestilih za čas boleznih in drugo.

Pri tem moram poudariti, da to niso le zahteve sindikatov, temveč zahteve družbe, ki terja tak razvoj. Nemalokrat pa se to ne sklada z ozkimi interesi posameznih delovnih organizacij.

Ko smo zahtevali, da je treba nadure vrednotiti 50 % višje kot redne ure, smo naleteli na hudo nasprotovanje nekaterih, ki so preveč skrbeli za tako imenovane „poslovne uspehe“.

Taka metoda urejanja odnosov terja intenzivno, odgovorno delo, iskanje družbeno najbolj sprejemljivih rešitev in množico tudi nasprotnih interesov. Vendar pa mora tako delo v doglednem času prinesiti družbi in s tem tudi vsem članom sindikata human in demokratičen razvoj brez večjih pretresov.

Ko v našem sindikatu iščemo in programiramo dejavnost v prihodnji mandatni dobi, se vedno znova vračamo na tehnološki in organizacijski razvoj naših podjetij.

Ko analiziramo, kaj smo dosegli doslej, kaj pa bi še morali doseči, smo se prisiljeni vmešati tudi v naš splošni družbeno-ekonomski razvoj. Tudi tu moramo biti prisotni,

vendar predvsem tam, kjer je to neposredno povezano z našim razvojem, z razvojem naše panoge v tehnološkem in v družbenem smislu.

Kljub potrebi, da smo neposredno angažirani v celovito zasnovanem družbenem gibanju, moramo upoštevati, da je naš odbor vendarle specializirana politična organizacija, zato prevzemamo neposredno odgovornost za družbeno-ekonomski razvoj naše panoge, v preostala družbenopolitična dogajanja pa posegamo kot politična organizacija.

Izhajajoč iz takega položaja naše organizacije, so v prihodnji mandatni dobi za našo organizacijo najbolj neposredne naloge razvoj organizacije, tehnologije in izobraževanja. Menimo, da bodo vsi naši problemi manjši in naše naloge lažje rešljive, če bomo bolj produktivni in s tem bolj bogati. Prepričani smo, da bomo tako — in samo tako — tudi našemu članstvu zagotovili stabilnost v prihodnje in gotovost.

Smo proti temu, da se borimo vselej samo za take minimalne osebne dohodke, ki zagotavljajo zgolj minimalno življenjsko raven, in to ne glede na produktivnost dela.

Naš primarni cilj je tako usposobiti delovne ljudi, razviti tehnologijo in organizacijo dela do take stopnje, da bo vsakdo ob svoji produktivnosti zaslužil mnogo več kot samo tisto, kar je potrebno za njegovo življenje — in to tudi tisti z najnižjo kvalifikacijo.

Ena naših konkretnih nalog za prihodnje mandatno obdobje je, da z razvijanjem tehnologije in organizacije dela znižamo na skrajni minimum število nekvalificirane delovne sile.

V sindikatu nismo zadovoljni z dosedanjim razvojem gradbeništva. Tržne razmere so bile take, da niso stimulirale iskanja racionalnih, bolj ekonomičnih rešitev v tehnologiji in organizaciji dela. Jasno je, da je pogoj za hitrejši razvoj tehnologije specializacija pri delu; vendar trg tega v gradbeništvu ni dopuščal, kaj šele da bi pospeševal, saj so bila tveganja v poslovanju specializiranega podjetja prevelika. Delovne organizacije so se v takih razmerah odločale za edino možno poslovno politiko, in sicer predvsem preprečevati neljube posledice neekonomskega trga. Temu cilju je bil podrejen poslovni cilj hitrejšega razvijanja tehnologije in

organizacije dela. Pogrešali smo jasno, dovolj trdno politiko graditve — obsega gradenj — in tak tehnološko organizacijski razvoj, ki bi zagotavljal naši panogi tudi solidno interno načrtovanje.

Skoraj v celoti smo bili brez tako zelo nujne povezanosti in medsebojne odvisnosti, prav tako pa tudi odgovornosti organizacij, ki bi morale pri graditvi nujno najtesneje sodelovati; sem štejem vse od odkupa zemljišča, urbanizacije, projektiranja, industrije gradbenega materiala in montažnih podjetij pa do gradbene operative. Posledica te nepovezanosti pa je relativno draga gradnja. Napravo pa bi bilo iskati krivca za tako gradnjo samo v enem od naštetih dejavnikov. Na tak razvoj je vplival tudi splošen gospodarski razvoj — predvsem visoka stopnja inflacije in v marsičem izmaličeni tržni odnosi.

Prav sedaj si prizadevamo urediti probleme; mislim na resolucijo o nadaljnjem razvoju stanovanjskega gospodarstva, na zakon o programiranju in financiranju graditve stanovanj, program gospodarsko-družbenega razvoja Slovenije itd. Naš sindikat podpira cilje teh prizadevanj, prav tako pa si bomo tudi sami aktivno prizadevali uresničiti zadane naloge.

V sindikatu se zavzemamo za tak razvoj naše panoge, da bo tehnološko in organizacijsko hitro napredovala. S tem bomo omogočili našim delavcem bolj kvalificirano delo in tudi višje osebne dohodke, ki bodo rezultat produktivnejše proizvodnje. Le tak razvoj bo tudi družbi nudil cenejše storitve naše stroke.

Ko v sindikatu analiziramo dosedanji razvoj naše panoge, ugotavljamo, da doslej ni bilo mogoče realno pričakovati, da bi dejavniki, ki neposredno vplivajo na racionalnost gradnje, delovali usklajeno. To bomo morali v prihodnje spremeniti. Ustvariti bomo morali sistem, ki bo selektiven in bo stimuliral dobre ter pokazal, kdo slabo dela.

Vse, ki bodo sodelovali na tem področju, je potrebno vezati na končni efekt gradnje, to je na ceno in na kvaliteto. Stanovanje je ena od osnovnih dobrin; sedanji stihijski razvoj je stanovanjsko problematiko še potenciral, tako da z reševanjem naloge ne smemo več odlašati niti ne smemo dovoliti, da bi nas kompromisne rešitve odtegnile od reševanja problematike kot celote.

Kakor sem že omenil, celovitih rešitev ne moremo pričakovati samo od podjetij. Osnovni pobudnik za reševanje bi morale biti interesne samoupravne skupnosti v stanovanjskem gospodarstvu. Te bodo glavni akterji stanovanjskega gospodarstva v občinah. Prav v njih vidim glavnega pobudnika racionalnega razvoja. Bojim pa se, da se utegnejo interesne samoupravne skupnosti zapirati v občinske okvire.

Vedeti je treba, da je naša republika komaj tolikšna, da je lahko samo kot celota — med seboj na neki način integrirana ali vsaj ustrezno organizirana — solidna osnova za hitrejši razvoj naše panoge.

Hitrejši razvoj pa pričakujemo tudi zato, ker sedaj republika prevzema odgovornost za gospodarsko in socialno politiko na stanovanjskem področju.

Naj omenim še to, da je dosedanji razvoj stanovanjskega gospodarstva vsaj v zadnjem času — pripeljal do skoraj nemoralno visokih cen v primerjavi z zaslužki; toda kljub temu se stanovanja z lahkoto prodajajo. Prav to kaže, da je potrebno urediti še druga družbena „pomagala“, ki dopuščajo take odnose.

V sindikatu se še posebej zavzemamo za urejanje teh problemov, ker se zavedamo, da je stihijski razvoj prav gotovo najdlje od interesov našega najširšega članstva. V sindikatu bomo podpirali družbene cilje, ki bodo tako zamišljeni, in dajali bomo neposredne pobude za tak razvoj.

Podpirali bomo industrializacijo gradbeništva, kot je to programirano s srednjeročnim planom razvoja SRS. Za tak razvoj bomo dajali tudi neposredne pobude in bomo tudi podpirali tiste akcije, ki bodo skušale integrirati kadrovske, delovne in finančne kapacitete na višji organizacijski ravni.

Razvoj tehnologije je v neposredni odvisnosti od poklicnega usposabljanja proizvajalcev. In ker se zavedamo izredne pomembnosti tega področja, se bomo zavzemali za sistemsko in ekonomično funkcionalno usposabljanje fizičnih in umskih delavcev pa tudi za tako organizacijo kadrovskih služb v delovnih organizacij, ki bodo strokovno dovolj močne, da bodo kos nalogam, ki jih narekuje pospešen tempo razvoja naše panoge.

Raven organizacijskega razvoja pa se mora dvigniti tudi na mednarodno raven, če hočemo, da se bodo naše delovne organizacije

vklučevale tudi v mednarodno delitev dela kot enakopraven partner. Zavzemamo se za to, da se naši delavci v tujini zaposlujejo v naših delovnih organizacijah in ne kot posamezniki pri tujih podjetjih. Pri tem pa poudarjamo potrebo po skupnem nastopanju naših delovnih organizacij v tujini; smo proti temu, da vsako podjetje zase išče in izvaja dela v tujini.

Tako planiran razvoj naše panoge bo zahteval od naših delovnih organizacij izredne napore. Tudi tega se v sindikatu zavedamo in prevzemamo svoj del bremena naše. Obenem pa delovnim organizacijam priporočamo, da na najbolj odgovorna delovna mesta postavljajo delavce, ki sprejemajo program našega dela, ki so dovolj strokovno usposobljeni ter pripravljene sprejeti nova spoznanja, ki so celo pripravljene žrtvovati več, kot so dolžni dajati. Take ljudi imamo, samo možnosti jim moramo dati!

Nič pa ne bo z našimi plani, če ne bomo v naših programih upoštevali tudi sodobnega družbenega razvoja, če ne bomo v naših delovnih kolektivih poglobljali in razvijali samoupravnih odnosov. V sindikatu se zavedamo družbenega pomena ustavnih dopolnil; zato bomo v ta proces aktivno posegli. Naše delo pa bo usmerjeno predvsem v nadaljnji razvoj samoupravljanja v naših delovnih kolektivih.

Snovanje celotnega družbeno-ekonomskega sistema sloni na takem sistemu samoupravljanja v delovnih organizacijah, ki bo dejansko odraz avtentičnih interesov delovnih ljudi. Če se ne bi zavedali, da je samoupravljanje osnovni socialistični proizvodni odnos, bi razvoj tehnologije povzročil prepad med proizvajalnimi sredstvi in delovnimi ljudmi. Naše samoupravljanje kot osnovni socialistični proizvodni odnos pa je vzvod za moderno tehnologijo in organizacijo. Borimo se za splošen razvoj, zato se tudi borimo za sistem samoupravljanja, ki bo dejansko odražal cilje delovnih ljudi.

Vztrajati bomo morali tudi pri zahtevi, da se v sistemih samoupravnih organizacij v delovnih kolektivih podrobneje opredeli odgovornost individualnih in kolektivnih organov.

V našem sindikatu že od vsega začetka podpiramo in smo tudi prvi v resnici uresni-

čili metodo samoupravnega sporazumevanja. Že leta 1969 smo se samoupravno dogovarjali. Še preden smo v naši republiki sprejeli zakon o samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, smo imeli že precej izkušenj in tudi uspehov z že uveljavljenimi samoupravnimi sporazumi.

Naš sindikat se je, kakor takrat, ko smo začeli s samoupravnimi sporazumi, tudi letos z vso vnemo lotil samoupravnega sporazumevanja. Vendar moram priznati, da je bilo veliko razočaranj in težav, saj delo ni potekalo tako, kakor smo si predstavljali; po moji presoji je bilo temu predvsem zato, ker smo morali tudi mi, naši delovni kolektivi, upoštevati zahteve zakona in se vključiti v sistem dela, ki so ga cilji narekovali.

Namen zakona o samoupravnem sporazumevanju in o družbenem dogovarjanju o delitvi dohodka in osebnih dohodkov je bil predvsem uveljaviti mehanizem obvladovanja gospodarske in socialne stabilnosti, mi pa smo hoteli graditi naprej na tistem, o čemer smo se že prej sporazumeli. Tudi cilji iz naših prvih samoupravnih sporazumov so bili bolj neposredno naši, čeprav ne tako pomembni za celotno slovensko družbo.

Samoupravni sporazumi o delitvi dohodka in osebnih dohodkov so zavoljo vsega omenjenega terjali, da spremenimo metode dela tudi v našem sindikatu, česar ni bilo lahko uresničiti. Tudi nadaljnje izpopolnjevanje samoupravnih sporazumov je za naš sindikat specifična naloga; gre za sporazume, ki smo jih sklenili samo za našo pobudo — to so naši prvi samoupravni sporazumi — in za samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, ki je nastal na podlagi zakona. Takó imamo na eni strani opravka s samoupravnimi sporazumi, ki jih moremo spreminjati sami po naši volji in hotenju, ter samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, za katerega je postopek zakonsko določen. Široka problematika, že prehojena pot samoupravnega sporazumevanja pa pred nas zastavljata nove naloge, ki jim bomo morali v prihodnje posvetiti vso svojo pozornost. V našem sindikatu tudi ugodno ocenjujemo dosednji potek samoupravnega sporazumevanja kot metodo nadaljnjega razvijanja in obvladovanja širših

ekonomskih in družbenih področij, zasnovano na samoupravni podlagi.

Naš sindikat je v minulem obdobju posvetil posebno pozornost dviganju družbenega standarda. Zavedamo se namreč dejstva, da je delo zlasti v gradbeništvu izredno naporno; delavci delajo na prostem in živijo večinoma daleč od svojih družin. Ta problem pogosto poenostavljamo in menimo, da smo z ustreznim terenskim dodatkom rešili vse. V minulem obdobju smo res veliko dosegli pri urejanju prenočišč in prehrane delavcev, toda delavcem, ki živijo na terenu, kljub vsemu nismo omogočili niti približno takega življenja, kakor so ga deležni delavci, ki delajo v domačem kraju.

Za težko delo in delovne razmere gradbeni delavci še vedno ne prejemajo ustreznih zaslužkov. Še vedno so gradbeni delavci, zlasti tisti z nizkimi obračunskimi osnovami, prisiljeni na nadurno delo, kajti samo v tem primeru lahko dosežejo osebne prejemke, ki jim omogočajo vsaj do neke mere normalno življenje.

Ta problem bomo v prihodnje reševali na dveh področjih: z višjimi osebnimi dohodki za redno delo in z neposrednimi ukrepi, ki bodo izboljšali delovne in življenjske razmere delavcev na terenu. Verjetno se bomo morali dogovoriti tudi za omejevanje nadurnega dela na terenu.

Dovolite mi še, da ob koncu svojega referata posebej poudarim izhodišča za naše delo v prihodnjem mandatnem obdobju:

— izhajamo neposredno iz dialektične, nedsebojne odvisnosti razvoja proizvodnih sil ter razvoja proizvodnih odnosov. Menimo, da smo dosegli že visoko stopnjo razvoja proizvodnih sil; hočemo pa še hitreje razvijati proizvodne sile, s tem da bomo formalno zelo visoko stopnjo proizvodnih odnosov tudi dejansko uresničili. Prepričani smo, da bomo to dosegli z doslednim uveljavljanjem ustavnih amandmajev v naših delovnih organizacijah in v družbenih organih.

— Naše programske naloge — naše delo — temelje na dejanskih potrebah slovenske družbe, ki naj bo programirana z družbeno ekonomskimi plani in z drugimi družbenimi dokumenti. S tem se naša panoga in naši cilji poenotijo s cilji naše celotne družbe. Vemo, da ne bo lahko uresničiti nalog, kajti morali se bomo bolje organizirati.

Tako usmeritev tudi upravičeno pričakujemo, saj je poročstvo slovenski družbi za razvoj. Na slovensko družbo pa naslavljam naša pričakovanja, da bo zagotovila take pogoje, ki bodo zamišljeni razvoj tudi omogočali.

Industrializacija je verjetno edina rešitev našega razvoja. Opozarjam pa, da je ne bo mogoče uresničiti že jutri; toda že jutri bomo morali delovati tako, da bomo lahko čez pet let slavili prvo zmago.

NAŠA ORGANIZACIJA NI VASE ZAPRT CEH!

● REFERAT NOVOIZVOLJENEGA TAJNIKA REPUBLIŠKEGA ODBORA BORISA SENEGAČNIKA NA I. KONGRESU SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

Tovarišice in tovariši!

Delegati, zbrani na I. kongresu sindikata gradbenih delavcev Slovenije, imamo odgovorno nalogo. Ocenjujemo naše delo v minulih štirih letih, zaključujemo razpravo, ki se je razmahnila v zadnjem obdobju pred kongresom v osnovnih sindikalnih organizacijah in v področnih odborih o naši bodoči programski usmeritvi. Poskusili bomo vsebino našega bodočega delovanja opredeliti tako, da bo le-to zagotavljalo večji vpliv delavcev na politiko na vseh ravneh od delovne organizacije do federacije. Razen tega ima naš današnji kongres še eno pomembno nalogo — sprejemamo statut Sindikata gradbenih delavcev Slovenije. Predlog statuta je bil dan v razpravo osnovnim sindikalnim organizacijam. Pripombe in dopolnitve, ki so bile podane v tej razpravi, so sestavljavci predloga upoštevali. Morebitne predloge in dopolnila, ki jih bo dala današnja razprava, pa bo v primeru, da jih bo sprejel kongres, upoštevala statutarna komisija pri dokončnem oblikovanju besedila statuta.

Dosežena stopnja razvoja samoupravnih odnosov v naši družbi odmerja sindikatom pomembno in odgovorno nalogo. Še bolj kot doslej morajo postati prava družbeno-politična organizacija delavcev, v kateri le-ti morejo in hočejo uveljaviti svoje razredne interese, samostojno oblikujejo politiko organizacije in se z njo vključujejo v samoupravni sistem.

Novejši razvoj družbeno-ekonomskih in političnih odnosov, posebno še dveletne izkušnje, ki jih imamo gradbinci na področju samoupravnega in družbenega dogovarjanja, nam kažejo, da se krepi vloga strokovnih sindikatov. Menim, da ni treba posebej poudarjati, da si strokovnih sindikatov ne predstavljamo kot vase zaprte cehovske organizacije, ki izključno in za vsako ceno uresničuje le interese članstva, zaposlenega v določeni gospodarski panogi, ne oziraje se pri tem na delovne ljudi v drugih dejavnostih ter potrebe in smeri splošnega družbenega razvoja. Smatram, da smo gradbinci vlogo, cilje in naloge svoje organizacije v statutu jasno opredelili.

„Sindikat gradbenih delavcev Slovenije je enotna prostovoljna in samostojna družbeno-politična organizacija delavcev v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala ter sorodnih dejavnostih na območju SR Slovenije“ — smo zapisali. Svojo povezanost in sodelovanje z drugimi deli delavskega razreda opredeljujemo takole:

6

Zaradi usklajevanja interesov delovnih ljudi se sindikat gradbenih delavcev povezuje s sindikati delavcev drugih dejavnosti in skupaj z njimi tvori Zvezo sindikatov Slovenije. V zvezi sindikatov posamezni sindikati konfrontirajo in usklajujejo svoja stališča o vseh pomembnih vprašanjih, ki zadevajo dolgoročni in tudi trenutni interes naše družbe in vseh delovnih ljudi ter vplivajo na položaj delavcev posameznih dejavnosti.

Torej se zavzemamo za metodo dogovarjanja o skupnih stališčih do vprašanj, ki so širšega družbenega pomena, o skupnih političnih akcijah, zlasti o zadevah, ki so stvar solidarnosti delavskega razreda kot celote.

Gradbeništvo je dejavnost, ki je za nadaljnji ekonomski razvoj naše družbe posebnega pomena. Prav gotovo so delovni ljudje Slovenije in Jugoslavije živo zainteresirani za razvoj in odnose, ki vladajo v naši dejavnosti in za uspešno opravljanje nalog, ki nam jih poverja širša družbena skupnost. Proizvajamo mnoge dobrine, ki so življenjskega pomena za družbo kot celoto. To naj bi normalno imelo za posledico tudi primerno družbeno odgovornost.

V času aktivnosti pri sprejemanju samoupravnih sporazumov v gradbeništvu je bila dosežena visoka stopnja soglasnosti o tem, da je potrebno o osnovnih načelih enotno in v vsej državi urejati nekatera vprašanja, ki so skupnega pomena za delavce, zaposlene v tej gospodarski dejavnosti. Sad teh spoznanj je, denimo, podpisani jugoslovanski družbeni dogovor o minimalnih standardih življenjskih in delovnih razmer gradbenih delavcev in veliko drugih akcij. Ko se danes konstituiramo kot samostojna organizacija gradbenih delavcev v SR Sloveniji, moramo opredeliti osnovna načela, ki nas bodo vodila pri povezovanju in sodelovanju s sindikati gradbenih delavcev iz drugih republik in pokrajin. Ta načela so določena v 6. členu predloga statuta takole:

„Zaradi uresničevanja skupnih političnih ciljev in koordiniranja zadev skupnega pomena se Sindikat gradbenih delavcev Slovenije lahko povezuje z ustreznimi sindikati v drugih republikah in pokrajinah in se skupno z njimi enakopravno dogovarja in soočča o organiziranosti in delovanju na medrepubliški oziroma zvezni ravni ter o financiranju tega delovanja.“

Tako potrjujemo že dosedanjo prakso medrepubliškega sodelovanja v sindikatu gradbenih delavcev, enaka načela se tudi kažejo v sedANJI dejavnosti našega zveznega odbora.

Na medrepubliški ravni se za zdaj še nismo dogovorili o oblikah sodelovanja in o skupnih organih v sindikatu gradbenih delavcev. Verjetno bomo to opravili na prihodnjem kongresu Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije. Kot sem že omenil, ocenjujemo pozitivno sedANJI način dela našega zveznega odbora. Organizacijsko kadrovska komisija pri republiškem odboru je na podlagi ocene dela naših predstavnikov v zveznem odboru prišla do sklepa, da za zdaj niso potrebne kadrovske spremembe v naši delegaciji v zveznem odboru.

Osnovna organizacija sindikata je opredeljena kot temeljna oblika združevanja članstva. V statutu ne določamo nekih togih oblik, temveč le načela, ki naj nas vodijo pri snovanju take organiziranosti, da nam bo kar najbolj zagotavljala uresničevanje nalog, ki si jih zastavljamo.

Prav je, da smo v predlogu statuta jasneje opredelili odgovornost izvoljenih organov sindikata do članstva in da smo posebej poudarili načelo javnosti dela sindikalne organizacije.

Letos prvič uveljavljamo tudi nov način volitev republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev. Člane novega republiškega odbora smo izvolili na konferencah področnih odborov, predlagale pa so jih osnovne sindikalne organizacije. Nedvomno je tak način volitev bolj demokratičen in pomeni krepitev vloge področnih odborov na eni strani, na drugi pa seveda še bolj poudarja njihovo odgovornost pri snovanju in uresničevanju politike našega sindikata.

Predlagam, ta tak način volitev republiškega odbora uzakonimo tudi v statutu, ki ga sprejemamo.

Prepričan sem, da ste predlog statuta proučili, zato sem le opozoril na nekaj po mojem mnenju najvažnejših novosti, ki jih vsebuje ta naš dokument.

Pričakujem, da bo današnja razprava prispevala k dopolnjevanju predloga statuta in da bomo na kongresu sprejeli dokument, ki bo ustrezno urejal organiziranost in delovanje naše organizacije v prihodnjem obdobju.

KONGRESA SO SE UDELEŽILI TUDI ŠTEVILNI GOSTI

IZ POROČILA NADZORNEGA ODBORA

Nadzorni odbor republiškega odbora v sestavi Ivan Krošelj, Vera Veligošek in Jaka Vrabl je od izvolitve v letu 1967 do polletne bilance 1971 skupaj devetkrat pregledal finančno poslovanje republiškega odbora.

Pregledi so bili opravljeni po izdelavi polletnih

in letnih bilanc oziroma zaključnih računov. V zvezi s I. kongresom sindikata gradbenih delavcev Slovenije nadzorni odbor zdaj podaja najvažnejše elemente poslovanja republiškega odbora za čas od zadnjega občnega zbora ob koncu leta 1967 do vključno 30. 9. 1971. leta.

LETO	AKTIVA	PASIVA		
1967	74.895	74.895	VI. 1.	Obračun članarine za september 41.662,00
1968	77.664	77.664	VII. 1.	Obveznosti-akt. čas razmejitev 22.767,15
1969	106.015	106.015	VIII. 1.	Drobni inventar 872,45
1970	186.284	186.284		SKUPAJ AKTIVA 379.937,40
1971 (I-IX.)	379.937	379.937		

Nadzorni odbor je pri pregledih ugotavljal, da je bilo finančno poslovanje skladno s pravilnikom o finančnem poslovanju sindikata in sklepi republiškega odbora. Iz dokumentacije je bilo razvidno, da se saldi v celoti ujemajo s knjigovodsko kartoteko. Posamezne postavke so bile pravilno knjižene na ustrezne konte, dokumentacijo so podpisovale po tri osebe.

Pri pregledu porabe sredstev je nadzorni odbor ugotavljal, da je republiški odbor posloval skladno s programom in obsegom dela. Na osnovi analize stroškov pa je mogoče ugotoviti, da ostanki dohodka v posameznih letih delno pomenijo posledico večjega priliva, delno pa bolj racionalne porabe sredstev.

Obenem nadzorni odbor ugotavlja, da je republiški odbor redno poravnaval obveznosti do družbe in drugih dobaviteljev ter izvajalcev uslug, vse to pa na osnovi predložene in likvidirane dokumentacije.

Na osnovi navedenega nadzorni odbor predlaga, naj I. kongres našega sindikata razreši dosedanji nadzorni odbor in republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije.

V ODMORIH JE BILO ŽIVAHNO

DOHODKI IN IZDATKI REPUBLICKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV V ČASU OD I-IX. 1971

DOHODKI		
Od članarine		374.962,60
DOHODKI SKUPAJ		374.962,60
IZDATKI		
– osebni dohodki		118.976,05
– seje, plenumi, posvetovanja		24.096,10
– občni zbor		–
– mednarodne zveze		593,25
– izobraževanje		–
– dotacija		10.803,50
– materialni izdatki		29.430,60
IZDATKI SKUPAJ		183.899,50
RAZLIKA med dohodki in izdatki		191.063,10

IMOVINSKO STANJE REPUBLICKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE NA DAN 30. IX. 1971. LETA

Aktiva:	din
I. 1. Inventar	14.715,36
II. 1. Denarna sredstva skupne porabe za stanovanjsko gradnjo	20.682,86
2. Denarna sredstva-sklad skupne porabe	92,26
III. 1. Žiro račun – redni	278.859,01
IV. 1. Glavna blagajna	243,80
V. 1. Izločena sredstva za kreditiranje energetskih objektov	42,51

DELOVNO PREDSEDSTVO I. KONGRESA

IZ RAZPRAVE NA I. KONGRESU

RUDI SCHMIDT, SEKRETAR DEŽELNEGA VODSTVA SINDIKATA GRADBENIH IN LESNIH DELAVCEV OGB, GRAZ

Dragi tovariši in tovarišice, dovolite mi, da se zahvalim za povabilo, naj se udeležimo vašega kongresa. Vabilu sem se rad odzval, saj mnogi vaši delavci delajo pri nas na Štajerskem. Lahko rečem, da te vaše rojake pri nas spoštujemo in cenimo; v delovno pravnem pomenu besede smo jih v celoti integrirali v našo skupnost. Lahko tudi rečem, da ste na delo k nam poslali vaše najboljše sindikalne člane, ki nam zdaj tudi pomagajo urejati naše naloge in probleme v sindikatih. Zaradi vsega tega smo se tudi odločili za skupno delegacijo obeh sindika-

tov, ki v primeru potrebe pomaga pri razreševanju skupnih, za obe strani pomembnih vprašanj.

Nekaj pa nam vendarle še manjka in kar bomo morali rešiti že v najbližji prihodnosti. Mislim na človeško integracijo. Tudi zaradi tega je zelo koristno, da se sestajamo na različnih ravneh, da smo se danes srečali tudi na vašem kongresu. S skupnimi govori in ob izkušnjah skupnega dela bomo v prihodnje nedvom-

no še lažje reševali probleme, ki so pred nami.

Če bomo na mednacionalni osnovi rešili te probleme in če se bomo sporazumevali kot internacionalisti, menim, da ne bi smelo biti več ovir, zaradi katerih ne bi mogli problemov razrešiti.

Zato želim vašemu kongresu, da bi s svojimi zaključki prispeval k še boljšemu delu vaše organizacije v prihodnje.

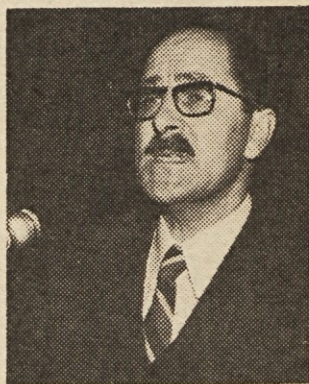
IVO TAVČAR, PODPREDSEDNIK RS ZSS:

Pozdravljam vas v imenu Zveze sindikatov Slovenije in vam izrekam zahvalo za vaše aktivno delo v sindikatih, pri čemer vam želim uspehov tudi v prihodnje. Sindikatu gradbenih delavcev gre priznanje za pomembne dosežke, predvsem pa za to, ker je prvi spregovoril o ideji samoupravnega dogovarjanja in s tem prispeval k uveljavitvi vsesplošnega samoupravnega usmerjanja delitve dohodka in osebnih dohodkov v Sloveniji.

Samoupravni sporazumi v zadnjem obdobju prav gotovo pomenijo enega največjih dosežkov delavskega razreda na Slovenskem. V središču naše pozornosti pa bodo morali biti tudi v prihodnje! Z uveljavljanjem teh sporazumov namreč želimo doseči večjo enotnost med delavci. Težimo k temu, da bi preprečili neutemeljeno socialno razlikovanje in prispevali k zaustavitvi inflacije, čeprav smo prepričani, da neusmerjena delitev dohodka ne pomeni tistega izvirnega greha, iz katerega je inflacija sploh izšla. Inflacija ima prav gotovo širše in globlje vzroke in v sebi odseva vso ekonomsko, socialno in politično krizo naše družbe. Zato se v sindikatih ne zadovoljujemo samo z urejanjem zadev v delovnih organizacijah, ampak zahtevamo temeljitejšo spre-

membe tudi na drugih ravneh naše družbe.

Zato je naš posredni cilj za bližnjo prihodnost ta, da bi urednicili tiste ustavne spremembe,

ki smo jih letos že sprejeli. Izbogevati pa bi morali še nove spremembe, seveda skladne s sklepi II. kongresa samoupravljalcev v Sarajevu. Šele tako bomo z novo ustavo dobili tudi trdno izhodišče za naš celovit nadaljnji samoupravni socialistični razvoj.

V sindikatih smo se in se bomo borili, da se bo vpliv delavcev uveljavil na vseh ravneh odločanja, v delovnih organizacijah in izven njih. Na osnovi teh prizadevanj smo v Sloveniji tudi izoblikovali novo, 31. dopolnilo republiške ustave, ki posebej govori o vlogi sindikata in daje sindikatom ustavne možnosti za njihovo večje vplivanje na družbeno odločanje.

Takšno zagotovilo zahtevamo tudi v statutih občin in še zlasti v statutih delovnih organizacij. Želimo, da bi družbena moč sindikatov narasla, ker to žele tudi delavci, organizirani v sindikatih. To dokazujejo tudi ugotovitve zadnjih raziskav o javnem mnenju v delovnih organizacijah. To pa, prepričan sem, nedvomno hočete in želite tudi vi, delegati, ki so vas izvolili delavci in ki ste s tem prevzeli tudi veliko odgo-

vornost. Čim bolj bodo sindikati izražali resnično organizirano voljo delavskega razreda, tem bolj bo rasla njihova moč, tem prej bodo dosežene potrebne družbene spremembe in tem bliže bomo samoupravi delavcev in samoodločanju narodov, ki sta težnji danes in bosta pomenili naš cilj tudi jutri.

Sindikat gradbenih delavcev bo nedvomno tudi v prihodnje med glavnimi nosilci takih prizadevanj, če bo širil in poglobljil delavsko samoupravljanje, ki mu je bil doslej prvi pobudnik in ki ga je razvil ne le ob delitvi dohodka, ampak tudi pri zaposlovanju, izobraževanju, stanovanjskih vprašanjih in še na marsikaterem drugem področju, oziroma če se bo kar najbolj dosledno boril za enakost in enakopravnost vseh delavcev in vseh narodov in narodnosti — tako kot se je sicer že doslej boril! Samo s tem, če bo vaš sindikat deloval na tak način, da bo lahko zadostil zahtevam in potrebam časa tako v Sloveniji kot tudi v Jugoslaviji.

Zato vam ob koncu samo želim, da bi ostali zvesti svojemu lastnemu naprednemu izročilu in s tem tudi zgodovinskim ciljem delavskega razreda.

VLADO STIJEPOVIĆ, PRESEDNIK ZVEŽNEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV JUGOSLAVIJE:

Dovalite mi, da vam v imenu zveznega odbora Sindikata gradbenih delavcev Jugoslavije zaželim obilo uspeha na vašem kongresu.

Tako priprave za kongres kot tudi kongresno gradivo, poročilo in referat pa tudi razprava na kongresu so opozorili na velike rezultate, ki so jih dosegli delovni ljudje, zaposleni v gradbeništvu in v industriji gradbenega materiala Slovenije, ter na obsežno in bogato aktivnost sindikata gradbenih delavcev naše republike.

Doseženi rezultati pa so še veliko večji, če upoštevamo, da so bili doseženi ob raznih težavah, s katerimi se je borilo gradbeništvo v minulem obdobju. Poleg

številnih lastnih slabosti, ki nenehno spremljajo razvoj gradbeništva in o katerih je govora tudi v vaših kongresnih dokumentih, so bile za minulo obdobje značilne tudi nekatere objektivne težave, kot denimo gospodarska nestabilnost, ki ima mnoge negativne posledice na poslovne rezultate te gospodarske panoge. Poudariti je tudi treba pomanjkanje reprodukcijskega materiala, stalen porast cen, surovin in storitev, nelikvidnost, porast življenjskih stroškov, pomanjkanja razvojnega programa tistih dejavnosti, ki opredeljujejo jasnejšo perspektivo gradbeništva in industrije gradbenega materiala. Razumljivo je, da se je z omenjenimi težavami borilo naše celotno gospodarstvo, vendar pa je treba dodati, da so se te težave še posebno ostro odrazile v gradbeništvu. Samo cene gradbenega materiala so se v prvih devetih mesecih letošnjega leta povečale za 21 %, skoraj 50 % opravljenih del ni bilo plačanih, kar je v znatni meri paraliziralo delo delovnih organizacij. Vsa ta dejstva so angažirala velik del vodstvenega kadra, da se je ukvarjal skorajda izključno z izterjavami dolgov ali pa si je prizadeval zagotoviti sredstva za izplačilo osebnih dohodkov, namesto da bi se ukvarjal z moder-

nizacijo proizvodnje, povečanjem produktivnosti in si prizadeval za višjo kvaliteto dela in izpolnjevanje rokov.

Kot je znano, so življenjski stroški v letošnjem letu in v primerjavi z minulim porasli za 17 %, kar je še posebej prizadelo delavce z nižjimi osebnimi dohodki. Po podatkih za mesec marec letošnjega leta je bilo v gradbeništvu kar 48 % delavcev s povprečnimi osebnimi dohodki do 1.000 dinarjev; v gradbeništvu je ta odstotek znašal 54 %, v industriji gradbenega materiala pa 46 %. Ti podatki pričajo, da ima še veliko gradbenih delavcev zelo nizek življenjski standard.

Doslej smo že nekajkrat rekli, da nismo zadovoljni s standardom in položajem gradbenih delavcev. Zato je bila že doslej, še bolj pa mora biti v prihodnje, aktivnost našega sindikata usmerjena v reševanje predvsem tistih vprašanj, od katerih je odvisno izboljšanje položaja gradbenih delavcev.

S skupno akcijo republiških, pokrajinskih, področnih odborov našega sindikata in sindikalnih organizacij v delovnih organizacijah, svetov za gradbeništvo gospodarskih zbornic na vseh ravneh ter organov upravljanja in vodenja v delovnih organizacijah smo pravočasno ugotovili prednosti samoupravnega sporazumevanja, tako da je že v minulem letu prišlo do podpisa prvih samoupravnih sporazumov na vseh področjih naše države. V rezultate teh sporazumov ni mogoče dvomiti, prav tako tudi ne v pozitivne izkušnje, ki smo si jih pridobili, čeprav to še zdaleč ni tisto, kar želimo in moramo doseči s samoupravnimi sporazumi in z družbenimi dogovori, to pa je, da bi se hitreje izboljševal življenjski standard delovnih ljudi. Dejstvo namreč je, da je še vedno veliko število delovnih organizacij, ki izpolnjujejo samo minimalne obveznosti samoupravnih sporazumov, dejstvo je, da še vedno ni intenzivnejših procesov integracije in

tehničnega sodelovanja, ki bi bil posledica ekonomske nuje v gradbeništvu in v industriji gradbenega materiala.

Naša aktivnost v samoupravnem sporazumevanju in družbenem dogovarjanju, pri tem smo v središče pozornosti postavili delovnega človeka in se lotili reševanja tistih problemov, ki neposredno vplivajo na družbeno-ekonomski in socialni položaj delavcev, mora tudi v prihodnje prevladovati v vsej naši dejavnosti. Ob tej priložnosti pa želimo poudariti pomemben prispevek, ki ga je sindikat gradbenih delavcev Slovenije dal s svojo aktivnostjo in s pozitivnimi izkušnjami na področju samoupravnega sporazumevanja in družbenega dogovarjanja.

Kot rečeno, v središču naše bodoče aktivnosti mora biti tudi v prihodnje urejanje medsebojnih odnosov s pomočjo samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov ter dosledno uresničevanje teh sporazumov in dogovorov. Ta terja od nas intenzivno delo tako pri usklajevanju že sprejetih samoupravnih sporazumov in dogovorov z republiškimi in pokrajinskimi predpisi, prav tako pa tudi dogovarjanje o načinu reševanja problemov, ki so skupni za gradbeništvo v državi. To pomeni, da moramo razširiti samoupravne sporazume in dogovore tudi na vsa tista vprašanja, ki jih doslej še nismo zajeli v sporazumih, so pa odločilnega pomena za nadaljnji razvoj gradbeništva in za izboljšanje delovnih in življenjskih razmer delavcev; tako, denimo, nastop na inozemskem tržišču, razporeditev delovnega časa, izobraževanje kadrov in še številna druga vprašanja.

Naj na kratko spregovorim tudi o družbenem dogovoru o minimalnih standardih in terenskem dodatku. Družbeni dogovor o minimalnih standardih, ki smo ga po razpravi v delovnih organizacijah in v vseh sindikalnih organih ter v zbornicah soglasno sprejeli na plenumu za gradbeništvo Zvezne gospodar-

ske zbornice, kasneje pa tudi v zveznem izvršnem svetu, je bil podpisan in objavljen v Uradnem listu SFRJ v juniju letos. Lahko rečem, da so določila tega dogovora v praksi že uveljavljena. Družbeni dogovor o terenskem dodatku pa je po javni razpravi sprejel najprej zvezni odbor našega sindikata, ker pa je bilo s sprejemom ustavnih amandmajev ukinjenih več predpisov, na katerih je temeljil postopek dogovarjanja, tega dogovora ni mogel podpisati še zvezni izvršni svet kot tretji partner, zavoljo česar smo zahtevali mnenje zveznega pravnega sveta, ali lahko nastopa ZIS v sedanjih razmerah kot podpisnik tega dogovora ali ne. O tem vprašanju so v zveznem pravnem svetu mnenja deljena. Toda ne glede na tretjega podpisnika je po določenih ustavnih amandmajev veljaven družbeni dogovor o terenskem dodatku že s tem, da ga je po javni razpravi sprejel zvezni odbor našega sindikata in svet za gradbeništvo zvezne gospodarske zbornice, obvezen pa je za vse tiste delovne organizacije, ki so ga sprejele. Zato je pomembno, kako bomo zdaj ta družbeni dogovor o terenskem dodatku uresničevali s samoupravnimi sporazumi oziroma s s-lošnimi družbenimi dogovori. Pri tem je zelo pomembno, kako naj bi se organizirali, da bi načela in kriterije družbenega dogovora o terenskem dodatku vgradili v samoupravne sporazume, ne da bi pri tem zašli v nasprotje s splošnimi družbenimi dogovori v republikah.

Mislím, da je ena od prvenstvenih nalog našega sindikata aktivnost pri uveljavljanju ustavnih amandmajev in sklepov II. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije. O pomenu in bistvu ustavnih amandmajev ne nameravam razpravljati, želel pa bi opozoriti, da naša aktivnost pri uveljavljanju XXI., XXII. in XXIII. amandmaja, s katerimi se neposredno ureja samoupravljanje, ni zadovoljiva. Nekateri se izgovarjajo na težave, začeniši z

ekonomskimi težavami pa vse do nasprotovanj in nerazumevanja bistva amandmajev; drugi se spet lotevajo uresničevanja ustreznih amandmajev posplošeno in abstraktno, kar povzroča pasivnost delavcev. Uresničevanje ustavnih amandmajev moram o zato kar najtesneje povezati z materialnim položajem delavcev, z njihovim življenjskim standardom s položajem njihove organizacije združenega dela. Dogovorili smo se tudi že s predsedniki republiških, pokrajinskih in mestnih odborov za skupno aktivnost pri uveljavljanju ustreznih amandmajev, zlasti pa XXI., XXII. in XXIII. dopolnila. V prihodnjem mesecu bomo organizirali posvetovanje o uveljavljanju omenjenih amandmajev v gradbeništvu in v industriji gradbenega materiala, ki naj bi dalo odgovore na mnoga še nerazčiščena vprašanja, in kar je še posebno pomembno — na tem posvetu naj bi posredovali svoje izkušnje predstavniki tistih delovnih organizacij, ki so prišle najdlje pri uveljavljanju ustavnih amandmajev. Zato bo to posvetovanje nekakšna izmenjava izkušenj in dogovor za našo nadaljnjo aktivnost.

Hkrati z aktivnostjo pri uresničevanju ustavnih amandmajev moramo izoblikovati tudi konkretne programe za uresničevanje sklepov II. kongresa samoupravljalcev. Delavci so vsestransko podprli te sklepe kongresa in ustavne amandmaje, kar je tudi razumljivo, saj so tudi sami sodelovali pri njihovem nastajanju. Lahko pa rečem, da delavci niso zadovoljni s tem, kako zdaj te sklepe uresničujemo. Energično se moramo upreti pojmovanju nekaterih, da je uresničevanje sklepov II. kongresa samoupravljalcev samo naloga sindikatov, ne pa tudi drugih družbenopolitičnih dejavnikov.

Ni potrebno poudarjati, da je inflacija, ki sta jo spremljala nelikvidnost in visok porast življenjskih stroškov — ta pojav je bil še posebno značilen za leti

1970 in 1971 – resno prizadela večino delavcev, predvsem pa tiste z nizkimi osebnimi dohodki. Zato so delavci, zlasti pa gradbeniki kar najbolj zainteresirani za dosledno uveljavljanje politike stabilizacije. Našo stabilizacijsko politiko pa moramo opreti na dosledne sistemske rešitve, prav tako pa tudi na ustrezne rešitve v razvojni politiki, ki naj spodbudi delavce in njihove kolektive, da bodo postali glavni nosilci njenega uresničevanja. Razumljivo je, da je potrebna pri reševanju te zapletene politike in ekonomske problematike stalna aktivnost, saj je treba dolgoročno usklajevati marsikdaj protislovne interese med republikami in posameznimi področji dela. Vendar mora to usklajevanje temeljiti tudi na načelih gospodarske in družbene reforme! Naš ekonomski razvoj je bil v minulih letih dokaj stisnjen, zelo neuskladen, spremljali so ga številni ekonomski pretresi, ki so negativno vplivali na položaj delavskega razreda in na razvoj samoupravljanja. Zavaljo tega je upravičena zahteva, da z novim srednjeročnim planom slednjič le premagamo vse te slabosti. Našim interesom in potrebam ustrezajo osnovni cilji tega plana; to pa so stabilen in dolgoročen razvoj proizvodnje, izboljšanje življenjskega standarda, večja zaposlenost, intenziviranje proizvodnje od vključevanju v mednarodno delitev dela. Vse to je brez dvoma naš skupni interes, interes vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Plan pa mora biti stvar dogovora in to na podlagi realne ocene možnosti in potrebe, saj ga bomo samo v tem primeru tudi dosledno uresničevali, nikakor pa ne sme biti samo rezultat dogovora političnih vrhov; biti mora predvsem dogovor med posameznimi deli združenega dela, delovnih organizacij, njihovih asociacij, grupacij in panog. V planu mora biti jasno opredeljen tako položaj delavskega razreda kot tudi samouprave.

Želel bi opozoriti še na neka-

tera vprašanja, ki zadevajo nadaljnjo organizacijsko-politično graditev našega sindikata, da bi bili še bolj učinkoviti pri izpolnjevanju nalog, o katerih smo govorili doslej in o katerih razpravljate tudi na vašem kongresu. Spremembe, ki smo jih uveljavili v družbenopolitičnem in ekonomskem sistemu z ustavnimi amandmaji, s sklepi in smernicami II. kongresa samoupravljalcev, namreč odločilno vplivajo tudi na nadaljnje delo in vlogo sindikata. Spremembe v položaju združenega dela in neposrednih proizvajalcev ter boj za krepitev neposredne samoupravne demokracije terjajo obsežnejše spremembe tudi v načinu in oblikah organiziranja in delovanja sindikata, hkrati pa vplivajo na celotno delo in angažiranost sindikalne organizacije.

Začeli smo z razpravo o funkciji in načinu organiziranja našega sindikata na ravni federacije. Pri tem izhajamo iz sprememb v političnem in ekonomskem sistemu pa tudi iz nove vloge, ki so jo s temi spremembami dobili združeno delo, socialistične republike, pokrajine in federacija. Naslednje, kar je treba upoštevati pri spreminjanju funkcije in načina organiziranja sindikata na ravni federacije, je to, da se mora organizacija sindikata v SFRJ razvijati v smislu skupnih razrednih interesov delavcev in delovnih ljudi vseh socialističnih republik in pokrajin ter ob polni enakopravnosti vseh narodov in narodnosti. Nove oblike in načini organiziranja morajo zagotoviti realne možnosti za uveljavljanje razrednih interesov delavskega razreda, morajo pomeniti dejavnik povezovanja in uveljavljanje skupnih interesov članstva od baze pa do vrha.

Ni dvoma, da so tako oblike organiziranja kot tudi načini konstituiranja organov sindikata na ravni federacije odvisni od nalog, ki so zaupane tem organom. Zavaljo tega je pomembno, da republiške in pokrajinske organizacije našega sindikata najprej z

dogovorom opredelijo funkcije bodočega organa na ravni federacije, nato pa te funkcije omejijo na tisti obseg, ki dejansko odraža skupne interese vseh republiških in pokrajinskih organizacij našega sindikata. To pomeni, da je zdaj pred nami skupna naloga, da se dogovorimo o teh skupnih interesih in o funkcijah, ki naj bi jih združeval ali usklajeval organ sindikata gradbenih delavcev na ravni federacije.

Dovolite mi, da ob koncu spregovorim še nekaj besed o sedanjem aktualnem političnem trenutku. Sklepi 21. seje predsedstva ZKJ, uvodna in sklepna beseda tovariša Tita so naleteli na izreden odmev v vrstah delavskega razreda Jugoslavije. Delavski razred je besede tovariša Tita sprejel z velikom olajšanjem in navdušenjem, pripravljen, da jih tudi dosledno uresniči.

Delavski razred, čeprav še tako nedovzetan za nacionalizem, je bil resno vznemirjen zavaljo različnih nacionalističnih ekscesov, saj je v njih videl nevarnost, da se bo družbeni razvoj usmeril proti njegovim interesom, proti samoupravnemu socializmu. To vznemirjenost so odsevali tudi pojavi, kot je bilo, denimo, pretirano poudarjanje samo nacionalnih interesov in podcenjevanje ali zmanjšanje razrednega interesa, poudarjanje pomena samo tistih ustavnih amandmajev, ki zadevajo odnose med republikami in med republikami ter federacijo, pojavi drobne razredne osnovne s tako imenovanimi novimi gibanji ter celo primeri „preštevanja“ po nacionalni pripadnosti. Toda čeprav se je delavski razred upiral nacionalizmu in šovinizmu, je stihijna krepitev teh teženj kljub vsemu vplivala na posamezne dele delavskega razreda, zlasti zavaljo tega, ker so te težnje spodbujale ekonomske težave, nerešena sistemska vprašanja, socialni in drugi problemi in ker ni bilo dovolj odločne akcije zavestnih družbenih sil.

Delavski razred pa je tudi to-

krat — tako kot vselej doslej — brez pridržka podprl tovariša Tita in sklepe 21. seje predsedstva ZKJ ter okrepil svojo aktivnost v boju proti vsem sovražnikom v vseh okoljih. Sindikat gradbenih delavcev kot sestavni del delavskega razreda Jugoslavije se bo odločno zavzemal za reševanje vseh družbenih problemov ki jih je nakazala 21. seja predsedstva ZKJ in uvodna ter sklepna beseda tovariša Tita. Naš največji prispevek k temu pa bo, če bodo naše sindikalne organizacije začele odločen boj za praktično uresničevanje neposrednega samoupravljanja in za odločilno vlogo delovnega človeka, če se bodo z organizirano akcijo uprle birokratsko-tehnokratskim, nacionalističnim in drugim protisamoupravnim pojavom v svojem okolju.

LOJZE CAPUDER, POSLOVNO ZDRUŽENJE GIPOSS

Naši pogledi so danes, ko smo se zbrali na I. kongresu Sindikata gradbenih delavcev Slovenije, obrnjeni predvsem v prihodnost, ki nadaljnjemu razvoju naše socialistične družbe, v katerem imajo tudi gradbeni delavci pomembno vlogo. Vendar pa pri tem ne smemo pozabiti prehojene poti, dobrih in slabih izkušenj, rezultatov svojega dela pa tudi spodsrljajev, saj bomo le v tem primeru v prihodnje še uspešnejši.

Ko smo si v minulih letih v republiškem odboru prizadevali vplivati na razvoj slovenskega gradbeništva, smo vselej imeli pred očmi specifične razmere, ki opredeljujejo razvoj gradbeništva in položaj gradbenih delavcev. Morali smo upoštevati dejstvo, da je ta gospodarska dejavnost bolj kot katerakoli druga odvisna od investicijske politike in porabe. Upoštevati smo morali specifične delovne in življenjske razmere gradbenih delavcev, saj se le-ti za razliko od večine dru-

gih neprestano gibljejo za svojimi delovnimi mesti. Morali smo upoštevati kadrovske strukture,

ki jo označuje veliko število ne-kvalificiranih in polkvalificiranih delavcev, nato veliko fluktuacij, ki jo povzročajo težke življenjske in delovne razmere, narodnostni sestav zaposlenih, saj je pretežna večina gradbenih delavcev v Sloveniji iz drugih republik. Morali smo upoštevati notranje in zunanje vplive na organizacijo gradbeništva, na katere so pogosto odločilno vplivali lokalistični interesi, ciklična gospodarska gibanja, neurejeno tržišče, kar je vse povzročilo veliko razdrobljenost gradbeništva. Upoštevati smo morali razmerno nizke osebne dohodke gradbenih delavcev, saj so bili na dnu lestvice tako gospodarskih kot negospodarskih dejavnosti. Ob vsem tem pa je bilo treba upoštevati še dejstvo, da tudi v delavskem razredu obstajajo nasprotja in protislovja, ki se odražajo v nasprotujočih si interesih med dejavnostmi, delovnimi organizacijami in drugimi družbenimi subjekti.

Zaradi vsega tega smo svojo akcijo usmerjali v stalno izboljševanje materialnega in družbenega položaja gradbenih delavcev ter v oblikovanje samoupravnih odnosov po poti sporazumevanja, kar še posebej velja za pridobivanje in delitev dohodka. Pri vsem tem smo vselej posvečali posebno pozornost višji

stopnji realizacije, produktivnosti dela, združevanja in sodelovanja ter se zavzemali za hitrejšo selekcijo dobrih in slabih. Zato tudi nismo preprečevali likvidacije slabih podjetij, polno pa smo se angažirali, da so vsi delavci iz takih podjetij takoj dobili novo zaposlitev. Naš republiški odbor je nudil delovnim organizacijam veliko pomoč pri uveljavljanju samoupravnih odnosov, samoupravne zakonodaje. Lotevali pa smo se tudi povsem konkretnih akcij za izboljšanje življenjskih in delovnih razmer gradbenih delavcev. Lotili smo se samoupravnega sporazumevanja o nekaterih sila pomembnih ekonomskih in družbenopolitičnih vprašanjih.

Že leta 1965 smo sprejeli minimalne standarde za gradnjo in organizacijo stanovanjskih domov in naselij za naše delavce. Na tej podlagi se je kasneje oblikoval samoupravni sporazum, na teh temeljih pa jugoslovanski družbeni dogovor. Po uveljavitvi zakona o ugotavljanju in delitvi dohodka v delovnih organizacijah smo se lotili samoupravnega sporazumevanja o vprašanjih, ki zadevajo dohodek in osebne dohodke v gradbenih podjetjih in v delovnih organizacijah industrije opečnih izdelkov. Po poldrugem letu prizadevanj smo sprejeli in podpisali:

- samoupravni sporazum o postopkih za samoupravno dogovarjanje o načelih za uresničevanje samoupravnih dogovorov v gradbeništvu in industriji gradbenega materiala;
- sporazum o najnižjih obračunskih osnovah za delitev osebnih dohodkov in o vrednotenju dela v kalkulacijah;
- sporazum o osnovnih kriterijih za delitev dohodka v delovnih organizacijah gradbeništva;
- sporazum o minimalnih standardih pri urejanju stanovanjskih domov, provizorijev in delavskih naselij za gradbene delavce;
- sporazum o zaposlovanju in izobraževanju gradbenih delavcev.

Ugotoviti moramo, da so bili sprejeti samoupravni sporazumi v gradbeništvu Slovenije velika spodbuda za samoupravno dogovarjanje v gradbeništvu drugih republik. Vse to je tudi vplivalo na vsebino novega sporazuma, ki je bil pred nedavnim verificiran na podlagi republiškega zakona in družbenega dogovora. In če so pri tej zadnji fazi sporazumevanja nastale težave, če ugotavljamo pomanjkljivosti v sporazumu, potem je to zavoljo tega, ker smo morali načela, ki smo jih sprejeli v prejšnjih sporazumih po resnično samoupravni poti, vgraditi v nov sporazum, do katerega je prišlo na podlagi zakona in družbenega dogovora, ki pa nujno vsebujeta nekatere etatiistične momente.

In ko govorimo o nadaljnjem razvoju slovenskega gradbeništva, moramo upoštevati dejstvo, da naš sporazum o osnovah in merilih za delitev dohodka in osebnih dohodkov ni popoln in da bo potrebno še dolgotrajno sistematično strokovno delo, da bi lahko s konkretnimi predlogi in argumenti bistveno izboljšali njegovo vsebino. Tako je potrebno v prihodnje tudi zasnovati politično akcijo sindikata, saj tudi republiški odbor našega sindikata daje soglasje k sporazumu, s čimer torej prevzema nase soodgovornost za njegovo vsebino. Naša prizadevanja pa nikakor ne bi smela kreniti tja, kamor je zašla razprava, ki jo je v zadnjem času organiziral Biro gradbeništva Slovenije, saj bi to pomenilo razbijati enotnost akcije.

Poleg tega, da smo bili pobudniki in nosilci samoupravnega sporazumevanja, pa smo dosegli še mnoge druge uspehe. Še zdaleč pa nismo storili vsega, kar bi morali. Nismo uspeli, da bi bila naša organizacija v bazi dovolj vpliven dejavnik razvoja samoupravnih odnosov. Uposabljanju lastnih kadrov smo posvečali veliko premalo pozornosti, premalo smo se zavzemali za kulturni razvoj gradbenega delavca, premalo smo storili za združe-

vanje gradbenih delavcev in njihovih organizacij ter za bolj organizirano nastopanje na domačem in tujem trgu. Nismo se tudi dovolj učinkovito organizirali za nadaljnje poglobljanje samoupravnih odnosov po poti družbenega dogovarjanja in samoupravnega sporazumevanja. Skratka, še veliko je nalog ki jih bo moral opraviti sindikat gradbenih delavcev kot celota, posebno pa še novi republiški odbor.

MILAN BRECELJ, OPEKARNA LJUBEČNA:

Vseh 27 slovenskih opekarn bo letos izdelalo predvidoma 369 milijonov enot opeke ali za 7,3 % več opečnih izdelkov kot leto poprej. Kljub tolikšni proizvodnji pa moramo velike koli-

čine opeke tudi uvažati, pri čemer uvoz narašča iz leta v leto. Vzrok je predvsem v tem, da slovenske opekarne ne morejo zadovoljiti potreb, nadalje v tem, ker je uvoz povsem liberaliziran in slednjič v tem, ker so izvozniki iz sosednje Italije deležni posebnih ugodnosti pri izvozu. Ne bi pa smeli prezreti podatka, da v sosednji državi trenutno vlada kriza v gradbeništvu.

Po nekaterih podatkih bomo letos uvozili kakih 675 milijonov opečnih enot samo iz Italije. Italijanski kamioni to opeko vozijo

po vsej Sloveniji, v del Hrvaške in celo v Bosno. Za letošnji uvoz iz Italije bomo porabili 213,6 milijona din. Za primerjavo bi navedel podatek, da je lanska vrednost proizvodnje opečnih izdelkov v Sloveniji znašala 150 milijonov din, letos bo sicer nekaj višja, vendar se še vedno ne bo izenačila z vrednostjo izvoza.

Opekarji se ob vsem tem pogosto sprašujemo, kaj bi bilo treba storiti. To vprašanje je zelo pomembno, ne samo zaradi stalnega povečevanja uvoza, ki nam še bolj povečuje primanjkljaj v zunanji trgovini, ampak tudi zaradi razvoja domače industrije. Pri uvozu bi bilo treba najprej spremeniti režim uvoza, nesmiselno je namreč, da je uvoz opečnih izdelkov prost. Na drugi strani pa bi bilo umestno, če bi uvedli tudi dopolnilne davščine na uvozno vrednost opeke.

V Italiji so to vprašanje rešili tako, da imajo 12,5 % zaščitne carine. To pomeni, da je italijanski proizvajalec po eni strani lepo nagrajen za izvoz, obenem pa zaščiten pred uvozom. Pri tem našim konkurentom iz Italije daje država devize po uradnem tečaju, ki jih potrebujejo za morebitno modernizacijo, medtem ko moramo pri nas devize kupovati na prostem trgu, kjer so cene znatno višje od uradnega tečaja.

Na drugi strani pa modernizacija naših opekarn zavirajo carine in davščine, ki se za našo panogo gibljejo med 32 % in 34 %. Slovenski opekarji so že večkrat predlagali, naj bi se ti stroški zmanjšali vsaj za 10 % in naj bi se uvedli carinski kontingenti pri uvozu specifične opreme. Žal, je doslej ostalo samo pri besedah.

Če se pogoji in razmere, ki vladajo v Sloveniji in v Jugoslaviji glede kapitala, ki je na voljo tej panogi za razširjeno reprodukcijo, ne bodo spremenili, je iluzorno vsako pričakovanje, da bi se domača opekarska industrija razvijala hitreje, kot se je doslej. To pa pomeni, da bomo za uvoz potrebovali še več deviznih sredstev, če bo seveda tempo

gradenj tudi vnaprej tak, kot je zdaj, oziroma če se bo morda celo še povečeval.

Ob vsem tem pa se mi vsiljuje vprašanje, ali ne bi bilo bolje, če bi tistih 213,6 milijona dinarjev, ki jih bomo letos porabili za uvoz opeke iz Italije, porabili za modernizacijo naših opekarn. S tem denarjem bi po grobih ocenah lahko zgradili deset novih opekarn s skupno zmogljivostjo 300 milijonov opečnih enot na leto. Razen tega pa bi kruh v domovini zagotovili vsaj še 500 delavcem!

Poudaril bi še, da pomanjkanje sredstev ni edina ali glavna ovira za hitrejši razvoj opekarn. Nič manj pomembno ni vprašanje kadrov; lahko trdim, da v zadnjih petnajstih letih ni bilo nobenega sestanka ali razgovora, na katerem bi obravnavali ta problem in nakazovali rešitve. Če pa so taki razgovori le bili, so bili – žal – brezuspešni.

Čeprav je v Sloveniji 27 opekarn, ki skupaj zaposlujejo več kot 3000 delavcev, se nihče ne ukvarja z izobraževanjem kadrov za našo zvrst industrije. V Srbiji in na Hrvaškem pa imajo kar po dve taki šoli (Sremski Karlovci in Kikinda, oziroma Zagreb in Bedekovščine). Čeprav se je na teh šolah izobraževalo tudi nekaj Slovencev, problema kadrov s tem še zdaleč nismo rešili. Opekarnarje pa se na sploh, zaradi oddaljenosti, velikih stroškov in podobnih vzrokov težko odločajo, da bi svoje ljudi pošiljale v te šole. Žalostno je, da v naših opekarnah lahko na prste preštejemo inženirje in druge strokovnjake z visokošolsko izobrazbo. Še slabše pa je s kvalifikacijsko strukturo. Menim, da niti najmanj ne karikiram, če povem, da so v časih faraonov več vedeli o opekarstvu, kot pa dandanes vedo v prenekateri naši opekarni.

Povedati pa velja, da so podatki še poraznejši, če ne upoštevamo interno priznanih kvalifikacij. To ne preseneča, če še enkrat ponovim, da nimamo nikogar, ki bi skrbel za izobraževa-

nje. Kaj nam potem pomenijo sredstva za izobraževanje? Marsikdaj ne vemo, kam bi z njimi, pa čeprav hkrati govorimo, da potrebujemo veliko strokovnjakov. Če koga pošljemo na tečaj tujega jezika, s tem, žal, nismo še ničesar storili za razvoj opekarstva. Jasno pa je, da se bomo tem lažje odločali za nove tehnologije, nove stroje in nove izdelke, kolikor več bomo imeli strokovno usposobljenih kadrov.

Tretji problem, ki ga moramo reševati, če hočemo z bolj smelnimi koraki stopiti v prihodnost, je medsebojno povezovanje in strokovno sodelovanje med slovenskimi opekarnami. Če to ne bi bilo mogoče v mejah celotne Slovenije, bi morale priti do tesnejšega sodelovanja vsaj po regijah. Ob tem mislim na izmenjavo medsebojnih izkušenj in na dogovore o specializaciji. V sedanjih razmerah slovenske opekarnarje delajo vse, obenem pa vsega premalo. Preveč je zaplotniške politike. Prepričan sem, da je s slovenskimi opekarnami prav tako, kot s tistim kmetom, ki je na vprašanje, česa si najbolj želi, odgovoril, da si najbolj želi, če bi sosedu poginila koza...

Žal ni tako samo v opekarstvu, temveč tudi v gradbeništvu in v celotnem gospodarstvu. Gre torej za stvari, mimo katerih naš sindikat nikakor ne more!

LJUBO MAJERIC, SOP SEŽANA:

Nekaj več bi povedal o 12. in o 24. členu našega samoupravnega sporazuma, ki sta mnogim podjetjem povzročila precejšnje težave zaradi tega, ker so osnutek sporazuma, zlasti pa omenjenih dveh členov preveč površno in na hitro prebrali.

Na kratko rečeno, ta dva člena pomenita, da se kalkulativen osebni dohodek štejejo kot startne osnove osebnega dohodka. Pri uresničevanju sporazuma pa se je izkazalo, da marsikatero

podjetje tega ni zmožno narediti. Zdaj že vemo, kako so se marsikod izvlekli iz zagate: odločili so se za nekakšne poprečne osebne dohodek pri določanju individualnih osebnih dohodkov, na ta način prilagojenih osnovam kalkulativnih osebnih dohodkov.

Praktična posledica tako ponostavljene „rešitve“ je, da imajo od 1. oktobra dalje, odkar naš sporazum velja, nekvalificirani delavci v mnogih podjetjih določeno startno osnovo pod 800 din mesečno, medtem ko so administrativnim in tehničnim, torej tako imenovanim neproizvodnim delavcem, določili osnovo osebnega dohodka nad višino kalkulativnega osebnega dohodka da pač kdo ne bi po novem prejel manj, kot je dobival prej, preden je bil naš sporazum verificiran.

Vse to torej pomeni, da se v mnogih podjetjih, zlasti pa v sindikatu v teh podjetjih niso poglobili v osnutek sporazuma, kajti sicer zdaj, ko sporazum velja, ne bi bili presenečeni. Je pa tudi izkušnja več, da se nekaj podobnega ne bi smelo primeriti jutri, ko bomo ta naš sporazum dopolnjevali in spreminjali.

ALOJZ PEČAN, GP TEHNIKA, LJUBLJANA:

Rad bi spregovoril o potrebi po namestitvi profesionalnih sindikalnih delavcev vsaj v večjih delovnih organizacijah.

O tem smo na prvi konferenci sindikata gradbenih delavcev Ljubljana razmišljali in sklenili takole:

„Težišče sindikalnega delovanja je slej ko prej v delovni organizaciji. Praksa kaže, da je sindikalna organizacija uspešna v tolikšni meri, v kolikor jo vodi sposobno vodstvo, največkrat predsednik. Z velikostjo kolektiva se povečujeta obseg in zaht-

tevnost dela v sindikatu. Sindikalna organizacija je lahko uspešna v večjem kolektivu, denimo z 2000 člani, če so člani njenega vodstva oziroma predsednik bodisi bistveno razbremenjeni na delovnem mestu, ki ga

formalno zasedajo, bodisi da delajo profesionalno, to je, da zasedajo sistemizirano delovno mesto sindikalnega delavca.“

Ne glede na stopnjo učinkovitosti sindikatov na Zahodu in na Vzhodu ugotavljamo, da imajo tako prvi kot drugi precej več profesionalnih sindikalnih delavcev v podjetjih, kot pa jih imamo pri nas. Mi smo v deprofesionalizacijski inhti skrčili število plačanih sindikalnih delavcev na najmanjši obseg.

Z novimi nalogami, ki se postavljajo pred sindikalno organizacijo, mislim zlasti na izvajanje podpisanih samoupravnih sporazumov in družbenih dogovorov, se bo obseg dela sindikalne organizacije nedvomno še povečal. Povečala se bo tudi odgovornost sindikalnih delavcev. Zato menim, da je zaključek, ki ga je sprejela mestna organizacija gradbenih delavcev Ljubljane na svoji nedavni konferenci, povsem upravičen in predlagam, da bi ga upoštevali tudi v sklepih našega kongresa.

BRANKO LESKOVAR, SGP STAVBAR, MARI- BOR:

Menim, da smo v precejšnji meri tudi sami krivi, če nam naš sporazum v praksi povzroča nekatere težave, ko skušamo njegova določila uveljavljati v samoupravnih aktih, pri tem pa odkrivamo nekatere pomanjkljivosti. Povsem se strinjam z oceno, ki jo je podal plenum Biroja gradbeništva Slovenije letos v Lipici, da smo se namreč v času pripravljavanja sporazuma premalo poglobili v to problematiko. Če pa bi se, sem prepričan, da bi bilo tudi pomanjkljivosti v sporazumu neprimerno manj.

Osebnostno menim, da smo se tako sestavljalci kot tudi mi v praksi veliko premalo poglobljeno lotili tistih določb sporazuma, ki govorijo o delitvi dohodka, o poprečnem čistem dohodku, o poprečno vloženi sredstvih, o stimulaciji na podlagi dosežene stopnje rentabilnosti itd.

Res je sicer, da 49. člen samoupravnega sporazuma obravnava nekatera posebna določila za posamezne panoge in pri tem ločuje gradbeno operativno, montažo, industrijo gradbenega materiala itd. Toda že tisti, ki vsaj bežno pozna razmere v gradbeni operativi, ve, da je velika razlika med poprečno vloženi sredstvi v podjetjih za nizko gradnjo ali pa v podjetjih, ki se pretežno ukvarjajo s proizvodnjo in prodajo stanovanj.

Mislim, da se je že in da se še bo v bližnji prihodnosti pokazala potreba, da sporazum tudi dejansko upošteva v svojih merilih pogoje poslovanja posamezne dejavnosti, kot so to proklamirali njegovi sestavljalci v obrazložitvi sporazuma.

Nejasnosti in nasprotna mnenja so še danes glede 13. člena sporazuma, po katerem se delovne organizacije zavezujejo vrednotiti delovna mesta določenih strokovnosti najmanj v višini kalkulativnih osebnih dohodkov.

Nasprotna stališča namreč trdijo, naj bi bilo v avtentični razlagi povedano, da se bodo delovne organizacije za to zavzemale, ne pa da so to dolžne storiti. To pa je seveda nekaj bistveno drugega in mislim, da bi morali razčistiti, kaj je pri tem res in kaj ni.

Sporazum industrije gradbenega materiala je to na jasen in nedvoumen način storil že v samem besedilu, ki pa se razlikuje od našega.

Značilen je tudi primer definiranja terenskega dodatka, ki se že v samem besedilu razlikuje od družbenega dogovora. Vendar o tem raje ne bi načeljal razprave, ker menim, da bi lahko nam samim škodovala.

Zaradi takih in podobnih pomanjkljivosti samoupravnega sporazuma so zato razumljiva hotenja delovnih organizacij, da bi čimprej prišlo do takega sporazuma, v katerem bodo odstranjene te in podobne pomanjkljivosti. Toda pri teh hotenjih moramo biti pozorni, kajti menim, da so se med njimi že in se še bodo pojavile tudi težnje, ki bodo bolj usmerjene k iskanju stranskih poti, kot pa k iskanju boljših in ustrežnejših rešitev. Ne smemo namreč pozabiti, da je družba železa z družbenim dogovarjanjem in samoupravnim sporazumevanjem usmerjati delitev dohodka – in torej ne samo delitev osebnih dohodkov!

Prav tako je vprašanje, ali je za odpravo takih in drugačnih pomanjkljivosti v sporazumu potrebno, da bi posamezne gradbene dejavnosti imele vsaka svoj sporazum. Zato sem bil rahlo presenečen nad vsebino dopisa Biroja gradbeništva Slovenije z dne 13. 11. 1971. leta, iz katerega delno citiram:

„Na sestanku direktorjev večjih gradbenih podjetij 10. novembra letos v restavraciji Kanu ob Zbiljskem jezeru je bilo sklenjeno, da se imenuje komisija za izdelavo novega samoupravnega sporazuma o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v organizacijah gradbene operative. Komisija naj bi bila sestavljena iz predstavnikov gradbenih podjetij.“

Ne bom več citiral, pač pa bom povedal, da ob prebiranju 8. številke „Obvestil“ Biroja za gradbeništvo, ki na 49. strani poroča o tem sestanku, nisem mogel zaslediti tako jasnega stališča in opore za vsebino, kot je navedena v citiranem dopisu. Na strani 49 „Obvestila“ namreč govore samo o pripravi morebitnih sprememb sporazuma . . .

Ta primer sem navedel samo v ponazoritev naših prizadevanj, ker menim, da moramo biti v takih zadevah jasni in natančni, če že želimo in pričakujemo, da bi bil tudi naš gradbeni sporazum jasen in natančen. Zato menim, da bi morali z ene strani odločno zavrniti vse poskuse, da bi v sporazumevanju zašli na stranpota — ne glede na to, od kod prihaja taka pobuda in v kakšni obliki se pojavlja. Po drugi strani pa moramo storiti dobesedno prav vse, da bi v sedanjih sporazumih vnesli vse tisto, o čemer menimo, da je prav in potrebno; to moramo storiti, preden bi se odločili iskati rešitev v več sporazumih.

RADO SIVKA, VEGRAD VELENJE:

Reči moram, da smo s samoupravnim sporazumevanjem napravili velik korak naprej in da je

to tista pot, po kateri bomo morali nadaljevati. Vendar s tem, kar smo dosegli doslej, ne moremo biti zadovoljni. Zato bi spregovoril o kritičnih pripombah, ki so se nam porajale v podjetjih v času priprav na sklenitev sporazumov in potem tudi pri konkretizaciji posameznih določb našega sporazuma.

Ko smo na začetku leta začeli z akcijo samoupravnega sporazumevanja, so le redki predstavniki delovnih organizacij vedeli, o čem naj bi pravzaprav razpravljali ter o čem naj bi odločali kot pooblaščenici svojih podjetij.

Posebna strokovna komisija je izdelala osnutek, ki so ga delavski sveti v podjetjih proučili in

rekel bi na silo ter pod pretjno tudi sprejeli. Slišati je bilo nekako takole: „Pripomb ne dajate, kajti če se z enim samim določilom ne strinjate, to pomeni, da se s celotnim sporazumom ne strinjate. Če pa ne bo samoupravnega sporazuma, boste imeli osebne dohodke še naprej zamrznjene . . .“

Resnici na ljubo so nas zamrznjeni osebni dohodki v delovnih organizacijah najbolj tiščali in smo kljub temu, da nam marsikaj ni bilo po volji, sporazum le podpisali.

Nato je bil naš samoupravni sporazum predložen sindikatu in kasneje še verifikacijski komisiji. Preden je bil sporazum verificiran, so se dodajala in spreminjala različna določila, o katerih pa

delavski sveti naših podjetij niso razpravljali. S tem mislim tudi na omejitve faktorja stimulacije na 25 %, kar se je zgodilo, še danes ne vem na čigavo zahtevo, že po podpisu sporazuma.

Ne samo to, da delavski sveti v podjetjih take omejitve niso sprejeli, obravnavali in analizirali, temveč je tako določilo v nasprotju z načelom plačila po delu in z načelom samouprave in samoupravnega sporazumevanja. Takoj se namreč zastavlja vprašanje, s kom se pravzaprav pogajamo in sporazumevamo; če bi bila to zahteva oblasti, bi morali sprejeti zakon, če pa gre za zahtevo sindikata, mora tako zahtevo sindikat najprej posredovati delovnim organizacijam in njihovim delavskim svetom, da bi jo le-ti proučili in napravili ustrezne analize, potem bi pa morali sestiti za skupno mizo, na eni strani predstavniki sindikata, na drugi pa predstavniki delavskih svetov podjetij. Na osnovi argumentov bi potem izkresali najboljše rešitve. V našem primeru to ni bilo storjeno in zato ta postopek tudi kritiziram.

Druga zahteva, ki jo je sindikat prepoznal postavil, je vrednotenje nadurnega dela s 150 %. Ko smo v podjetjih, na občinskih in medobčinskih odborih sindikata izvedeli za tako zahtevo, smo se spraševali, kdo jo je postavil, zakaj jo je postavil v prav takšni višini in zakaj je s tako zahtevo prišel na dan šele v trenutku, ko je bil samoupravni sporazum že predložen verifikacijski komisiji.

Ko smo poklicali odgovorne tovariše iz republiškega odbora, so nam pojasnili, da gre za zahtevo slovenskih sindikatov, od katere le-ti ne bodo odstopili. Na vprašanje, čemu služi taka odločitev, pa smo dobili odgovor, da tudi po tej poti želimo odpreti več prostih delovnih mest za naše zdolce. Ko smo zadevo proučili, smo ugotovili, da je skoraj nemogoča, za Slovenijo pa prav gotovo absurdna. Ne toliko zaradi tega, ker bi morali naduro plačati s 150 %,

ampak zato, ker že omenjeni limit 25 % na kalkulativne osebne dohodke sploh preprečuje odpravljanje nadur. Zdaj si zamislite, kakšne so posledice tega!

V Sloveniji je samo kakih 30 % „domačih“ gradbenih delavcev, drugi so iz drugih republik. Zasluzek slednjih delavcev znaša v rednem delovnem času in po samoupravnem sporazumu približno 1300 din mesečno. Če upoštevam še kakih 200 din trenskega dodatka, bi torej delavec na mesec dobil približno 1500 dinarjev. Za hrano, stanovanje in drobne stroške, enkrat na mesec tudi za pot domov, bi ta delavec porabil približno 800 dinarjev. Za preživljanje družine pa torej ostane kakih 700 dinarjev.

Vprašam vas, kateri izmed teh 30.000 delavcev v slovenskem gradbeništvu bi se strinjal s tem, da bi zaslužil 1500 dinarjev na mesec in nato celo popoldne spal v samskem domu ali pa se sprehajal po mestu?

Anketa med temi delavci je razkrila, da hočejo v sezoni delati najmanj po 9 do 10 ur na dan, s tem da so pozimi vsaj mesec dni pri svoji družini. Če jim tega ne bomo omogočili, bodo ti delavci popoldne šušmarili. Če pa za to ne bodo imeli priložnosti, bodo prej ali slej pustili tako delo in odšli naprej. Njihova naloga je namreč, da prekskrbijo kruh tudi svojim družinskim članom.

Če bo dejansko prišlo do uresničitve teh zahtev v samoupravnem sporazumu, bomo zanesljivo imeli veliko prostih delovnih mest, vendar pa ne zaradi tega, ker bodo delavci v gradbeništvu delali po 7 ur na dan, temveč zato, ker bodo vsi odšli drugam ali pa v druge panoge gospodarstva.

S tako zahtevo je torej sindikat po moji osebni oceni napravil medvedjo uslugo svojim članom — delavcem. Če pa se motim, naj me kdo popravi!

RAJKO ZUPANČIČ, GIP GRADIS, LJUBLJANA

Program dela sindikata gradbenih delavcev Slovenije že več let razvija prakso skupnega dela z gradbenimi podjetji pri izpopolnjevanju interne zakonodaje

— pač glede na to, kakšne potrebe nastopajo zaradi vzrokov, ki nastajajo v zvezi z izpopolnitvami našega družbeno-ekonomskega in samoupravnega sistema.

Ne morem trditi, da bi ob tem težili predvsem k boljši informiranosti kolektivov, skušali pa smo najti najbolj ustrezne rešitve oziroma načine razreševanja posameznih vprašanj, čemur bi se potem podjetja prilagajala, ko bi se odločala o notranjih organizacijskih vprašanjih. To je bilo še zlasti pomembno pri oblikovanju statutarnih določil o samoupravljanju in se je najbolj očitno pokazalo pri uveljavljanju XV. ustavnega dopolnila.

S to spremembo ustave so med drugim odpadla vsa dotodanja podrobna določila o organizaciji upravljanja v delovni organizaciji, njenih organih upravljanja, o načinu volitev in drugem. Sprememba je bila prav gotovo nujna zaradi razvoja našega tržnega gospodarstva na načelih samoupravljanja in na temelju družbene lastnine, terjala pa je od slehernega kolektiva, da svojo notranjo organizacijo kar najbolj smotno prilagodi sistemu samoupravljanja. Naloga je bila zahtevna in ugotovimo lahko, da je

bila uspešno opravljena s pomočjo organiziranih skupnih sestankov, kjer so se ob posameznih primerih izkristalizirala mnenja in strokovne utemeljitve ter tako izoblikovala enotna stališča o posameznih organizacijskih vprašanjih. Tako se je lahko teorija uporabila tudi v praksi. Na tej podlagi smo kasneje v podjetjih prav gotovo lažje zagovarjali tista stališča in organizacijo samoupravnega mehanizma, ki naj bi ob najbolj smotni ureditvi zagotovila tudi osnovne pogoje, ki se zahtevajo pri izvajanju poslovne politike v razmerah tržnega gospodarstva.

Prav takšna, morda še težja naloga je pred nami zdaj, ko notranjo organizacijo prilagajamo XXI. in XXII. dopolnilu zveze ustave. Gre namreč za snovanje temeljnih organizacij združenega dela v sestavu delovne organizacije.

Namen ustavnih sprememb in dopolnitev prav gotovo ni v tem, da bi razbijali podjetja na dele, ki ne bi bili zmožni izpolnjevati osnovnih zahtev ekonomike podjetja. Z ustavnimi dopolnili so namreč določeni tudi pogoji, ki morajo biti izpolnjeni, da lahko del delovne organizacije postane temeljna organizacija združenega dela. S tem, da del podjetja pridobi status temeljne organizacije združenega dela, pa se zanj spremeni položaj glede samoupravnih pravic, delitve dohodka in nastopanja na trgu. Zlasti nam mora biti jasno, da z organiziranjem temeljnih organizacij združenega dela v sestavu delovne organizacije ne smemo omejevati pravic delovnih ljudi v drugih delih podjetja niti interesov in pravic te organizacije kot celote, ki izhajajo iz medsebojne odvisnosti pri delu ali iz skupnega dela z združenimi sredstvi.

Prav tako tudi ni mogoče enostransko spreminjati medsebojnih obveznosti. Upoštevati moramo, da dohodek, ki ga ustvarjajo delavci v katerikoli obliki združenega dela in z združevanjem sredstev, v celoti pripada temeljni organizaciji združenega

dela. To je tisto osnovno, k čemur teži ustava in za kar si prizadeva tudi sindikat, ko se bori za uveljavitev načela, da mora biti slehernemu delavcu zagotovljena taka udeležba pri dohodku, ki ustreza njegovemu prispevku.

Kaj hitro pa bi se ob vsem tem lahko zgodilo, da bi z napačnim pristopom in z nestrokovno obdelanimi problemi pri urejevanju notranje organizacije zanemarili pomembne sestavine, ki vplivajo na obstoj in nadaljnji razvoj podjetja.

Mislím, da ni treba poudarjati, da samo materialna osnova podjetja utruje njegov položaj in daje možnosti za njegov napredek. Seveda ne smemo pozabiti na ljudi, ki so ob tem najbolj pomemben dejavnik. Tem delovnim ljudem je mogoče zagotoviti ustrezen standard le ob dobri materialni podlagi. In če se zavedamo tega, bomo verjetno tudi laže razumeli, v kaj naj bo usmerjena skrb, ko bomo oblikovali notranje odnose in prilagajali svojo organizacijo ustavnim določilom ter zagotavljali osnovne pravice, ki jih ima sleherni član delovne skupnosti v sistemu samoupravljanja. Ravnanje subjektov v gospodarstvu je vedno racionalno in je treba vzroke za neuspeh skoraj vedno iskati drugje – tudi v organizacijskem sistemu, ki ga uvajamo pri našem poslovanju. S tem želim poudariti pomembnost medsebojnega razčiščevanja pogledov pri posameznih organizacijskih vprašanjih, ki so v slehernem podjetju drugačni, pač glede na različne pogoje ter vplive, ki jim je podjetje izpostavljeno. Želimo namreč, da bi dosegli stalno rast in ekonomski razvoj naših podjetij in s tem tudi družbe kot celote.

Če bomo kratili osnovne pravice pri upravljanju, do katerih je upravičen vsak član delovne skupnosti, in če po drugi strani ne bomo zagotovili odgovornosti za odločitve, sprejete na samoupravni podlagi, ne bomo mogli doseči zadovoljivih rezultatov. To še posebej velja v primeru, če ne bi smotrno izpeljali notranje

organizacije in če bi uvedli neustrezne sisteme notranje delitve dohodka ter odnose med temeljnimi organizacijami združenega dela. V tem primeru bi zanesljivo zmagale težnje posameznikov, da bi z delitvijo dohodka zadovoljili predvsem lastne koristi, skrb za razširjeno reprodukcijo in za razvoj podjetja pa bi zanemarili. Takšna politika in gledanje posameznikov močno vpliva tudi na druge člane kolektivov. Zavedati pa se tudi moramo, da bo treba vložiti še veliko naporov, da bi spremenili miselnost in zavest pri izpolnjevanju pravic in dolžnosti upravljanja.

VITKO ROŠ, POSLOVNO ZDRUŽENJE GIPOSS, LJUBLJANA:

Samoupravni sporazum je podpisalo 65 gradbenih podjetij v Sloveniji. Tolikšno število podjetij pa je mnogo preveč za gospodarsko dejavnost, kakršna je naša. To razdrobljenost pa občutijo predvsem gradbeni delavci, saj njihova podjetja v boju za obstoj pogosto prevzemajo gradbena dela pod ceno in na ravaš standarda delavcev, na ravaš tehničnih in varstvenih ukrepov itd. In zdaj razmišljamo o bodoči organizaciji slovenskega gradbeništva, ne moremo mimo tega, saj v procesu združevanja, ki je že zdavnaj zajel ves napredni svet, močno zaostajamo. Zaostajamo ne le za razvojem velikih gospodarskih organizacij v državi, ki neposredno obkrožajo našo domovino, zaostajamo tudi za razvojem združevanja in koncentracije delovnih organizacij in njihovih sredstev v industriji, kmetijstvu, trgovini in v drugih gospodarskih dejavnostih; občutno pa zaostajamo tudi za procesom združevanja gradbeništva v drugih jugoslovanskih republikah.

V jugoslovanski industriji je proces združevanja in koncentracije že dlje opazen. Toda predno smo spoznali, da vladajo tudi v procesu integracije določene za-

konitosti, smo storili veliko napak, res pa je, da smo si pridobili tudi veliko izkušenj. Na podlagi tako pridobljenih izkušenj so se slednjič razvila velika industrijska podjetja, denimo INA, Iskra, nekateri tekstilni kombinati, podjetja kovinske in lesno-

predelovalne industrije, združene železarne itd.

V gradbeništvu pa poteka proces združevanja veliko počasneje. In kot rečeno, ta proces integracije je znatno hitrejši v drugih republikah. V Makedoniji je, na primer, vsa gradbena operativna skoncentrirana v glavnem v štirih gradbenih podjetjih, v Črni gori v enem, medtem ko se je v Srbiji poleg Rada razvilo še nekaj velikih gradbenih podjetij, nastalo je poslovno združenje IMPROS, ki obvladuje pretežni del stanovanjskega tržišča v Beogradu. V Bosni in Hercegovini je vsa gradbena operativna skoncentrirana v petih ali šestih gradbenih podjetjih. Le na Hrvaškem je proces nekoliko počasnejši. Tako ni čudno, da je bilo še leta 1950 gradbeno podjetje Gradis drugo največje tovrstno podjetje v državi, danes pa je že na 10. mestu.

Teh podatkov ne navajam zato, da bi vnovič samo ugotavljali razdrobljenost slovenskega gradbeništva in neperspektivnost takšne razdrobljenosti, temveč sem to storil zavoľo tega, da bi tudi na ta način opozoril na objektivno nujnost združevanja,

sodelovanja in sporazumevanja pri organizaciji proizvodnje in obvladovanja trga. Če se v slovenskem gradbeništvu do tega spoznanja ne bomo kaj kmalu dokopali, potem bomo kmalu igrali podrejeno vlogo ne samo v jugoslovanskem gradbeništvu, temveč tudi v slovenskem gospodarstvu. O tem nas lahko prepriča dejstvo, da so na gradbišču naše avtomobilske ceste kar tri močna gradbena podjetja iz drugih republik, da gradi v Kranjski gori nov hotel beograjsko podjetje KONGRAP, da ne govorim še o vseh drugih primerih.

Pri združevanju pa gre še za mnogo več kot to, o čemer sem doslej govoril; v samoupravni družbi, v kakršno se razvija naša, je nova vsebina in kvaliteta združevanja temeljni pogoj za razmah znanstveno tehnološke revolucije, za premagovanje prepada med umskim in fizičnim delom ter za popolno uveljavitev samoupravljalcev tako v proizvodnji kot v družbenem življenju nasploh. To pomeni, da moramo pri nadaljnjem snovanju različnih oblik združevanja dosledno upoštevati avtonomijo delovnih kolektivov ter integracijske procese usmerjati v takšne oblike združevanja, ki bodo omogočale, da se bodo samoupravljalci v delovnih organizacijah na podlagi argumentov svobodno odločali o vseh njihovih ožjih in širših interesih, ne da bi se pri tem posluževali različnih birokratskih pritiskov ali kakršnekoli druge oblike prisile. Upoštevati je namreč treba, da optimalnih rezultatov ni mogoče pričakovati od vsiljene integracije. Vdilo v tem procesu nam zato mora biti predvsem socialni in ekonomski interes delovnih organizacij, ki se združujejo, pri čemer mora sleherni proizvajalec jasno videti tudi svojo lastno perspektivo. Osnovni cilji pri iskanju novih organizacijskih oblik, to je pri združevanju, so potemtakem:

- večji dohodek in akumulacija organizacij v sestavu združenega podjetja;

- trajen in hitrejši razvoj posameznih podjetij iz združenega dela kot celote;

- trajna zaposlenost delavcev in povečevanje števila zaposlenih.

STANE UHAN, GIP GRADIS, LJUBLJANA:

Pred nedavnim smo imeli v Ljubljani prvo konferenco sindikata gradbenih delavcev, kasneje pa tudi plenum mestnega odbora, na katerem smo izoblikovali nekatera stališča oziroma

sklepe o našem delu v prihodnje, zlasti pa v letu 1972. Na prvo mesto smo pri tem uvrstili probleme standarda gradbenih delavcev, vse drugo, čeprav prav tako pomembno, pa smo postavili na drugo mesto v naših prizadevanjih. To smo storili zavoljo tega, ker sodimo, da mora naša organizacija v prihodnje zagotoviti delavcem predvsem tisto, kar le-ti od nje pričakujejo.

Dovolite mi, da nekatere od teh nalog posredujem tudi našemu kongresu.

Gradbeni delavec ne preživi v delovnem kolektivu samo svojega delovnega časa, marveč največkrat tudi znaten del svojega počitka. Zavoljo tega sta njegov življenjski standard pa tudi stopnja njegove delovne sposobnosti zelo odvisna od delovnih in življenjskih razmer v podjetju. V sindikatu gradbenih delavcev smo zato tudi sprejeli dogovor o

minimalnih standardih življenjskih in delovnih razmer gradbenih delavcev, ki nalaga podjetjem, da zagotove svojim delavcem določeno raven standarda tako glede bivanja, prehrane kot zdravstvenega varstva. Vse sindikalne organizacije so zato dolžne v svojem podjetju zahtevati od samoupravnih organov in vodstev, da določila tega dogovora v celoti uresničijo. To pomeni, da morajo biti takoj uresničene vse zahteve iz dogovora, razen seveda tistih, za katere je določen petletni rok in za katere je treba v programih razvoja zagotoviti zadoštna sredstva. Mestni odbor sindikata gradbenih delavcev Ljubljane pa bo podpiral težnje manjših in srednjih delovnih organizacij, da združijo sredstva in zgradijo domove hotelskega tipa, pomagal pa bo tudi pri akciji, da bi zagotovili primerne lokacije za gradnjo delavskih domov v Ljubljani.

S pomočjo analize, ki jo je pripravil naš mestni odbor o življenjskih in delovnih razmerah gradbenih delavcev ter na podlagi zahtev dogovora o minimalnih sredstvih, morajo osnovne organizacije sindikata zagotoviti, kako je v njihovih kolektivih urejeno vprašanje prehrane delavcev. Skupno z pristojnimi samoupravnimi organi morajo predvideti ukrepe, kako prehrano še izboljšati. Še posebej pa je treba proučiti možnosti za boljše organiziranost prehrane gradbenih delavcev v Ljubljani, pri čemer velja proučiti možnost obratovanja ene ali več menz, ki bi zagotovile ustrezno kvaliteto, ceno in prevoz hrane. Ugotavljamo, da družbeni dogovor ni dovolj upošteval razmer v gradbeništvu, ko je določil kot najvišji mesečni regres za prehrano znesek 50 dinarjev. S tem denarjem gradbena podjetja ne morejo zagotoviti niti topllega obroka, kot so ga dolžni nuditi delavcem po določenih zveznega družbenega dogovora o minimalnih standardih življenjskih in delovnih razmer gradbenih delavcev. Zato moramo v letu 1972. zahtevati,

da se to določilo dogovora spremeni v skladu z razmerami, ki vladajo v gradbeništvu.

Vedno znova ugotavljamo, da zavoljo premalo razvitega zdravstvenega varstva izostaja z dela velik odstotek delavcev. Zavoljo tega in zavoljo težavnih delovnih razmer se še vedno precej več delavcev upokoji invalidsko kot pa starostno. To znižuje standard delavcev, podjetjem pa poslovnih uspeh. Z izboljšanjem zdravstvenega stanja delavcev bi lahko bistveno znižali stroške podjetij, kar pa bi več kot opravičilo naše prizadevanje za organiziranje ustreznih zdravstvenih služb. Zato se bodo osnovne sindikalne organizacije v prihodnje zavzele za krepitev zdravstvene službe v podjetjih, posvetile bodo več pozornosti skrbi za zdravstveno ogrožene delavce in se zavzele za bolj organizirano zdravstveno službo izven podjetij. Predvsem bi kazalo proučiti možnost ustanovitve enotnega zdravstvenega dispanzerja. Pa tudi izračunavanje osnove za nadomestilo osebnega dohodka v primeru bolezni je nevzdržno, zato ga bo treba čimprej spremeniti. Kljub predpisom je varnost pri delu še vedno zelo pomanjkljiva, pri čemer je ena najpomembnejših slabosti še vedno premajhno poznavanje in izpolnjevanje varstvenih ukrepov.

Zavoljo tega bo mestni odbor z republiškim odborom in s pristojnimi strokovnimi institucijami proučil možnost za izdajo knjižice o varstvu pri delu za gradbene delavce. Po tej poti naj bi se zlasti novi delavci seznanili z najpomembnejšimi določili predpisov o varstvu pri delu.

Nadalje ugotavljamo, da uživajo rekreacijo v največjem obsegu umski delavci, torej višjih izobrazbenih skupin. Upošteva je dejstvo, da prevladuje pasivna oblika lastne rekreacije, tudi ugotavljamo, da večina delavcev ne more v zadovoljivem obsegu obnavljati svojih telesnih in duševnih sposobnosti. Sindikalne organizacije so zato dolžne skupaj z mestnim odborom našega

sindikata proučiti možnosti za uveljavitev kar najbolj učinkovitih oblik rekreacije tako med delovnim časom kot ob dnevnem, tedenskem in letnem odmoru. S sredstvi sindikata ter s sredstvi, namenjenimi po določilih samoupravnega sporazuma za rekreacijo, moramo zato omogočiti rekreacijo tudi delavcem, ki sicer ne bi zmogli teh stroškov.

IVAN URŠEJ, GP SLOVENJ GRADEC

Če začnem s problemi, ki zadevajo še vedno ne povsem razčiščene, vendar že potrjene samoupravne sporazume, potem mislim, da si moramo zastaviti vprašanje, ali smo s temi sporazumi resnično zadovoljili najnujnejše potrebe neposrednih proizvajalcev – fizičnih delavcev. Dejstvo namreč je, da življenjski stroški nenehno naraščajo, tako da osebni dohodki delavcev, zlasti tistih z večjimi družinami, ne pokrivajo več njihovega eksistenčnega mini-

muma. Še posebno pereče je to vprašanje tedaj, kadar je zaposlen en sam družinski član. Sodim tudi, da je problem nizkih osebnih dohodkov težko rešiti – predvsem zavoljo tega, ker o dohodkih vedno znova razpravljajo in največkrat odločajo tisti, ki pri tem niso prizadeti!

Zato mislim, da se bodo morali slovenski sindikati v prihodnje še bolj odločno zavzeti, da bi odpravili več kot očitne razlike v osebnih dohodkih med posameznimi kvalifikacijskimi strukturami, med posameznimi panogami gospodarstva in v gospodarstvu nasploh.

Slovenski sindikati so v minulem obdobju vložili veliko truda v samoupravno sporazumevanje saj so bili tudi osnovni pobudniki, da bi delitev dohodka in osebnih dohodkov usmerjali po poti sporazumevanja. Očitno je tudi, da smo tudi že dosegli nekatere odločilne premike, čeprav moram hkrati pristaviti, da smo naredili tudi nekaj napak. In po moji sodbi bomo morali v sporazumih še marsikaj popraviti, da nas le-ti ne bi privedli na stranpota, katerih sprva niti slutiti nismo. Sicer pa naj pojasnim zadevo s primerom:

Samoupravni sporazum v gradbeništvu govori v 25. členu, da je dovoljeno razmerje med najvišjim in najnižjim osebnim dohodkom na uro 7,5:1. Ta člen daje vsem sindikalnim delavcem misliti, da bodo zdaj strokovni in drugi vodstveni kadri pripravljani zvišati startne osnove že zato, ker se bodo s tem popravili tudi njihovi osebni dohodki. Tako na primer znaša to razmerje med najnižjim in najvišjim osebnim dohodkom, prevedeno v absolutne zneske 800 dinarjev : 6000 dinarjev. V prihodnjem letu naj bi bilo to razmerje 1000 : 7500 din, v naslednjem letu pa 1500 din : 11.250 dinarjev. Takšna konstantna razmerja pa bi nas v prihodnjem obdobju zanesljivo privedla samo še v večjo socialno diferenciacijo, s takšno politiko bi samo prilivali olja na žerjavico negotovanja neposrednih proizvajalcev. Zato sodim, da elementi za stimulacijo neposrednega proizvajalca niso dovolj realni v sedanjem sporazumu. Zato se bomo morali v sindikatih odločno zavzeti, da dvignemo življenjski standard delavcev v neposredni proizvodnji in to na račun tistega

sloja, ki na dokaj lahek način participira pri sadovih, ki so jih ustvarile roke težakov.

Naslednje, o čemer mislim, da bi morali brez zadrege spregovoriti, pa je, da smo naš samoupravni sporazum o delitvi dohodka in osebnih dohodkov sprejemali v ihti, da bi se čimprej znebili 11-odstotnega limita zviševanja osebnih dohodkov. V tej naglici se nam je mudilo celo tako zelo, da smo pristali tako rekoč na sleherni rešitev. Danes nam je seveda jasno, da je sporazum delo dveh ali treh večjih podjetij, saj jim določila tega sporazuma ustrezajo, vsi drugi pa stojimo ob strani in čakamo, kaj nas bo še prizadelo! Zame pa to ni samoupravno dogovarjanje!

ŠTEFAN KLENOVŠEK, GIP INGRAD, CELJE:

Kongres sindikata gradbenih delavcev Slovenije zaseda v času intenzivnega družbenopolitičnega dela, v času uresničevanja

našega samoupravnega sporazuma in v času stabilizacijskih ukrepov v gospodarstvu. In ko analiziramo minulo delo republiškega odbora Sindikata gradbenih delavcev Slovenije ter njegovih organov, moramo ob uspehih razkriti tudi napake in ugotoviti vzroke zanje. Tako so nedvomno kadrovske spremembe v republiškem odboru vplivale tudi na premajhno aktivnost dela z

osnovnimi sindikalnimi organizacijami, veliko angažiranje pri snovanju samoupravnega sporazuma pa je povzročilo, da so ostala nerešena nekatera druga vprašanja, ki jih ponavadi poimenujemo kar s sindikalnim delom.

Ko smo proučevali gradivo za kongres, zlasti pa osnutek programa dela in sklepov, je članstvo naše delovne organizacije na delovni konferenci izoblikovalo naslednje pripombe:

– Naloge, ki zadevajo delo in življenje naših članov, so v programu preveč splošno prikazane, saj program ničesar ne govori o tem, kdo naj bi jih tudi opravil in kdo je za to odgovoren;

– Kar zadeva predlog o ustanovitvi sekretariata za gradbeništvo, sodimo, da to vprašanje v gradivu ni dovolj podrobno obdelano. Tako ni jasno, kakšne bi bile konkretne naloge tega organa pri izboljšanju poslovanja slovenskega gradbeništva, saj že obstajajo nekatere institucije, kot denimo biro za gradbeništvo, gospodarska zbornica, gradbeni center Slovenije, poslovni združenji Giposs in Imos in druge. Sodimo, da slovenskega gradbeništva ne bomo modernizirali z ustanavljanjem novih organov, temveč z uveljavljanjem novih, sodobnih znanstvenotehničnih dosežkov, z integracijskimi procesi, z boljšo opremljenostjo, z aktivnim sodelovanjem in delom vseh, že ustanovljenih institucij;

– kar zadeva sindikalne delavce, sodimo, da naj bi imela naša organizacija profesionalne sindikalne delavce razen v republiškem odboru tudi na vseh medobčinskih in področnih odborih ter v poslovnih združenjih, saj je več kot očitno, da moramo te odbore kadrovsko okrepiti, če hočemo povečati tudi družbeno aktivnost naših sindikalnih organizacij.

Zdaj pa bi želel spregovoriti tudi o nekaterih nalogah sindikata pri združevanju slovenskega gradbeništva.

Pred slovenskim gradbeništvom so številne in zahtevne

naloge; nakazuje jih načrt dolgoročnega razvoja naše republike. Načrt dolgoročnega razvoja Slovenije oziroma Jugoslavije temelji na predvidevanju, da je intenzivnejše povezovanje in združevanje gospodarskih organizacij tudi pri nas eden izmed glavnih pogojev za hitrejši gospodarski razvoj. In da bi sledili temu cilju, smo že pred šestimi leti ustanovili gradbeno industrijsko poslovno skupnost Giposs, ki jo sestavlja osem večjih gradbenih podjetij, ki bodo letos ustvarila celoten dohodek v vrednosti kakih 150 milijard starih dinarjev, zaposlujejo pa skupno blizu 11.000 delavcev. Glavni namen ustanovitve tega združenja je bil pospešiti razvoj tehnologije stanovanjske gradnje ter pospešiti proces uvajanja modernih metod poslovanja. Doslej smo že dosegli nekatere pomembne rezultate na tem področju in opravili številne in zahtevne naloge.

Pred tremi leti je republiški odbor sindikata gradbenih delavcev Slovenije ustanovil tudi koordinacijski odbor sindikata gradbenih delavcev pri poslovnem združenju Giposs. Ta odbor smo ustanovili zato, da bi s pomočjo osnovnih organizacij sindikata v osmih gradbenih podjetjih, ki so člani tega poslovnega združenja, spodbudili prizadevanja za tesnejše medsebojno povezovanje in sodelovanje.

Nove obveznosti, ki jih sprejemamo, so tako obsežne, da jih ne bo možno uspešno opraviti brez učinkovitih sprememb v organizaciji poslovanja, ki mora zagotoviti predvsem tesnejšo medsebojno povezavo in večjo odgovornost za uresničenje skupnih nalog. Skratka, ugotavljamo, da organizacijska oblika poslovnega združenja, ki jo sedaj predstavlja Giposs, ne ustreza več, saj ne more zagotavljati optimalnega ekonomskega učinkovitosti poslovanja. Glavni vzrok za to pa je treba iskati v upravno-formalnem statusu poslovnega združenja. Zato je upravni odbor združenja že v

februarju letos sklenil proučiti vse možnosti, da bi čimprej ustanovili združeno podjetje. Ustanovljen je bil pripravljalni odbor, ki se je lotil reševanja nekaterih najbolj aktualnih problemov sodelovanja, hkrati pa si je zadal, da bo pripravil pravno in ekonomsko podlago za ustanovitev združenega podjetja.

Doslej je že pripravljeno:

- predlog pogodbe o ustanovitvi združenega podjetja;

- predlog organizacije združenega podjetja in njegovih skupnih služb;

- zasnova petletnega razvojnega programa združenega podjetja v kateri so posebej obdelani predlogi o organizaciji in financiranju stanovanjske gradnje;

- predlog pravilnika o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gradbenih podjetjih, usklajen z načeli samoupravnega sporazuma;

- pravilnik o delitvi dohodka in osebnih dohodkov iz delovnih enot skupnih gradbišč, ki je usklajen s predlogom pravilnikov o delitvi dohodka in osebnih dohodkov v gradbenih podjetjih;

- pravilnik o delovnih razmerjih za delovne enote skupnih gradbišč;

- pravilnik o varstvu pri delu za delovne enote skupnih gradbišč;

- osnutek poslovnika za organizacijo in vodenje delovnih enot skupnih gradbišč.

V pripravi pa je osnutek statuta združenega podjetja, petletni in enoletni gospodarski načrt, sistematizacija delovnih mest za skupne službe, program organizacije in financiranja stanovanjske gradnje v novih razmerah in drugi samoupravni akti, ki so potrebni za ustanovitev združenega podjetja. Tako je delo pripravjalnega odbora prišlo do tiste točke, ko lahko pritegnemo v razpravo o možnostih in prednostih združitve kar najširši krog samoupravljalcev v zainteresiranih podjetjih. O prednostih povezave v združeno podjetje jasno pričajo ekonom-

ski, pravni in politični argumenti, toda ti so preobširni, da bi o njih razpravljali na tem mestu. Povem naj le to, da je upravni odbor poslovnega združenja Giposs na zadnji seji sklenil pospešiti priprave in zagotoviti vse pogoje, da bi lahko ustanovili združeno podjetje najkasneje do konca leta 1972.

Ta sklep postavlja pred pripravljeni odbor, družbeno-politične organizacije v podjetju in še zlasti pred koordinacijski odbor sindikata gradbenih delavcev v poslovnem združenju Giposs izredno zahtevne in odgovorne naloge. Menim, da se bomo morali ob podpori republiškega odbora in drugih družbenopolitičnih organizacij tako organizirati, da bomo najbolj na široko zastavili našo akcijo za združitev in da bomo do referendumu razrešili vsa še nepojasnjena vprašanja, da bomo informirali delavce o prednosti in nujnosti združevanja, skratka, da bomo zagotovili, da se bodo naši delavci na referendumu resnično zavestno odločili.

TONE ŽAGER, OBNOVA, CELJE

V naši samoupravni socialistični skupnosti se lahko pohvalimo, da imamo glede delovnih odnosov in varstva pri delu s formalne strani verjetno najbolj pozitivno zakonodajo na svetu. Še več: imamo interne akte, s katerimi si lepo in pravično predpisujemo, kako naj bo in kako ne sme biti. Imamo samoupravne izvršilne organe, ki naj bi skrbeli za dosledno izvajanje zakonov in pravilnikov, v imenu družbe pa za vse to skrbijo še visoko strokovni inšpekcijski organi. Dokler ni bil sprejet sedanji zakon o varstvu pri delu, so pri sindikalnih vodstvih obstajali povrhu vsega še odbori, ki so tudi skrbeli za uveljavljanje varnosti pri delu.

Žal pa v resnici ni vse tako lepo in prav. Če si pogledamo praktično stran varstva pri delu in medsebojnih odnosov, lahko

ugotovimo, da je to vprašanje v gradbeništvu zelo zanemarjeno in da se v tem pogledu obnašamo vse prej kot samoupravno, socialistično in človeško. V

praksi namreč ravnamo tako, kot da gradbeni delavec ne bi bil človeško bitje, ampak samo sredstvo za doseg določenega cilja. Ker tako ravnamo, se naša operativa prevzema tudi gradnje objektov v zelo neugodnih trenutkih, tako da ob tem ne more zagotoviti primerne priprave dela. O posledicah takega ravnanja ne bom govoril, ampak bi opisal konkreten primer:

Ni še dolgo, ko sem bil na objektu, kjer gredo dela h koncu. Na objektu je bilo zaposlenih kakih deset gradbenih in obrtnih delavcev. O kaki sinhronizaciji dela ni bilo sledu. Eden je bil napoti drugemu, drug drugemu so delavci povzročali s svojim delom tudi škodo. Na delovišču je vladal nepopisen nered. Prehodi so bili zatrpani z materiali in električnimi kablji pod napestjo. Na stopniščih, ki niti niso bila ograjena, so delali obrtniki, drugi delavci pa so mimo njih, po istih stopnicah transportirali vse tisto, kar potrebujejo za svoje delo. Na celotnem delovišču je bila ena sama razdelilna omarica, iz katere so bili napeljani

kabli za dovoz elektrike v vse etaže. Zaradi preobremenjenosti omarice ni čudno, da so bile pogoste okvare in nepotrebni zastoji pri delu. Električni kabli pa so bili razen tega razvlečeni tudi po mokrih tleh.

V takih razmerah pa so vsi delali po učinku...!

In da bi bile razmere še bolj nenormalne, so morali delavci zaradi nemogočega termina delati po 16 ur dnevno v neogrevanih prostorih. Nad njimi pa se je kot birič v srednjem veku zadiral šef gradbišča, ki je najbrž pozabil, da je fakultetno izobražen in da vodi svobodne ljudi – samoupravljavce. Termin ga je pač pritisnil v kot. Ve in vidi samo to, da mora dokazati svojo sposobnost, to je, da mora biti objekt zgrajen v določenem roku.

Navedel bi še en primer, ki mi tudi daje misliti! V časniku „Delo“ sem 9. 12. letos prebral članek pod naslovom „Suha leta“, kjer piše, da se je za gradnjo treh stolpičev v Črnučah potegovalo 14 podjetij in da je bila razlika med najvišjim in najnižjim ponudnikom kar 25 % predračunske cene. Pisec pri tem ugotavlja, da so vendar nastopili časi „človeških“ cen v stanovanjski gradnji. Jaz pa bi nasprotno trdil, da „človeških“, skratka znosnejših cen stanovanj ne bi smeli dosegati na račun življenj in zdravja graditeljev teh stanovanj, temveč da lahko to storimo samo na račun bolj ekonomične in sodobnejše tehnologije. Temu pa smo, žal, priče le v redkih podjetjih.

Zaradi takih in podobnih dejstev, ki govore o zanemarjanju praktične skrbi za varno delo in urejene odnose predlagam, naj kongres med svoje sklepe zapiše tudi naslednje:

– Pri ugotavljanju sposobnosti izvajalcev je treba ugotoviti tudi to, ali so zmožni zagotoviti varno delo in skrb za delovnega človeka vsaj v takem obsegu, kot to določajo predpisi in samoupravni sporazumi;

– V akcijskih programih sin-

dikalnih organizacij naj dobi svoje mesto tudi stalna akcija za varno delo in za humane medsebojne odnose, še posebej pa za kulturne odnose med organizatorji proizvodnje in neposrednimi proizvajalci;

– Investicijski program in izvedbeni elaborati morajo vsebovati podrobne elemente varstva pri delu od začetka gradnje do zaključka obrtnih del na gradbišču.

– V primeru nenormalnih rokov naj bo izdelan tudi plan zaporedja del, ki naj bo programiran tako, da bo onemogočal kakršnokoli anarhijo pri delu.

– Gradbena operativa naj si ne dovoljuje „posiljevanja“ glede cen in rokov, ker s tem pljuje v lastne sklade in izgleda svojo strokovnost in ugled.

– Glavni nosilec del mora zagotoviti varno delo tudi vsem svojim pogodbenim izvajalcem del. Le-ti pa morajo spoštovati red glavnega izvajalca del in poskrbeti za zadostna zaščitna sredstva za svoje delavce.

– Samoupravni organi naj redno spremljajo podatke o tem, koliko njihovo podjetje stanejo delovne nezgode v najširšem pomenu besede. Menim, da bi prav to samoupravne organe še najbolj spodbujalo k doslednemu odpravljanju napak in pomanjkljivosti pri varstvu ob delu.

FRANC ŠKET, TEKOL, MARIBOR:

Komisija za organizacijo in kadrovska vprašanja pri našem republiškem odboru je v minuli mandatni dobi mimo drugega nenehno spremljala učinkovitost dela naših organizacij ter opozarjala na slabosti, ki so se pojavljale pri tem delu. Ugotovili so, da je članstvo v razpravah zelo enotno ocenilo in dobro sprejelo osnutek statuta in zasnovo vseh sklepov. ki naj bi jih sprejeli na današnjem kongresu.

Vsestransko prizadevanje sindikata gradbenih delavcev in nje-

govega članstva za uresničevanje stališč, sprejetih s programom dela republiškega odbora, je potrdilo pravilnost usmeritve našega dela. Toda čeprav smo na

splošno z uresničevanjem zastavljenih nalog lahko zadovoljni, nas vseeno moti dejstvo, da v nekaterih vodstvih sindikata niso zadovoljivo izpolnjevali obveznosti, ki jih nedvomno imajo do svojega članstva. Premalo je bilo organizacijskih akcij za dosledno uresničitev naših dogovorov. Sindikat se je tudi premalo povezoval s organi upravljanja in drugimi političnimi organizacijami v delovnih skupnostih.

Posledica navedenih pomanjkljivosti se kaže v tem, da problemi in predlogi, na katere je republiški odbor opozarjal ali kakorkoli drugače reagiral, niso povsod in povsem prodrli do članstva. Res je, da so sindikalne organizacije s svojim delom veliko prispevale h krepitvi samoupravljanja, saj so med delavci nenehno utrjevale čut odgovornosti do družbene lastnine, do delovnih dolžnosti in nenehna izobraževanja. Vendar to še ne pomeni, da v naši organizaciji in metodah dela ne bi bilo treba ničesar spremeniti ali izboljšati, da bi bili tudi rezultati boljši.

Sindikalni delavci, ki moramo pred kolektivni polagati obračun za svoje delo, res nimamo nobene namena hvaliti se z indivi-

dualnimi uspehi. Menimo namreč, da so vse izboljšave in ves napredek ter zadovoljstvo kolektivov rezultat prizadevanja vseh, ki delajo v sindikatih na različnih ravneh, od republiškega odbora do osnovnih sindikalnih organizacij. Prav zato pa se ne smemo uspravati nad doseženimi uspehi, ampak se moramo poglobiti v odpravljanje pomanjkljivosti in napak, ki jih še čutimo. Gre za vprašanje, kako naše delo v prihodnje organizirati, da bi bil sindikat še bolj učinkovit, bolj vpliven in da bi svojemu članstvu zagotavljal večjo vlogo in

vpliv tudi pri sprejemanju samoupravnih odločitev.

V zvezi s tem menim, da se moramo boriti predvsem za večjo enotnost in načrtnost pri razreševanju mnogih perečih vprašanj, ki jih v gradbeništvu že dolgo čutimo in bolj ali manj odlagamo na jutrišnji dan. Mislim na snovanje dolgoročnih razvojnih programov naših podjetij. Prav tako moramo v podjetjih šele ugotoviti, kakšni so naši notranji problemi pri uresničevanju proizvodnih in drugih nalog; ugotoviti bomo šele morali, kakšno delitev dohodka

imamo in ali je delitveno razmerje primerno glede na predvideni program razvoja in potreb. Vprašati se bomo morali, kako je s kadrovsko politiko in z izobraževanjem, kakšne so delovne in življenjske razmere, kakšna je tehnična varnost pri delu in kakšna je naša skrb za zdravje delavcev, predvsem tistih, ki opravljajo najtežja dela. Zelo pomembno vprašanje je slednjič tudi to, kakšni so naši medsebojni odnosi, kako spoštujemo človeka kot delavca na delovnem mestu in kot samoupravljavca.

POJASNILO BRALCEM

Ker do zaključka redakcije naše posebne izdaje še ni bil na voljo popoln stenogram 5. kongresa Sindikata gradbenih delavcev Slovenije, nismo mogli posredovati izvlečkov iz celotne razprave. Bralcem in prizadetim razpravljavcem se zato opravičujemo.

DELEGATI GLASUJEJO

CILJI IN NALOGE SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE V OBDOBJU 1971-75

I. SAMOUPRAVLJANJE

Posebnosti proizvodnje v gradbeništvu in v industriji gradbenega materiala zahtevajo izredno pozornost pri organiziranju samouprave v delovnih kolektivih.

Sindikati se bo zavzemal za krepitev samoupravljanja v delovnih organizacijah gradbeništvu in industriji gradbenega materiala ter podpiral razvoj take organizacije samoupravljanja, v kateri bodo imeli delovni ljudje maksimalne možnosti, da kot svobodne osebnosti uveljavljajo svoje težnje v okviru samoupravnih, skupnih ekonomskih interesov delovne organizacije.

Poslovna hotenja delovnih kolektivov ne smejo biti le odsev trenutnega tržnega položaja, temveč tudi širših, dolgoročnejših družbenih interesov. Sindikat bo podpiral tako programirane poslovne odločitve delovnih organizacij predvsem zato, ker sodijo naši izdelki med osnovne dobrine delovnih ljudi. V zameno za tako politiko pa bo sindikat zahteval, da družba prizna delovnim organizacijam in delovnim ljudem, članom našega sindikata, tak družbeni položaj, kot ustreza njihovemu odgovornemu delu in delovnim razmeram. Sindikat ob tem poudarja, da so dosedanji osebni dohodki delavcev v gradbeništvu prenizki, in se bo zavzemal za to, da se le-ti v prihodnje pomembno izboljšajo.

Sindikati se bo zavzemal tudi za tako obliko organizacije samoupravljanja v delovnih kolektivih, ki bo razločno opredelila vse odgovornosti, in zahteval, da se v samoupravni organizaciji delovnih kolektivov uveljavi možnost za predčasno razrešitev kolektivnih in individualnih izvršilnih organov, kadar je to potrebno. Ob tem bo sindikat dosledno zahteval odgovornost vodilnih delavcev v delovnih organizacijah – in to ne samo glede rezultatov poslovanja, temveč tudi glede njihovih družbeno-političnih odnosov!

Sindikati se bo aktivno vključeval v kadrovanje v delovnih organizacijah in si prizadeval za organiziranje strokovnih kadrovskih

služb. Zavzemamo se tudi za to, da se v delovne organizacije uvede ustrezen sistem za informiranje delovnega kolektiva – sistem, ki bo po eni strani zagotavljal članom kolektiva resnično kontinuirane informacije, po drugi strani pa jim tudi omogočal, da z njegovo pomočjo uveljavljajo svoja mnenja in pobude.

Prav tako bo sindikat podpiral prizadevanja, da bi delovne organizacije v svoj samoupravni organizem vgradile sistem za reševanje nesoglasij znotraj delovnih kolektivov. Izhajamo namreč iz spoznanja, da občasna nesoglasja sama po sebi celo stimulirajo razvoj, če jih sproti in strokovno rešujemo. Menimo, da bi bilo napačno, če nasprotij v kolektivu ne bi priznali, posebno v času tako intenzivnega gospodarsko-političnega razvoja, kot ga pravkar doživljamo. Strokovno in hitro razreševanje nesoglasij bo prispevalo k hitrejšemu razvoju samoupravljanja, saj morajo imeti v takem sistemu prav vsi zaposleni možnost izražati svoje mnenje, pripombe in predloge.

II. DRUŽBENI STANDARD

Delo v gradbeništvu je zelo zahtevno ne le zaradi tega, ker morajo delavci delati na prostem in prebivati v začasnih prebivališčih, temveč tudi zaradi tega, ker jih delo ločuje od družin, s katerimi dolge mesece nimajo stikov – saj je delo v gradbeništvu še vedno sezonskega značaja, sestav delovne sile pa splošno jugoslovanski.

Vse to terja posebno skrb sindikata za te delavce. V takih razmerah je možno veliko narediti, pa tudi veliko izgubiti. Zaradi tega se naš sindikat še posebej zavzema za urejanje življenjskih in delovnih razmer gradbenih delavcev. Posebno pozornost bo sindikat posvečal njihovi higijensko tehnični varnosti, kamor bomo vključevali tudi sprejete „minimalne standarde“ za nastanitev delavcev. (Predvsem mislimo na uresničevanje jugoslovanskega družbenega dogovora o minimalnih

standardih življenjskih in delovnih razmer gradbenih delavcev.) Sindikat bo v svojem delovanju nastopal proti tistim delovnim organizacijam, ki teh standardov ne bodo upoštevale. Odločno bomo zahtevali, da delovne organizacije ne valijo bremen slabo sklenjenih pogodb o delu na neposredne proizvajalce, zato bomo zahtevali, da so gradbišča varna, kot to zahtevajo pozitivni predpisi. Osnovne sindikalne organizacije so neposredno odgovorne za nadzor, da se v delovnih organizacijah izvajajo predpisi o varstvu pri delu. Zahtevali bomo tudi, da se za kršilce predpisov s tega področja uveljavijo tudi družbeno-politična odgovornost.

Prav tako bomo v bodoče še aktivnejši v prizadevanjih za organizirano prehrano gradbenih delavcev in za izboljšanje njihovega zdravstvenega varstva.

Sindikat obsoja pomanjkljivo organizacijo in tehnologijo dela v gradbeništvu, ki sta vzrok, da gradbena podjetja z nadurnim delom v sezoni nadomestijo tisto, kar bi lahko storila izven sezone. Zato se bo sindikat zavzemal za čim manjše število nadur in bo aktivno deloval, da bodo gradbeni delavci v rednih delovnih urah prejeli dovolj visoke osebne dohodke tudi za normalno življenje svojih družin.

Posebno pozornost bomo posvetili razvoju rekreacije in športa v delovnih kolektivih, s tem, da bomo podpirali prizadevanja za dnevni, tedenski in letni počitek. Treba bo tudi povečati zmogljivost počitniških domov in omogočiti vsakemu delavcu primeren letni oddih. Zato se hkrati zavzemamo za diferencirano regresiranje letnega oddiha delavcev z nizkimi osebnimi dohodki.

III. SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE

Sindikat bo še naprej podpiral samoupravno sporazumevanje med delovnimi kolektivi in dajal neposredne pobude zanj.

Podpiramo družbene dogovore, ki poleg samoupravnih sporazumov vnašajo novo kvaliteto v samoupravo naše družbe: samouprava posameznih podjetij se tako povezuje s samoupravo drugih podjetij in se razširja na večja območja in višje ravni, kar je v prid splošnim družbenim interesom.

Sindikat bo dajal pobude za to, da se bodo tudi drugi družbeno-ekonomski odnosi med delovnimi kolektivi urejali s samoupravnimi sporazumi: zahteva pa, da se samo-

upravni sporazumi dosledno izvajajo in bo zato tesno sodeloval z vsemi, ki so določeni za nadzor nad izvajanjem teh sporazumov.

IV. USTAVNA DOPOLNILA, STABILIZACIJA

Nestabilen družbeno-ekonomski razvoj povzroča negotovost delavcev in onemogoča hitrejši razvoj posameznih gospodarskih organizacij. Nestabilno gospodarstvo ustvarja razmere, ki škodujejo delovnim ljudem. Zaradi tega sindikat soglaša z vsemi splošnimi akcijami, ki naj prispevajo k stabilizaciji našega gospodarstva, obenem pa priporoča delovnim kolektivom, da prizadevanja za stabilizacijo gospodarstva podpro predvsem z načrtnimi ukrepi znotraj posameznih podjetij in z vključevanjem v splošna prizadevanja.

Sindikat se zavzema za uveljavitev ustavnih dopolnil. Posebno poudarja družbeno-ekonomski pomen gradbenišтва v naši republici. Menimo, da doslej še nismo imeli možnosti za hitrejši razvoj gradbene dejavnosti v Sloveniji, čeprav že dolgo opozarjamo na potrebo, da bi se celotna družbena skupnost bolj angažirala, da bi postalo gradbeništvo bolj produktivno. Sindikat bo tvorno deloval za čim hitrejši razvoj tehnologije in organizacije v gradbeništvu, obenem pa poziva vse druge dejavnike (občine, republiko), da tudi sami prispevajo svoj delež.

Vsekakor bo potrebna usklajena akcija na ravni republike.

V sindikatu ugotavljamo, da v čusedanjem razvoju ni bilo zadostne povezanosti vseh dejavnikov, ki vplivajo na celovit razvoj gradbeništva v naši republici.

Za uresničenje nalog gradbeništva v prihodnjih letih je potrebno odpraviti to neusklajenost. V čimkrajšem času je potrebno najti način, kako bomo to dosegli. Vsekakor pa moramo izhajati iz ciljev, ki so in tudi še bodo programirani v družbeno-ekonomskem razvoju SRS. Zavzemali se bomo, da se bodo plani razvoja naše panoge kontinuirano dopolnjevali — v skladu z nastajajočimi potrebami družbeno-ekonomskega razvoja naše republike.

V. RAZVOJ TEHNOLOGIJE IN ORGANIZACIJE GRADBENIŠTVA

Naloge sindikata, da skrbi za tak razvoj svoje gospodarske panoge, ki bo tudi v pri-

AVDITORIJ I. KONGRESA

hodnje omogočil zaposlovanje delavcev, prispeval k razvoju celotne družbe in k zaposlovanju čim bolj usposobljenih delavcev, ki bodo bolj produktivni in bolje nagrajeni, kar vse je naša osnovna dolgoročna usmeritev, nas zavezuje, da aktivno sodelujemo v svoji panogi, tako da bo le-ta čim hitreje razvila sodobno tehnologijo in organizacijo. Sindikat ima v teh svojih nalogah neposredne in konkretne cilje, ki so jih opredelili program gospodarskega razvoja Slovenije (1971 do 75) in drugi družbeni dokumenti, ki ta razvoj na kakršenkoli način usmerjajo.

Glede na osrednjo in dolgoročno nalogo naše poanoge — razvoj tehnologije in organizacije, ki doslej ni bil dovolj intenziven — si sindikat na tem področju jemlje tudi pravico do neposredne pobude za uresničevanje tega razvoja.

Sindikat obenem poziva tudi druge dejavnike (Izvršni svet Skupščine SRS in druge republiške upravne organe, banke; zbornice, občine ter družbeno-politične organizacije), da se vključijo v ta prizadevanja.

VI. IZOBRAŽEVANJE

Sindikat poudarja, da je možnost za osnovno in dopolnilno izobraževanje eden od bistvenih pogojev za enakopravnost delovnih ljudi, hkrati pa je osnovno, poklicno

in dopolnilno izobraževanje tudi pogoj za hitrejši delovni in družbeni napredek naše celotne družbe.

Na podlagi tega se bo sindikat zavzemal za tak splošen sistem izobraževanja, ki bo vsem omogočal enake možnosti za pridobivanje znanja, v svoji panogi pa bo aktivno spodbujal k čim hitrejšemu razvoju poklicnega izobraževanja. Predvsem pa se bomo v sindikatu zavzemali za poklicno izobraževanje ne-kvalificirane delovne sile in za dopolnilno izobraževanje že kvalificiranih delavcev.

Prav tako se bo sindikat zavzemal tudi za strokovno izpopolnjevanje vodilnih delavcev v podjetjih in za izobraževanje samoupravljavcev, predvsem članov samoupravnih organov na vseh ravneh delovne organizacije.

Zavzemali se bomo za racionalno uporabo sredstev, ki so namenjena za izobraževanje, zato podpiramo prizadevanja posebne interesne izobraževalne skupnosti. Zahtevamo, da delovne organizacije vključijo v svoje razvojne programe tudi programe za izobraževanje in za dopolnilno izobraževanje svojih delavcev.

VII. MIGRACIJA DELOVNE SILE

Glede na to, da se tudi v prihodnje ne bomo mogli izogniti zaposlovanju na tujem, se sindikat zavzema za to, da se naši delavci zaposlujejo predvsem v naših delovnih organizacijah, ki delajo v tujini, in ne kot posamezniki pri tujih delodajalcih. V zvezi s tem se zavzemamo za skupno in usklajeno nastopanje naših delovnih organizacij v tujini in smo proti temu, da vsako podjetje zase išče in izvaja dela v tujini. Podpiramo samo take aranžmaje, ki zagotavljajo našim delavcem, ki delajo v tujini, vsaj enake osebne dohodke in druge pravice iz dela in po delu, kot bi jih v istem kraju in času dajalo našim delavcem tuje podjetje.

Vsa tista podjetja, ki v tujini pridobivajo zaslužek na račun manjših pravic iz dela naših delavcev, se morajo s tako prakso prekiniti, vse tisto pa, ki so tako delo prevzeli, moramo opozoriti na odgovornost.

Sindikat se zavzema tudi za to, da delavcem, ki delajo v naših podjetjih in so doma iz drugih republik, omogočimo ne samo čim hitrejšo vključitev v delo, temveč tudi v delovni kolektiv in v teritorialno družbenopolitično skupnost.

Republiški odbor si bo prizadeval v svojih stikih s sindikalnimi organizacijami držav,

kjer so zaposleni naši delavci, v največji možni meri zagotoviti njihove socialne in druge pravice, ki jim gredo na osnovi zakonodaje držav, v katerih so zaposleni.

VIII. ORGANIZACIJA SINDIKATA IN ODGOVORNOST ČLANOV

Sindikata bo svojo organizacijo prilagajal nalogam, ki jih bodo opravljali občinski, medobčinski in mestni odbori ter republiški odbor, ki se morajo še bolj uveljaviti v organizacijski in koordinacijski funkciji do osnovnih organizacij sindikata in članov.

Sindikata poudarja odgovornost posameznih članov sindikata, predvsem pa odgovornost profesionalnih in drugih sindikalnih de-

lavcev. Odgovornost se ugotavlja ob kontroli uresničevanja nalog, za katere je zadolžen posamezen član po svoji funkciji v sindikalni organizaciji.

V delovnih kolektivih bomo z vsemi močmi podpirali sindikalna vodstva, ki bodo uresničevala politiko in sklepe sindikata, prav tako pa od njih zahtevamo aktivno delo.

V prihodnje bo potrebno izdelati tudi čim boljši sistem informiranja v sindikalni organizaciji. Potrebno bo preučiti, v katerih večjih osnovnih sindikalnih organizacijah naj zaposlijo profesionalnega sindikalnega delavca, da bomo zagotovili uresničenje vseh nalog, ki smo jih sprejeli na kongresu.

ČLANI REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE V NOVEM MANDATNEM OBDOBJU

LJUBLJANA

1. inž. Janez Brezovec, Ljubljanske opekarne, Ljubljana
2. inž. Jure Čepon, Ljubljanski investicijski zavod, Ljubljana
3. Janez Hambroš, Izolitka, Ljubljana
4. Franc Hrovat, Komunalno obrtno podjetje Šiška, Ljubljana, Žibertova 13
5. Janez Kante, Instalacija, Ljubljana
6. Gvido Kavčič, Slovenija ceste, mehanični obrati, Ljubljana
7. Viktor Kelner, GP Obnova, Ljubljana
8. Slavko Lipičar, Tehnika, Ljubljana
9. Danimir Mazi, Gradbišče Cerknica, Cerknica
10. Kiro Nikolovski, GP Mavrovo, gradbišče Rakek, Rakek
11. Boris Senegačnik, Mestni sindikalni svet, Ljubljana
12. inž. Boris Strumbelj, Tehnika, Ljubljana
13. Janez Tršan, RO gradbenih delavcev Slovenije, Ljubljana
14. Vinko Tušerc, GP Zidar, Kočevje
15. Stane Uhan, GIP Gradis, Ljubljana
16. Stane Zorko, Slikoplesk-termoplast, Ljubljana
17. Rajko Zupančič, GIP Gradis, Ljubljana

CELJE

1. Milan Brecl, Opekarna Ljubečna
2. Jože Perčič, Vodna skupnost Celje
3. Franjo Sevcnikar, SGP Rogaška Slatina
4. Rado Sivka, Vegrad, Velenje
5. Edo Smit, Cestne kanalizacije, Celje
6. Franc Vitanc, Ingrad Velenje
7. Tone Žager, Obnova Celje

ČLANI PREDSEDSTVA REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

Takoj po zaključku kongresa se je sestal na prvi konstitutivni seji novi republiški odbor Sindikata gradbenih delavcev Slovenije in izvolil petnajstčlansko predsedstvo. Za predsednika republiškega odbora so člani vnovič izvolili JANEZA TRŠANA, za tajnika odbora pa je bil izvoljen BORIS SENEGAČNIK. V predsedstvo republiškega odbora sindikata gradbenih delavcev Slovenije v novem mandatnem obdobju so bili izvoljeni še: inž. Janez BREZOVEC, Milan BRECL, Friderik GROF, Janez HAMBROŠ, Alojz JOŽEF, Aleksander KOVAČ, Danimir MAZI, dipl. inž. Aleksander SLEKOVEC, Franc ŠKET, Bruno URŠIČ, Franc VITANC, Rajko ZUPANČIČ in Alojz ZVER;

DRAVOGRAD

1. Ivan Uršej, GP Slovenj Gradec
2. Franc Hladen, Igmag Pohorje – Josipdol, Ribnica na Pohorju

MARIBOR

1. Peter inž. Bajec, Gradis Ljutomer
2. dipl. inž. Fridrih Kovačec, Geodetski zavod, Maribor
3. Branko Leskovar, SGP Stavbar, Maribor
4. Adi Lesničar, Nigrad, Maribor
5. Maks Maroh, Gradles, Maribor
6. Stane Skrbiš, Opekarna Radvanje, Maribor
7. Franc Šket, Tekol, Maribor
8. Alojz Zver, SGP Konstruktor, Maribor

KOPER

1. dipl. inž. Aleksander Slekovec, SGP Stavbenik, Koper
2. Albin Tavčar, SGP Kraški zidar, Sežana

KRANJ

1. Marko Hafner, Kranjske opekarne, Kranj
2. Aleksander Kovač, SGP Sava, Jesenice
3. Janez Miklič, SGP Tehnik, Škofja Loka
4. Marjan Prinčič, SGP Projekt, Kranj

MURSKA SOBOTA

1. Friderik Grof, GP Gradbenik, Lendava
2. inž. Franc Markovič, Imgrad, Ljutomer

NOVA GORICA

1. Milan Kostanjšek, Simplex, Idrija
2. Milivoj Merljak, Final Gorica, Nova Gorica
3. Alojz Mihelj, Salonit, Anhovo
4. Marjan Rebek, Goriške opekarne, Volčja draga
5. Anton Šinigoj, SGP Primorje, Ajdovščina
6. Bruno Uršič, SGP Gorica, Nova Gorica

NOVO MESTO

1. inž. Oton Devjak, SGP Zidar, Kočevje
2. Alojz Jožef, SGP Pionir, Novo mesto

PTUJ

1. Kvirin Petrač, GP Granit, Slovenska Bistrica

TRBOVLJE

1. Ivan Korošec, SGP Zasavje, Trbovlje
2. Valentin Čadež, IGM, Zagorje ob Savi

NADZORNI ODBOR REPUBLIŠKEGA ODBORA SINDIKATA GRADBENIH DELAVCEV SLOVENIJE

V nadzorni odbor republiškega odbora Sindikata gradbenih delavcev Slovenije v novem mandatnem obdobju so bili izvoljeni: Ljudmila DOLENC, GP Tehnika – Ljubljana, Helena JAMNIK, Izolirka – Ljubljana in Ivan KROŠELJ, SGP Zasavje – Trbovlje.

**V RECEPCIJSKI SLUŽBI I.
KONGRESA SINDIKATA
GRADBENIH DELAVCEV
SLOVENIJE JE BILO ŽI-
VAHNO**

DELAVSKA ENOTNOST – Glasilo Zveze sindikatov Slovenije, izdaja ČZP DELAVSKA ENOTNOST v Ljubljani. Glavni in odgovorni urednik MILAN POGAČNIK. Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 313/VI, telefon uredništva 316-672, 323-554. Rokopisov ne vračamo – Tisk ČZP Ljudska pravica, Ljubljana. Posebno izdajo pripravila MILAN GOVEKAR in BOJAN SAMARIN – Foto ANDREJ AGNIČ